Nimis ruſtice acquieſcunt oneri Po
etæ,non cōtenti ortus & occaſus de/
ſcribere,ut etiā mediū diem inquie/
tent. Tu ſic trāſibis horā tam bonā?
At medium curſu Phœbus diuiſe-
rat orbem
Et ꝓpior nocti feſſ⁹ q̄tiebat habenaſ
Obliquo flexā deducēs tramite lucē
Claudius animam agere cœpit, nec
inuenire exitum poterat. Tū Mer-
curius,qui ſemper ingenio eius dele/
ctatus eſſet, unam de tribus Parcis
eduxit,& ait,Quid fœmina crudeliſ
ſima

ait,mundum affinxiſſe,Ariſtoteles ſempi
ternum eſſe uult,Epicurus plane interitu
rum,Xenophanes ſempiternū,corruptio
nis expertem,Pythagoras & Stoici geni/
tum a deo,ſed ex ſua quidē natura nequa/
q̄ꝫ interitus īmunē.
Plato quoqꝫ animan
tem eſſe mūdum aſ/
ſeuerat,ſeqꝫ ex tabe/
ſcētibus alere,Demo
mocritus,Ariſtoteleſ
& Epicurus id cōſtā/
ter negant.Adde qđ
Thales unum mūdū
eſſe cēſuit,Democri
tus & Epicurus innu
merabiles,ac horum
diſcipulus Metrodo
rus,abſurdum eſſe di
xit,in agris unicā na/
ſci ſpicam , unumqꝫ
in infinito mundum,
innumeros autē eſſe
quod innumerabi-
les eorum ſint cauſæ,Seleucus infinibilem
mundum,Empedocles mundum quidem
unum,ſed uniuerſi tātum exiguā eſſe par/
ticulam.Quid de anima,nōne pugnantia
ſtatuiſſe uidentur.Pythagoras animā de-
finijt,numerum ſeipſum cientem , Ariſto/
teles entelechiam primā corporis,Dicear/
chus quatuor elementorū harmoniā,Tha
les naturam irrequietam, ſeſe mouentem,
Aſclepiades medicus,ſenſuū coexercitati
onem,Plato ſubſtantiam intellectu prædi
tam,Stoici ſpiritum feruidum, Anaxago-
ras aeri ſimilem,Democritus ignitū quid/
dam,Epicurus elemētarem temperaturā.
Neqꝫ uero ſecius de aniæ principatu, qua
uidelicet in parte ſit, longe lateqꝫ diſſidēt.
Herophilus enim in uentriculo cerebri ſe/
dem animæ ponit,Plato & Democritus in
toto capite,Eraſiſtrat⁹ circa membranā ce/
rebri,quam Epicranidem uocat,Strato in
ſupercilioꝝ interſtitio,Parmenides & Epi
curus in toto pectore,Diogenes in arteri/
aco cordis uentriculo,Stoici in toto corde
uel ſpiritu,qui circa cor uerſatur.Nonnulli
in ceruice cordis,quidā in præcordijs, Em
pedocles in ſanguinis concretiōe. Ad hæc
nōne de ſole & luna inter ſe ridicule ꝓpe/
modum euariant.Anaxagoras,Democri-
tus & Metrodorus ſolē eſſe aiunt globum
ferri cādentē,uel ſaxū ignitū,Philolaus ſo/
lē uitri modo pellucentem,ab igne cœleſti
ſplendorem accipere,Xenophanes nubē
flagrantem.Lunam uero Heraclitus terrā
dixit nebula obuolutam,Stoici tēperamē/
tum ex igne aereqꝫ,
Pythagoras ignitum
lunæ corpus,Xeno-
phanes eſſe nubē cō
ſtipatam,Democrit⁹
conglobationē igni/
tam.Sic de magnitu
dine horum diſcor-
des ſūt.Anaxagoras
enim ſolem putat Pe
loponeſo maiorem,
Heraclitus latitudi-
ne pedali,Anaximā-
der terræ æqualē,cir/
culum uero quo ue-
hitur, ſepties & uici/
es terra maiorē. Lu-
nā ſimiliter terra ma/
iorem Stoici cēſent,
Parmenides ſoli æqualem eſſe contendit.
Sed quid hæc uerboſius perſequimur, cū
bona pars librorum utriuſqꝫ linguæ,id ge/
nus opiniōibus ſit referta,& quidam lucu-
lenti ſcriptores de his ex profeſſo tracta-
rint.Satis ſuperqꝫ ſit,e tanta copia nos uno
atqꝫ item altero argumento breuiter indi-
caſſe,q̄ꝫ nihil inter ueteres philoſophos uſ
piam conueniat.In quorum locū ſuperio-
ribus ſæculis, Scotus, Thomas, Aegidius
Romanus,alij(ſi dijs placet) ſucceſſerunt,
inter quos non minus q̄ꝫ antiquos illos diſ/
crepat,ut uel hac re priſcos Academicos,
Stoicos, Peripateticoſqꝫ, maxime referre
uideant.Proinde neutiq̄ꝫ abſurdum erit,ſi
iocum Senecæ uerterimus,ut dicamus,Fa
cilius inter horologia cōuenire,q̄ꝫ iter phi/
loſophos. Nimis ruſtice.)Exactam poe/
tarum curam , etiam in minimo temporis
articulo deſcribendo ridet. Animā age-
re.)Agere animam,eſt niti ad mortem.Ta
cite uero ridet Claudium,qui crebro uen-
tris crepitum ſolebat edere.Nam anima,ꝓ
uēto quoqꝫ ponitur.Agebat igitur animā,
uerum ea non potuit erumpere, quod ali/
quoties accidit,conāti uentris exprimere
flatum. Qui ſemper ingenio.) Propter
cognitiones cauſarū,quibus expilabat po
pulum.Eſt enim Mercurius ἀγοραῖος.

ſima hominem miſerū torqueri pa/
teris?nunqꝫ meritum,ut tamdiu cru
ciaret?Annus ſexageſimus & quar-
tus eſt,ex quo cum anima luctatur.
Quid huic inuides?Et reſpōdit, Pa/
tere Mathematicos aliquando uerū
dicere,qui illum poſtq̄ꝫ princeps fa/
ctus eſt,omnibus annis,omnib⁹ mē
ſibus efferunt.Et tamē non eſt mirū
ſi errant.Horā eius nemo nouit, ne-
mo enim unq̄ꝫ ipſum natum puta/
uit.Tunc ille, Fac quod faciundum
eſt. Dede neci,melior uacua ſine re/
gnet in aula . Sed Clotho .Ego me
hercle,inquit,puſillum temporis ad/
ijcere illi uolebam, dū hos pauculos
qui ſuperſunt,ciuitate donaret.Con
ſtituerat enim omnes Græcos, Gal/
los,Hiſpanos,Britannos,Sauroma-
tas,& ſi qui ultra glacialem Boream
incolūt Barbari,togatos uidere.Sed
quoniam placet aliquos peregrinos
in ſemen relinqui,& tu ita iubes fie/
ri,fiat.Aperit tunc capſulam, & tres
fuſos profert. Vnus erat Augurini,
alter Badæ,tertius Claudij.Hos, in-
quit treis uno anno exiguis interual
lis temporum diuiſos mori iubebo.
Nec illum incomitatum dimittam.
Nō oportet

Nunqꝫ meritum.) Ioc⁹ eſt ex ambiguo.
nam utrūqꝫ poteſt intelligi,indignum lon/
go cruciatu,& dignum præſentaneo, ſubi-
toqꝫ exitio. Cum anima luctatur.) Rur/
ſum alluſit ad crepitum. Patere Mathe-
maticos)Verba ſunt
Clothus. Notat Ge-
nethliacos,q menda
ciſſimi, mendaciorū
præſidem Mercuriū
colunt,quē ne offen
dant, rarius uera di-
cunt.De Mathema/
ticis non minus ſcite
q̄ꝫ uere Tacitus ī de/
cimo ſeptimo, Gen⁹
hominū,inquit,potē
tibus infidum,ſperā/
tibus fallax, quod in
ciuitate noſtra,& ue/
tabitur ſemper,& re/
tinebitur.Eodem au
tore de Mathemati
cis Italia pellēdis ſub
Claudio factū ſena-
tuſconſultum atrox
& irritū. Efferunt)
Efferimus mortuos,
quod Græcis dicitur
ἐκφέρεσθαι. Horā ei⁹
nemo nouit.) Si ex/
pectas ut Mathema
ticus tibi quicq̄ꝫ præ
dicat,opus eſt ut illi
geniturām tuā ediſ-
ſeras,quod ab Augu
ſto factū refert Trā/
quillus,cum in Apol
loniæ ſeceſſu,Theo/
genis Mathematici
ꝑgulā comite Agrip
pa cōſcēdiſſet. Na
tū putauit.) Indicat
Claudij obſcuritatē,
quem nemo ſenſerit naſcētem.Tullius ſe
quoſdam reges natos neſciſſe dixit, ꝓ eo
quod eſt prorſus ignorare. Dede neci.)
Carmē Vergilij ex quarto Gæorgicon,de
apibus. Dum hos pauculos.)Multis em̄
iam ius ciuitatis donarat. Ciuitate dona
ret) Donare ciuitate,eſt ius ciuitatis trade
re,& plane facere ciuem.Hoc etiā Roma/
nam ciuitatē dare Suetonius dixit,ſic de
Galba imperatore ſcribens,ciuitatem Rō
manam raro dedit. Conſtituerat enim.)
Indicat indulgentiam Claudij,qua etiam
exteros minimeqꝫ merētes honoribus af-
ficiebat.Nam ut ſcribit Tacitus,A.Vitel-
lio,L.Vipſano cōſu
lib⁹,cum de ſupplē/
do ſenatu agitaret,
primoreſqꝫ Galliæ,
quæ Comata appel
latur,fœdera & ciui
tatem Romanā pri
dē aſſecuti,ius adi/
piſcendorum in ur/
be honorum expe/
terent,& id ſenatui
non placeret, Clau-
dius contra diſſeru/
it,maiores ſuos ori/
gine Sabina ſimul ī
ciuitatem Romanā
& in familias patri-
tiorū adſcitos, hor/
tari ut paribus con/
ſilijs rempub.capeſ
ſat,transferēdo Ro/
mā,quod uſq̄ꝫ egre/
gium eſſet . Oratio/
nem itaqꝫ principis
ſecuto patrum con/
ſulto,primi Edui ſe/
natorum ī urbe ius
adepti ſunt. Præte/
rea(ceu refert Tran
quillus)ornamenta
conſularia etiā ꝓcu
ratorib⁹ ducenarijs
īdulſit. Senatoriam
dignitatē recuſanti/
bus,equeſtrē quoqꝫ
ademit . Latumcla/
uum(q̄ꝫuis initio af-
firmaſſet,non lectu
rum ſe ſenatorē,niſi
ciuis Romani abnepotē)etiā libertini filio
tradidit.Triūphalia ornamenta Syllano fi
liæ ſuæ ſpōſo nondū puberi dedit.Aulū in/
ſup Plautiū,q ſuā uirtutē certis experimen
tis in expeditiōe Britānica ꝓbarat,Impera
toriæ maieſtatis oblitus,ouantē ſecut⁹ eſt,
& capitoliū conſcēdenti, læuū latus texit.
In ſemen relinqui.)Belle dictum,a ſegeti
bus aut leguminibus ſumpta metaphora.

Non oportet enim eum, qui modo ſe tot milia hominum ſequentia ui/debat, tot præcedentia, tot circumfuſa, ſubito ſolũ deſtitui. Cõtentus erit his interim conuictoribus. Hæc ait,

Et turpi cõuoluens ſtamina fuſo,
Abrupit ſtolidæ regalia tpa uitæ,
Et Lacheſis redimita comas, ornata capillos,
Pieria crinẽ lauro frontẽq; coronãs,
Candida de niueo ſubtegmine uel/lera ſumit,
Felici moderanda manu, quæ ducta colorem
Aſſũpſere nouũ. mirãt pẽſa ſorores.
Mutat uilis precioſo lana metallo.
Aurea formoſo deſcẽdũt ſæcla filo.
Nec mod⁹ ẽ illis, felicia uellera ducũt
Et gaudẽt implere manus, ſunt dulcia penſa.
Sponte ſua feſtinat opus, nulloq; la/bore,
Mollia contorto diſtendunt ſtamina fuſo.
Vincunt Tithoni, uincunt & Neſtoris annos.
Phœbus adeſt, cantuq; iuuat, gaudetq; futuris.
Et lætus nunc plectra mouet, nunc penſa miniſtrat.
Detinet intentas cantu, fallitq; laborem.
Dumq; nimis citharam, fraternaq; carmina laudant,
Plus ſolito neuere manus: humanaq; fata,
Laudatum tranſcendit opus. ne demite Parcæ,
Phœbus ait, uincat mortalis tempora uitæ,
Ille mihi ſimilis uultu, ſimiliſq; decore,
Nec cantu, nec uoce minor. felicia lapſis
Sæcula præſtabit, legumq; ſilentia rumpet.
Qualis diſcutiens fugientia lucifer aſtra.
Aut qualis ſurgit redeuntibus heſperus aſtris.
Qualis cum primum tenebris aurora ſolutis
Induxit rubicunda diem, ſol aſpicit orbem
Lucidus. & primos a carcere concitat axes.
Talis Cæſar adeſt, talem iam Roma Neronem

Qui modo ſe tot) Videtur alludere ad triumphũ Claudij, quo ob receptam Britanniam apparatu maximo triumphauit, ad cuius ſpectaculũ (ut teſtatur Suetonius) cõmeare in urbem, non ſolum præſidib⁹ prouinciarũ permiſit uerumetiam exulib⁹ quibuſdam. His.) Augurino & Bada.

Abrupit) Mortem Claudij ſignificat.

Regalia tempora) Rurſum alluſit ad ꝓuerbiũ, Aut regẽ, aut fatuũ naſci oportet. Regis enim nomen apud Romanos, ut tyrãnicum & barbarũ, inuiſum habebat.

Et Lacheſis) Poetice natiuitatem Neronis deſcribit. Sed o uanum augurem. Putabas optime Seneca, morte Claudij libertatem obueniſſe Romanis. At quando Romæ ſæuior unq̃ tyrãnis fuit, q̃ ſub Nerone, de quo tu tamen adeo præclara, ſed plane falſo Apolline uaticiaris. Id qđ tandem ipſe expert⁹ es, dum ad necem te compulit. Vincũt Tithoni.) Tithoni & Neſtoris longæuitas uel uulgo nota eſt.

Intentas cantu) Pro cantui, paſſim id apđ poetas obuium. Mihi ſimilis.) Apollinẽ enim ut citharœdũ pingunt. talis in theatro ſæpe uiſus eſt Nero, qui etiam ſtatuas ſuas citharœdico cultu poſuit. Nec cantu.) Neronem in primis muſicæ ſtudioſum fuiſſe, neq; quicq̃ eorũ omiſiſſe, quæ generis eius artifices & phonaſci, uel conſeruandæ uocis cauſa, uel augendæ factitabant, teſtis eſt Trãquillus. Apollinem eñ æquiparare cantu, Solem aurigãdo uideri uolebat. Legumq; ſilẽtia.) Elegãter oppreſſas leges, ſilẽtia legum uocat. Iuxta illud, Silent leges inter arma.

A carcere.) Sũpta eſt a certaminib⁹ equorum metaphora, in quibus repagulũ illud, unde fit initiũ curſus, carcer dicitur, quemadmodũ meta ubi ſiſtit. Hinc a carcere ſiue a carceribus, pro eo, qđ eſt, ab initio, prouerbiali figura iactatũ. Carcerem in hac ſignificantia Græci βαλβίδα appellant.

Aſpiciet, flagrat nitidus fulgore re/miſſo
Vultus, & effuſo ceruix formoſa ca/pillo. Hæc Apollo. At Lacheſis quæ & ipſa homini formoſiſſimo faueret, fecit illud plena manu, & Neroni multos annos donat. Claudium autem iubent omnes,

Et ille quidem animã ebullijt, & deſijt uiuere. Expirauit autem dum comœdos audit, ut ſcias me non ſine cauſa illos timere. Vltima uox eius hæc inter homines audita eſt, cũ maiorem ſonitum emiſiſſet illa parte, q̃ facilius loquebat. Væ me, puto, concacaui me. Quid autẽ fecerit, neſcio, omnia certe cõcacauit. Nec poſt boletum opipare medicamentis conditum plus cibi ſumpſit. Quæ poſtea in terris ſunt acta, ſuperuacuum eſt referre. Scitis enim optime, nec periculum eſt, ne excidãt memoriæ, quæ publicũ gaudiũ impreſſit. Nemo felicitatis ſuæ obliuiſcit. In cœlo quæ acta ſunt, audite. fides penes autorẽ erit. Nunciat Ioui ueniſſe quẽdam bonæ ſtaturæ, bene canũ, neſcio qđ illum minari, aſſidue enim caput mouere, pedẽ dextrũ trahere, quæſiſſe cuius nationis eſſet, reſpõdiſſe illum, neſcio quid perturbato ſono, & uoce confuſa, non intelligere ſe linguam eius, nec Græcum eſſe, nec Romanum, nec ullius gentis notæ. Tum Iupiter Herculem, quia totum orbem pererrauerat, & noſſe uidebatur omnes nationes, iubet ire & explorare, quorum hominum eſſet. Tum Hercules, primo aſpectu ſane perturbatus eſt, ut qui etiam non omnia monſtra timuerit, ut uidit noui generis faciem, inſolitum inceſſum, uocẽ nullius terreſtris aĩalis, ſed (qualis eſſe marinis beluis ſolet) raucã & implicatã, putauit ſibi tertiũ decimũ laborẽ ueniſſe. Diligentius aũt intuenti, uiſus eſt quaſi homo. Acceſſit itaq;, & quod facillimum fuit, Græculo

Plena manu.) hoc eſt, largiter & copioſe. Prouerbium eſt, quo utitur Cicero ad Atticum, libro ſecundo. At hercle alter familiaris tuus Horatius, q̃ plena manu, q̃ ornate noſtras laudes in aſtra ſuſtulit.

Iubent omnes.) ἀΐδαο δόμυς ὑπὸ κεύθεσι γαίης οἰχεσθ, hoc eſt, Plutonis ſub terra iuiſere ſædes. Tale aliquid ex Homero citatum fuiſſe hoc loco cõijcimus. Aut ἔῤῥειν ἐς κόρακας. i. Abire ĩ rẽ malam, quod eſt Ariſtophanicum. Aut illud ex tertio Iliados ἀποφθίμενον δῦναι δόμον ἄϊδος εἴσω. i. Ditis defunctum accedere regna. Comœdos audit.) Qui per ſimulationem fuerãt ĩducti, uelut deſyderantem oblectaturi. Autor Suetonius.

Illa parte.) Fœditatem aſſidue pedentis ĩnuit. id uel ex hoc intelligas, quod edictum meditatus eſt, quo ueniam daret in conuiuio flatum, crepitumq; uẽtris emittẽdi. Poſt boletũ) Quẽ Agrippina medicatum uenenoq; infectum auidiſſimo ciborum talium obtulerat. Hinc boletos, Nero, quaſi deorum cibum, Græco prouerbio collaudare ſolebat. Nemo felicitatis ſuæ.) Epiphonema eſt. Bonæ ſtaturæ.) Autoritas enim dignitaſq; formæ nõ defuit, uel ſtanti, uel ſedenti, ac præcipue quieſcenti. nã & prolixo nec exili corpore erat, ut refert Trãquillus. Bene canũ) Fuit enim ſpecie caniciecq; pulchra. Caput mouere.) Habuit enim Claudius caput cũ ſemper, tum ĩ quantulocunq; actu, uel maxime tremulũ. Pedẽ dextrũ.) Nam ingredientem deſtituebãt poplites minus firmi, quod ſupra retulimus. Tertiũ decimũ laborẽ.) Duodecim labores Herculis a nullo poeta non ſunt celebrati. De his & Vergilij titulo carmen extat. Græculo) Nam non mediocri cura Claudius græca ſtudia ſecutus eſt. Ac ſæpe in ſenatu legatis perpetua oratione reſpondit. Multum uero ꝓ tribunali etiam heroicis locu

ait, Vbi hæc Claudius, gaudet eẽ illic philologos homines, ſperat futurũ aliquẽ hiſtorijs ſuis locũ. Itaq; & ipſe Homerico uerſu Cæſarẽ ſe eſſe ſignificãs ait,

Erat autẽ ſequẽs uerſus uerior æque Homeric⁹, Et impoſuerat Herculi minimo diſcrimine fabulã, niſi fuiſſet illic Febris, quæ fano ſuo relicto, ſola cũ illo uenerat. Cæteros oẽs deos Romæ reliq̃rat. Iſte, inquit, mera mẽdacia narrat. Ego tibi dico, quæ cũ ipſo tot annos uixi, Lugduni nat⁹ ẽ. Marci municipẽ audis, qđ tibi narro, ad decimumſextũ lapidẽ a Viẽna nat⁹ eſt, Gallus german⁹. Itaq; qđ Gallũ facere oportebat, Romam cœpit. Hũc ego reddo tibi Lugduni natũ, ubi. L. Licini⁹ multos annos regnauit. Tu aũt q plura loca calcaſti, q̃ ullus mulio ꝑpetuarius, Lugdunẽſes ſcire debes, & multa milia inter Xanthũ & Rhodanũ

icis locutus eſt uerſib⁹, ut ſcribit Suetoni⁹. Ait,) τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις, ἠδὲ τοκῆες; Hoc ẽ, Quis nam es, unde uenis, tibi q̃ patria, atq; parentes? Hoc carmẽ ex primo Odyſſeæ, in hũc locũ ſubſtituim⁹. Verba ſunt Telemachi, Mineruã alloquẽtis, quæ illi Mẽtæ Taphiorũ regis ſpecie tum apparuerat. Philologos.) Erãt philologi, q mľtiplici uariaq; ſcientia cenſebant̃, q̃lis fuit primũ Eratoſthenes, q prim⁹ hoc cognomẽtũ ſibi uendicauit. Deĩde Ateius Romæ tẽpe Saluſtij, queãdmodũ refert Trãqllus de claris Grammaticis. hic de Græcis dicit, tãq̃ loq̃cib⁹, aut uerborũ phaleras ſectãtibus. Hiſtorijs ſuis) Scripſit enim & Græcas hiſtorias Thyrenicõ xx. Charchedonicõ octo. Homerico uerſu.) σκηπτοῦχος βασιλεύς, ᾧ τε Ζεὺς κῦδος ἔδωκεν. i., Sceptra ferẽs rex ſũ, rerũ a Ioue tradita cura ẽ Carmẽ hoc ex prĩo Iliados Home. cõiecturã ſecuti, reſtituim⁹. Erat aũt ſequẽs.) ἀλλ᾽ ὅγε φέρτερός ἐστιν, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει Qđ multis præſit, uult hic præſtãtior eẽ. Ex eodẽ Home. lib. Carmẽ aũt hoc a ſupiori tertiũ eſt. Ridet ſtulticiã eorũ, q qđ reges ſint ac multis imperẽt, ſeſe meliores putãt. Niſi qs hos duos ex Odyſſeæ ſecũdo uerſicľos malit, σκηπτοῦχος βασιλεὺς οὐ ἢ φρεσὶν αἴσιμα εἰδώς. i. Sceptra gerẽs rex ſũ, nõ mẽte decẽtia noſcẽs. ἀλλ᾽ αἰεὶ χαλεπός τ᾽ εἴη, καὶ αἴσυλα ῥέζοι. i. Immitis fuerit ſp ſimul impia tractet. Febris.) Plini⁹ indicat Romæ febri delubrũ in palatio publico fuiſſe. Porro ſubſignificat inſaniã Claudij, q̃ per oẽm uitã laborauerat. Cæteros oẽs.) Tacite notat impietatẽ & ἀθεότητα Cæſaris, quã nemo deorũ comitatus ſit, præter febrim, & hãc infeſtam. Lugduni.) Claudius natus eſt Iulio Antonio, Fabio Affricano Conſſ. calendis Auguſti, Lugduni, eo ipſo die, quo primũ ara ibi Auguſto dedicata eſt, autor Trãqllus. Marci mu.) Legẽdũ credo Munatij. L. eni Munati⁹ Plãcus, Lugdunũ Coloniã duxit, & Rauricã, ex q̃ Baſilea deriuata eſt urbs amœniſſia, nec nõ optimiſ iuxta ciuib⁹ ornata. Municipeſ ſunt, q in ciuitatẽ Romanã recepti, muneribꝰ capeſſendis apti fiunt. Iocatur itaq; in Claudiũ, ꝑinde ac ſi Munatio honores cõſulares debeat, nõ parẽti Druſo. Si Marci legas, Ancũ Martiũ itelligas, q̃rtũ Romanorũ regẽ. Meminit & T. Liuius Marci Cornelij, quẽ ſcribit in. x. tertiæ Decadis, ꝓrogato imꝑio, Galliã ꝓuinciã obtinuiſſe. Viẽna) Vrbs eſt Galliæ. Germa n⁹) uer⁹. Qđ eñ natiuũ ẽ, germanũ etiam dicere ſolemus. Sic Plauto germana illuuies dicta. Germanũ etiã appellam⁹, qđ cognatũ ẽ. Sic iuidẽtiã & detractionem germana uitia dicim⁹. Eſt & German⁹ ex Germania aliqs. unde hic amphibologia, quã iocantes affectare ſolẽt. Itaq; qđ Gallũ.) Quõ Galli urbẽ Romã cœpint, narrat Liui⁹ i q̃nto ꝑmæ Dec. Romã cœpit) Iocus eſt in amphibologia. Capit hoſtis q populat̃, & capit q ſuſcipit. L. Licini⁹.) L. Flor⁹ meminit L. Licinij Luculli. Qui plura.) Ridet Herculẽ ꝑ innumeras regiões diuagatũ. Mulio p.) De Quartarijs muliõib⁹ meminit Feſt. hic μιμητικῶς Seneca ꝑpetuariũ dixiſſe uidet̃, aut q ĩ ſolidũ aut ſp ſit uector, aut (qđ magiſ arridet) q ꝑpetua nec interrupta uectatiõe ſuos uectores aliquo ꝑducat. Ad uehicula mulis uſi ſũt antiqui, nõ eqs. unde muliones uehicularij, quiq; mulis quæſtũ faciebãt. Milia.) Miliaria. Xanthũ.) Fluuius eſt Troiæ, q & Scamãder dicitur

Rhodanum intereſſe. Excandeſcit hoc loco Claudius, & quanto poteſt murmure iraſcit̃. Quod diceret nemo intelligebat. Ille autem Febrim duci iubebat, illo geſtu ſolutæ man⁹ & ad hoc unũ ſatis firmæ, quo decollare homĩes ſolebat. Iuſſerat illi collum præcidi. Putares oẽs illos eſſe libertos, adeo illum nemo curabat. Tum Hercules, Audi me, inquit, tu, & deſine fatuari. ueniſti huc ubi mures ferrum rodunt. Citius mihi uerũ, ne tibi alogias excutiã, dicito. Et quo terribilior eſſet, tragic⁹ fit, & ait,

Exprome propere, ſe de qua genitum dicas.
Hoc ne peremptus ſtipite ad terrã occidas.
Hæc claua regeſ ſepe mactauit feroſ
Quid nũc ꝓfatu uocis ĩcerto ſonas?
Quæ patria, quæ gens mobile eduxit caput,
Ediſſere. eqdẽ regna uidi tergemini
Longinqua regis, unde ab Heſperio mari
Inachiam ad urbem nobile aduexi pecus.
Vidi duobus immĩnẽs fluuijs iugũ,
Quod Phœbus ortu ſemper obuerſo uidet.
Vbi Rhodanus ingens amne prærapido fluit.

Ararq; du

der dicit̃. Taxat Claudiũ, q cũ in Gallia natus eſſet, Græc⁹ uideri geſtiebat, ut quẽ patriæ ſuæ puderet. Rhodanũ.) Rhodan⁹ fluuius eſt Galliæ notiſſimus, qui ex alpib⁹ nõ longe qdẽ a Rheni, Danubijq; fontib⁹ orit̃, ac Lugdunũ latus, Ararim ibi ſuſcipiẽs, mox Iſarã Druentiãq;, trib⁹ oſtijs in mare Tyrrhenũ ifluit. Huius Strabo meminit & Cæſar. Duci.) Ducuntur hi proprie, quos carnifices ad ſupplicia rapiunt Suetoni⁹ ĩ Caligula. Stãs tãtũmodo intra porticũ mediã, a caluo ad caluũ duci ĩpauit. Solutæ man⁹) Innuit Claudiũ ſigno ſolutæ manus, ut homines capite truncarentur. iubere ſolitũ. Belle igitur dicit, ſolutã etiã manũ Claudij, ĩ hoc ſatis adhuc fuiſſe firmam, ut hominem capite priuaret. Putares oẽs eſſe libertos.) Notat hic Claudiũ, ut q nimium in libertos ſuos indulgens eſſet. Vñ fiebat, ut ab his, quos non modo premijs ingentibus, ſed & quæſturis prætorijſq; ornamentis ornari patiebatur, quibuſq; multa ꝑ phas & nephas acquirere, rapereq; permittebat, cõtemneret̃, de ſpiceretur, illuderet̃. Vbi mures ferrum rodũt.) Hoc ad excitãdũ riſum dictum. ſignificare aũt uult magnã rerum mutationem, lociq; diuerſitatem. Quaſi diceret, Si mures hic ferrum rodunt, quales nos eſſe putas? Theophraſt⁹ autor eſt (ut refert Plinius libro octauo, capite quinquageſimo ſeptimo) mures in Gyaro inſula, cum incolas fugaſſent, ferrum roſiſſe. Hic aũt ridicule de cœlo dictũ, quaſi & illic oporteat eſſe mures, ſed præſtantiores. Alogias.) Stulticias. ἀλογίαν Græci eam animæ partẽ dicunt, quæ rationis expers eſt. Tragic⁹.) Et hoc (ut alia multa) ad riſũ iocoſe dixit. Nota eſt Tragicorũ amarulentia, tumiditaſq;. Exprome.) Carmen eſt Iambicũ quod conſtat in locis paribus ſemꝑ ex Iambo aut tribreui, in imparibus indiſcriminatim ex Iambo, Spondæo, Dactylo, Anapæſto, Tribreui. Hoc ſtipite.) Clauam obiectat. Mobile caput.) Supra retulimus Claudiũ fuiſſe capite admodum tremulo. Tergemini re.) Notũ eſt quo pacto Hercules Geryoni tricipiti boues eripuerit, & ſecum ĩ Græciã duxerit. Qui fabulæ originẽ noſſe uolet, Palæphatũ euoluat. Arrianũ quoq; legat de geſtis Alexandri Magni, libro ſecundo, q Hecathei Abderitæ ſentẽtiam de Hercule & Geryone refert. Heſpio mari) Hiſpanico. Inachiã ad urbẽ) Hoc ẽ, Argos Pelopõneſi caput. Inachia (autore Stephano) Pelopõneſũ ſignificat, nõ tãtum Argos, ab Inacho fluuio. Vñ gentile Inachius. Verba Stephani hæc ſunt, ἰναχία, ἡ πελοπόννησος, οὐ μόνον τὸ ἄργος, ἀπὸ ἰνάχου τοῦ ποταμοῦ, τὸ ἐθνικὸν ἰνάχιος. Nobile pec⁹) Boues Geryonis. Vidi.) Rediens ex Hiſpania. Iugum.) Cacumen montis.

Ararq;.) Araris fluuius, qui per conciſionem Arar dicitur, oritur non lōge a monte Voſego (qui Germaniam a Gallia ſeparat) in collimitio Burgūdiæ, Lotaringiæq;, ac decurrens per Eduorum, Sequanorūq; fine[illegible]gduni Rhodanum influit. Nūc Sagonam uocant. Et timet.) θάμβος δ᾽ ἔχεν εἰσορόωντα. id ē, Stupor occupat īſpicientem. Hoc Hemiſtichiū Homericum ex. Δ. Iliados, qđ ſententia non male conueniat, una litera detracta, repoſuimus. Gallum in ſuo ſterquilinio.) Simili prouerbio noſtrates uulgo dictitant. Canem in ſuo ſterquilinio, ſiue in ſuarum ædium ueſtibulo ferociorē eſſe. Non deeſt autē in Galli uocabulo latēs morſus. Nam in Gallia Lugduni uidelicet natus eſt Claudius, ceu ſupra quoq; retulimus. Fortiſſime deorū.) Belle tribuit eam Herculi fortitudinē inter deos, quā inter homīes habuit. Mihi affuturū) opitulaturum. Notorē.) Qui me noſcens, alijs notum redderet. Sed non miror.) Crediderim eſſe uerba Herculis, latēter inuētis, Claudiū in ſenatores Ro. ſæuijſſe, & uiolentia quæq; perfregiſſe. Modo dic nobis.) Hic Iupiter aut alius qſpiā deꝰ Herculē interrogare uidetur. Nō poteſt eē.) Græca hic reſtituere nequiuimus, exēplar enim

Ararq; dubitans quo ſuos curſus agat,
Tacitus quietis alluit ripas uadis.
Eſt ne illa tellus ſpiritus altrix tui?

Hæc ſatis animoſe, & fortiter. Nihilominus mentis ſuæ non eſt, & timet.

Claudius ut uidit uirum ualentem, oblitus nugarum, intellexit neminē parem ſibi Romæ fuiſſe, illicq; non habere ſe idem gratiæ. Gallū in ſuo ſterquilinio plurimum poſſe. Itaq; quantum intelligi potuit, hæc uiſus eſt dicere. Ego te fortiſſime deorum Hercules, ſperaui mihi affuturū apđ alios, & ſi quis a me notorem petiſſet, te fui nominaturus, qui me optime noſti. Nam ſi memoria repetis, ego eram qui tibi ante templum tuum ius dicebam totis diebus menſe Iulio & Auguſto. Tu ſcis quantum illic miſeriarum contulerim, cum cauſidicos audirem & diem & noctem. In quos ſi incidiſſes, ualde fortis licet tibi uidearis, maluiſſes cloacas ſtercoris expurgare, multo plus ego ſtercoris exhauſi. Sed non miror, quod impetum in curiam feciſti, quoniam uolo nihil tibi clauſi eſt. Modo dic nobis qualem deum iſtum fieri uelis

non poteſt eſſe

Stoicus. Quomodo poteſt rotūdus eē (ut ait Varro) ſine capite, ſine præputio? Eſt aliquid in illo Stoici dei. Iam uideor nec cor, nec caput habet.

Si me

ne notas quidē aliquas habuit, quæ anſam cōiecturæ præſtitiſſent. Et ſūt uerba alicuius in ſenatu deorū. Senſus autē eiuſmodi eſt. Cū Stoici ſapientē penitus cōſummatū eſſe uelint, & q ſemper quietus ſit, ac perturbationibꝰ uacuus, faſtu careat, ſeuerus ſit, ac ſinceritate præditus, nec unq; ſanitate mentis excidat, neq; dolore itē capiatur, Claudiꝰ certe deꝰ Stoicus nō erit, hoc eſt oibꝰ numeris ꝑfectiōis abſolutꝰ. Eqdē illa plus ſatis exacta Stoicorū aſſertio ſapiētē eū cōſtituētiū, q nuſq; adhuc inuentus ſit, adeo celebris eſt ut exigere ad normā Stoicorū, in prouerbiū iam abierit. Proinde nō minꝰ ſcite, q; iocoſe, Stoicū ſapientē κέρας ἀμαλθείας appellat Plutarchus, qppe cui nihil deſit. Rotundus.) Perfectus. Horatius, Graijs dedit ore rotundo Muſa loq. Figura em̄ orbicularis quā & cœlum poſſidet, ꝑfectiſſima eſt. Cōferunt Stoici ſuū ſapiētē mūdo. Hinc Vergilius in carmīe, de uiro bono, Mūdi inſtar habēs teres atq; rotundus. Externæ ne quid labis ꝑ leuia ſidat. Quod idē ab Horatio quoq; expreſſum eſt. Sine præputio.) Indicat Claudiū exhauſta iam libidine minime uirū. Eſt aliqd) εἰρωνικῶς, aut admiratiue ꝓnunciandum. Nec cor, nec cap.) Quia Stoici deū fa

ciunt in

ciūt incorporeū & mentē dūtaxat, cui nulla ſint membra. Id torquet in ſtulticiam & amentiā Claudij. Apud Græcos obſcœnꝰ ſermo, ἀκέφαλος dicit̄, & cordatos uocamꝰ prudentes. Si me Hercules.) Iurātis eſt & ſūt uerba alicuiꝰ diuoꝝ. Ridiculū aūt iurare deū ꝑ Herculē. Hoc bn̄ficiū) ἀποθέωσιν uidelicet, hoc ē deificationē. Cuiꝰ mēſem.) Saturnalia Romæ celebrari mēſe Decēbri ſolebant, ita ut ītra quinq; aut quū plurimū ſeptem dies finirēt. Claudiꝰ autē q nunq; temere (quēadmodū teſtat̄ Trāqllꝰ) triclinio abſceſſit, niſi diſtētus ac madēs, toto anno uiſus fuit Saturnalia celebrare. De Saturnalibꝰ Claudij Cæſaris ad Luciliū his uerbis ſcribit Seneca noſter quæ mire faciunt ad hunc locū. Decēber eſt mēſis, inquit, quo maxime ciuitas deſudat, ius luxuriæ publice datū eſt, ingenti apparatu ſonāt oīa, tanq; quicq; inter Saturnalia non interſit, & dies rerū agēdaꝝ. Adeo nihil intereſt, ut nō uideat̄ mihi erraſſe, qui dixit olim menſem Decembrem fuiſſe, nunc annum. Eius.) mēſis. Princeps.) Saturnus. Illum deū.) Subintellige fieri decet. L. Syllanum.) Hic Claudij gener a Vitellio, cū ad id inſtigaret Agrippina Auguſta, de inceſtu ſororis ſuæ Iuniæ Caluinæ accuſatus, quæ ante Vitellij nurꝰ fuerat, ordine ſenatorio motꝰ eſt, nec longe poſt, mortē ſibi conſciuit. De hoc multa apud Corneliū Tacitū in duodecimo. Fit huiꝰ quoq; paulopoſt mētio. Sororē.) De hac ſorore L. Syllani nihil īuenire potuimꝰ, neq; apud Suetoniū, neq; apđ Tacitū, in his ſaltē q extāt, libris. Quam quoniā.) Significat latēter Claudiū cū ſo-

Si me Hercules a Saturno petiſſet, hoc beneficium, cuius menſem toto anno celebrauit Saturnalia, eiꝰ princeps non tuliſſet. Illum deum a Ioue qui quantū quidem in illo fuit, damnauit incæſti. L. Syllanum generum ſuū, occidit. Oropenq; ſororem ſuā feſtiuiſſimā omniū puellarū, quam quoniā omnes Venerem uocarent: maluit Iunonem uocare. Quare, inquit, quæro tantū ſororem ſuā ſtulte ſtudere, Athenis dimidiū licet, Alexandriæ totū. Quia Romæ, inquis, mures molas lingunt, hic nobis curua corrigit. Quid in cubiculo ſuo faciat, ego neſcio, etiā cœli ſcrutat̄ plagas, deus fieri uult. Parum eſt quod templum in Britannia habet, quod nunc barbari colunt, & ut deū orāt. Tandem Ioui uenit in mentem, priuatis intra curiam morantibus ſententiā dicere, nec diſputare. Ego inquit. P. C. interrogare uobis permiſeram

rore L. Syllani, quæ uulgatæ pudicitiæ erat ſtupri cōſuetudinē habuiſſe. Quare inquit.) Libet ſuſpicari Claudiū, ut græce ꝑitū, ſororē quoq; L. Syllani, quā amabat, in Græciā miſiſſe, ſtudij gratia, ſimul ut a Romanoꝝ conſtupratiōe tuta foret, aut illi pædagogū adhibuiſſe, ſiue præceptorē Atheniēſem qdē, annū dimidiatum, toto aūt āno Alexādrinū aliquē. Mures molas lingūt.) Cauſatur mollicīe Romanoꝝ, ut q proni ſint ad libidinē, ſed non niſi pulcherrimas ſollicitēt. Mures em̄ urbani farinā abſumūt, & delicatiſſimis ad ſatietatē uſq; ueſcunt̄, cū ruſtres interim, fruticulos depaſcantur. Quin adeo molles ſunt, ut nec caſeum arrodant, ſed lingant molitā farinam. Apparet hoc dictū fuiſſe familiare Claudio, de muribus ferrū arrodētibꝰ. Hic nobis curua corrigit) Subeſt, ut opinamur ſenſus obſcœnus, uelut ſi diceretur, Claudiꝰ adeo circa Venerē eſt intēperās, ut ad libidinē ſuo nos exēplo īcitet. Etem̄ ut Claudianꝰ ueriſſime cecinit, Mobile mutat̄ ſꝑ cū principe uulgus. Corrigere eſt emēdare, eſt & rectū facere, atq; arrigere. In cubicu.) Alludit ad hoc qđ refert Sueto. Mortē uidelicet eiꝰ cœlatā fuiſſe, donec oīa circa ſucceſſorē ordinarēt̄. Iacuit itaq; corpꝰ mortui Claudij dies aliquot ī cubiclō. Et hæc ꝟba & ſuꝑiora & q̄ ꝓxīe ſequūt̄, ītellige romæ fuiſſe ī ſenatu dicta, cū delīberarēt, eēt ne in nūeꝝ deoꝝ referēdꝰ Claudiꝰ, id qđ etiā ex ſequētibus magis pateſcet. Tēplū ī Bri. ha.) De hoc ſic Tacitus, ubi de Camuloduno loquitur. Ad hæc tēplū diuo Claudio conſtitutum, quaſi ara æternæ dominationis aſpiciebat̄.

 Vos me-

Vos mera mapalia.) Promiſcue ſententiam ferentes, nõ ſeruato ordine alius alium turbantes. Mapalia ſunt tuguria ruſticorũ. Eſtq; uocabulum Punicum. Alluſit autem ad prouerbiũ, Rus ciuitas. Cõfine eſt Epicharmicũ illud, ἀγρὸν τὴν πόλιν ποιεῖς. i. E ciuitate rus facis.

Qualiſcunq; eſt.) Quam contemptim hoc de Cæſare dicit Iupiter. Dimiſſo.) Secedere iuſſo. Ianus pater.) Per Ianũ hic aliquem ſenatorem intelligit. Sed & Acron in Satyrã Horatij, cuius initiũ, Sic raro ſcribis, teſtatur Iano tris i foro fuiſſe ſtatuas. ad unã cõueniebãt creditores, & fœneratores. ad alterã, q fœnus redderẽt. Ad tertiam, qui locarẽt fœnus. Indicat igitur hic fuiſſe maximum quæſtum Claudij. Semp uidet.) Vel quod bifrõs, uel qđ tres haberet ſtatuas. Et addit ridicule, quantum uia fert, quaſi uidere ſit uideri. Quod in foro iuuat.) Notat ambitionem fori, quod a patrono iam non ueritas, ſed eloquẽtia exigeretur, & iudex nõ tantum doceri cuperet, ſed etiã delectari. Quemadmodum indicat & Quintilianus. Ne alijs uerbis.) Ridicula religio in re cõficta, ſed feſtiuiter ſimulata. De magnitudine.) Subnotat locos cõmunes, in q bus oſtentandi ingenij cauſa, nimiũ ſolent immorari Rhetores. Iam fama minimũ fecit.) Duo notat, paſſim collectos ſordidos in ordinem ſenatorium, & peſſimos etiam imperatores, in deorum numerum relatos, magis iam ex more, ꝙ ex merito. Illum.) Honorem. In perſonam non.) Nam cum in genere dicit, in rem pronunciat, non proprie in Claudium. Ex his qui.) Græca hic reſtitui non potuerunt, libet ſuſpicari fuiſſe aliquid in hanc ſententiam, Qui Romanis præſunt.

S.C.) Senatuſcõſultum. Dictus pictus ue.) Eſt nõnihil feſtiuitatis in imitatione. nam his modis loquuntur iureconſulti, & qui ſenatuſconſulta conſcribũt. Dedo laruis.) Terriculamentis inferorum. Laruæ ſũt noxiæ inferorũ umbræ. Et dedimus noxæ, animal quod læſit. Fecit iniuriam laruis, qui mortuus ꝓ deo uoluerit haberi cum nihil ſit, niſi umbra. Inter noxios autoratos.) Interſontes pœnæ obſtrictoſ. Dieſpiter.) Iouis cognomentum eſt, quem ſic uocant, q̃ſi diei patrem. In nepote filius.) Ianus, quem ſolem interpretantur, Saturnũ genuit, hic Iouem. ſed & Ianus mane exoriens, Dieſpiter dicitur. Horatius, Matutine pater, ſeu Iane libentius audis. Quid autem uetat, ut hic ſcomma ſubeſſe exiſtimemus, ut aut filium cõſulis, quem ante Ianum dixit, aut certe Britannicum Claudij filiũ notet, uelut hoc uno repreſentantẽ patrem Cæſarem, quod & ipſe nepos eſſet, hoc ẽ gulæ deditus. Præterea ueriſimile eſt Britannicum, ſiquando pecunijs opus haberet, ciuitatum præturas uendere ſolitum. Cõſtat autem ſenatũ, Britannici reſpectu, maxime diuinos honores Claudio decreuiſſe. Nam ut ſcribit Herodianus, ἔθος ἐστὶ Ῥωμαίοις ἐκθειάζειν βασιλέων τοὺς ἐπὶ διαδόχοις παισὶ

ſerã, uos mera mapalia feciſtis. Volo ſeruetis diſciplinã curiæ. Hic qualiſcunq; eſt, quid de nobis exiſtimauit. Illo dimiſſo, primus interrogatꝰ ſententiam Ianus pater, is deſignatꝰ erat in Calen. Iulias poſtmeridianꝰ Coſ. homo, quantum uia ſua fert, q ſemper uidet. Is multa diſerte, quod in foro iuuat, dixit, quæ notarius ꝑſequi nõ potuit, & ideo nõ refero, ne alijs uerbis ponam, ꝙ quæ ab illo dicta ſunt. Multa dixit de magnitudine deorum, non debere hunc uulgo dari honorem. Olim, inquit, magna res erat, deum fieri, iã fama minimũ fecit, etiam peſſimũ queq; illũ affectare. Itaq; ne uidear in ꝑſonã, non in rem dicere ſententiam, Cenſeo ne quis poſt hunc diẽ, deus fiat ex his, qui Aut ex his, quos alit. Qui cõtra hoc. S.C. deus factus, dictus, pictuſue erit, eũ dedo laruis. Sed ꝓximo munere inter noxios autoratos, ferulis uapulare placet. Proximus interrogatꝰ ſentẽtiam Dieſpiter in nepote filius, & ipſe deſignatꝰ Coſſ. numulariolus. Hoc

τελευτήσαντας, hoc ẽ, Mos eſt Romanis ſuccedentiũ filiorum gratia, Cæſares emortuos in numerũ deorũ referre. Proinde diminutiuis hic utitur de ephebo loquens. Et auriculam ei tetigit.) Auris memoriæ dicata. Vnde qui anteſtanẽ, aut admonent, auriculã uellere dicuntur. Ad diuum Auguſtũ ſanguine.) Fuit eñ nepos Auguſti. Nã patrem Claudij Cæſaris Druſum, cũ Liuia Auguſto grauida nupſiſſet, intra menſem tertium peperit. Autor Tranqllus. Quã ipſe deam eſſe iuſſit) Auiæ eñ Liuiæ (ut refert Suetoniꝰ) diuinos honores, & Circẽſi pompa currum elephãtorum decernendum curauit.

E R.P.) Ex uſu rei publicæ Romanæ.

Feruẽtia.) Melius ſi legeretur pereũtia aut corruẽtia. Apparet id perſuaſum fuiſſe, Romulũ, quem & ipſum deum fecerãt, hoc habere negocij, ut curaret ne urbs, quam ipſe condidiſſet, dilaberetur. Vult igitur Claudium, Romuli collegam eſſe.

Eamq; rem) Innuit ἀποθέωσιν Claudij plane eſſe fabulã, ac proinde dignam, quæ fictis Ouidij transformationibus inſulciatur. Deſcribit eñ Ouidius μεταμορφώσεις fabuloſas, ut Aegles puellæ in populũ arborẽ, Hecubæ in canem. Ferrum ſuum in igne.) Hoc eſt, rẽ ſuam agi. rogatus enim erat, ut Claudio patrocinarẽ. Sũpta ẽ metaphora a fabro ferrario. Suballudit autem ad hoc, quod Hercules etiam ex homine deus factus eſſet. id quod tanta nunc ambitiõe Claudius aſſequi nitebaẽ. Ac profecto Hercules Claudium, deum Romæ effecit, hoc eſt, precibꝰ & iſtinctu Agrippinæ, hoc modo dati ueneni ſuſpitionẽ euitare uolentis, ſenatus quaſi ui impulſus, Claudio diuios honores decreuit.

Noli mihi inuidere.) Expreſſit Seneca morem etiãnum magis cõmunem ꝙ utilem. Manꝰ manum lauat.) Prouerbium eſt de opa mutuum præſtãda. Græce ſic effertur, χεὶρ χεῖρα νίπτει. Tum diuꝰ Auguſtus.) Quoniã ſuperiora ad ſenatũ Romanũ retulimus Hic ſub Auguſti perſona Neronem Cæſarem intelligere poteris. Nã Nero Claudium diuinis honoribus deſtituit, omnibus rerum uerborũq; cõtumelijs mortuum inſectatꝰ, ac modo ſtulticiæ, mõ ſæuitiæ arguens, ut refert Tranqllus. P.C.) Patres cõſcripti. Ex quo deus factus ſũ.) Ridet Auguſti diuinitatẽ. Nã huic uiuo quoq; diuini honores cõtigerunt. Mortui nõ loquũẽ. Meũ negociũ ago) Salſe ſignificat iã priuatum nec curare, qđ agaẽ uſq;. In hoc.) Ad hoc. Et pronunciandum cum exclamatione. Operibus.) Vt foro cũ æde Martis ultoris, Tẽplo Apollinis in palatio, Aede tonantis Iouis in capitolio,

Hoc quæſtu ſe ſuſtinebat, & uendere ciuitatulas ſolebat. Ad hoc uelle acceſſit Hercules, & auriculam ei tetigit. Itaq; in hæc uerba cẽſet. Cum diuus Claudius ad diuum Auguſtum ſanguine cõtingat, nec minus diuam Auguſtam auiam ſuam, quã ipſe deam eſſe iuſſit, longeq; omnes mortales ſapientia antecellat, ſitq; neceſſe e R.P. eſſe aliquem, qui cum Romulo poſſit feruentia reparare, Cenſeo ut diuus Claudius ex hac die deus fiat, ita uti ante eum quis optimo iure factus ſit. Eamq; rem ad metamorphoſeos Ouidij adijciendam. Variæ erant ſententiæ, & uidebatur Claudius ſententiam uincere. Hercules enim qui uideret ferrum ſuum in igne eſſe, modo huc, modo illuc curſabat, & aiebat, Noli mihi inuidere, mea res agitur, deinde ſi quid uolueris, in uicem faciam, Manus manum lauat. Tum diuus Auguſtus ſurrexit ſententiæ ſuæ loco dicendæ, & ſumma facundia diſſeruit. P.C. uos teſtes habeo, ex quo deus factus ſum, nullum uerbum me feciſſe, ſemper meum negocium ago. Sed non poſſum amplius diſſimulare, & dolorem quem grauiorẽ pudor facit, continere. In hoc terra mariq; pacẽ peperi. Ideo ciuilia bella compeſcui. Ideo legibus urbem fundaui, operibus ornaui. Et quid dicam. P.C. non inuenio, omnia infra indi-

Infra in

infra indignationem uerba ſunt. Cō fugiendum eſt itaq; a me ad Meſſallæ diſertiſſimi uiri illam ſententiam. Præcidit ius imperij. P. C. hic, qui uobis non poſſe uidetur muſcam excitare, tam facile homines occidebat, q̄ canis fruſtum abſcidit. Sed quid ego de tot actibus iuris dicam? Nō uacat deplorare publicas clades, intuenti domeſtica mala. Itaq; illas omittam, hæc referam. Nam etiam ſi Græce neſciat, ego ſcio

Iſte, quē uidetis, per tot annos ſub meo noīe latens, hanc mihi gratiam retulit, ut duas amitas ſuas, proneptes meas occideret, alterā fame, alteram ferro. Vnum abnepotē L. Syllanū. Videris Iupiter an in tua certe mala uenit, ſi hic inter nos futurus eſt. Dic mihi diue Claudi, quare quenq; ex his, quos quaſq; occidiſti, antecq; de cauſa cognoſceres, anteq; audires, dānaſti? hoc fieri ſolet in cœlo? nō fit. Ecce Iupiter, q tot ānos regnat, uni Vulcano crus fregit, & in Lemnon cœlo deturbauit, nō extinxit. Iratus fuit

Infra indignationem.) Quaſi dicat, Etiā ſi multa nunc allegem, adhuc non uidebor indignatus, ſed iuſte cōqueri. Præcidit) Verba ſūt ex aliqua oratiōe Meſſallæ. Subeſt autem iocus ex ambiguitate. Nā præcido ſignificat amputo, & aliud obſcœnius, q̄ ut libeat exponere. De tot actibus iuris.) In cognoſcendo em̄ ac decernēdo mira uarietate animi fuit, ut inquit Tranquillus. Duas amitas.) Nam Iulias alterā Druſi, alterā Germanici filiam, crimine incerto, nec defenſione ulla data occidit. Hic Druſus autē & Germanicus Tyberij Cæſaris fuerūt filij. Quos quaſq;) Imitatio feſtiuitatē habet, ſimul & emphaſim. Sic enim loquuntur in iudicialibus cauſis. Et intelligimus illum nec fœminis pepciſſe. Ecce Iupiter.) Alludit ad id, quod eſt apud Homerū, in fine primi Iliados. Iupiter aliquādo cum Iunone, quod inter coniuges non ita rarum eſt, rixatus, cū uerbera huic infligere cœpiſſet, Vulcanus qui forte tum aderat, accurrens Iunoni ſubſidium ferre uolebat. At Iupiter iratus, hūc pedibus arreptū, e cœlo rotauit, q cū totū diem decidendo conſumpſiſſet, tandem in Lemnon inſulam (mane enim deiectus fuerat) ſub ueſperam lapſus, ibi ſtatim ab indigenis ſubleuatus ē. Quod apud Homerum his carminibus ipſe teſtatur, dum Iunonem monet, ne marito aduerſetur, ſin illius in ſe furorē cōcitet, Vulcanū nequaq; ſuppetias laturū, utpote qui Iouis irā olim ſenſerit. ἤδη γάρ με καὶ ἄλλοτ' ἀλεξέμεναι μεμαῶτα, ῥῖψε ποδὸς τεταγὼν ἀπὸ βηλοῦ θεσπεσίοιο. πᾶν δ' ἦμαρ φερόμην, ἅμα δ' ἠελίῳ καταδύντι κάππεσον ἐν Λήμνῳ, ὀλίγος δ' ἔτι θυμὸς ἐνῆεν. ἔνθα με Σίντιες ἄνδρες ἄφαρ κομίσαντο πεσόντα. Quos uerſus ſic nos, ut ſentētiā redderemus, extempore latinos fecimus. Me ſiquidē læſæ nuper tibi adeſſe uolētem Arreptum pede de magno deiecit olympo. Atq; diem totū delapſus ab æthere tandem. In lemnon cecidi, ex animi uix pectore ſpirās. Hic ubi me pia gēs delapſum attollere curat. Huius fabulæ ſic meminit Phurnutus, ſimulq; rationem reddit; ῥιφῆναι δ' ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐξ οὐρανοῦ εἰς γῆν λέγεται, διὰ τὸ τοὺς πρώτους ἴσως ἀρχομένους χρῆσθαι πυρὶ, ἐκ κεραυνοβόλου καιομένου τούτου περιτυχεῖν, μηδέπω ἐπινοίας τοῖς πυρείοις ἐπιπεσεῖν δυναμένους. i. Vulcanus a Ioue proiectus in terrā, e cœlo dicit, q hi forſan, apud quos primū in uſu fuit ignis, ex iactu fulminis hūc nacti fuerint, cū inſtrumēta quibus ignem excuterent, nullo adhuc ingenio reperiſſent. Iratus fuit uxori.) Cū Hercules olim ex iuſſu Iunonis nauigationē inſtituiſſet, hæc ut ſuū odium nuſq; nō oſtēderet, illi, exorato Borea, uentos aduerſos immiſit. Iupiter ob id indignatus, Iunonē ex alto ſuſpēdit, geminā incudem pedibus appendens. Sic enim Iliados decimoquinto loquitur, hoc illi in memoriam reducens, ἦ οὐ μέμνῃ ὅτε τ' ἐκρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖιν ἄκμονας ἧκα δύω. Quorum uerſuum hic ſenſus eſt, Ex alto ne tenes q cum ſuſpenſa fuiſti, Nos pedibus geminam incudem demiſimus?

fuit uxori, & ſuſpendit illam, nunqd occidit? Tu Meſſallinā, cuius æque auunculus maior eram q̄ tuus, occidiſti. Neſcio inquis? Dij tibi maleſaciāt, adeo iſtud turpius eſt, quod neſcis, q̄ quod occidiſti. Iſte C. Cæſarem non deſijt mortuū pſequi. Occiderat ille ſocerū, hic generū. C. Cæſar Craſſi filium uetuit Magnū uocari, hic nomē illi reddidit. Caput tulit, occidit in una domo Craſſū Magnū, Scriboniā, Baſſioniā, Aſſarion, nobiles tamen. Craſſum uero tā fatuū, ut etiā regnare poſſet. Cogitate P. C. quale portentū in numerū deorum ſe recipi cupiat. Principes pietate, & iuſticia dij fiunt. Scilicet hic pius & iuſtus, quoniā Dryudarum perfidæ gentis Gallicæ immanem religionem, a qua ciues ſubmoueram, prorſus exſtirpauit, ut Romæ nuptiarum ſacra eſſent, quibus ipſe, cum ſibi Agrippina nuberet

XXX. Se

miſimus? Cuius fabulæ quemadmodū & ſupioris, cauſam aſſignat Phurnutus, περὶ τῶν παραδεδομένων μύθων, his uerbis, ἔοικεν ὁ ποιητὴς μύθου παλαιοῦ παραφέρειν τοῦτο, καθ' ὃν ὁ Ζεὺς ἐμυθεύετο κεκρεμακέναι τὴν Ἥραν χρυσαῖς ἁλύσεσι, διὰ τὸ χρυσοφανές τι ἔχειν τὰ ἄστρα. καὶ ἐκ τῶν ποδῶν αὐτῆς δύο ἄκμονας ἐξηρτηκέναι, τὴν γῆν δηλονότι καὶ τὴν θάλατταν, ὑφ' ὧν τείνεται κάτω ὁ ἀὴρ μηδετέρωθεν ἀποσπασθῆναι δυνάμενος. Ex antiqua fabula uidetur, inquit, poeta hoc afferre, q̄ Iouem fabulabant, Iunonē aureis catenis ſuſpēdiſſe, nempe q auri fulgorem, ſtellæ poſſideant. Ac ad pedes eius appendiſſe duas incudes, mare uidelicet & terrā, a qbus deorſū tēdit aer, ſic ut ab horū neutro diuelli poſſit. Huius etiā fabulæ meminit enarrator τῶν στηλιτευτικῶν Gregorij Nazianzeni. Meſſalinā) Hæc fuit uxor Claudij, quā mori compulit, ut ē apud Tacitū. Fuit igit immitior Ioue. Neſcio inqs.) Alludit ad hoc quod Tacitus refert. Meſſalinæ em̄ iā mortē expectāti, Claudius ubi uino icaluerat, nūciari iubet, ad dicendā cauſā poſtero die adeſſet, qđ Narciſſus accuſator intelligēs, ne, ſi euaderet, in ſe pnicies uerteret, denūciat cēturionibus & tribuno, q tū aderant exeq cædē, ita imperatorē iubere, illi eam interfecerūt. Neſcire aūt uiſus eſt. Nā occiſa Meſſallina (inquit Suetonius) paulo poſtq; in triclinio decubuit, cur domina nō ueniret, requiſiuit. Tantæ fuit & obliuionis & incōſyderātiæ. C. Cæſarē.) Caium Caligulam putat, is fuit Claudij ex fratre nepos, q incredibili ſæuitia aduerſus oē genus hominum graſſatus eſt. Quem rerū natura (uelut alio loco ſcribit Seneca) non niſi in exitium, opprobriumq; humani generis edidit. Occiderat ille ſocerum.) Syllanum enim ſocerum Caius ad necem, ſecandaſq; nouacula fauces cōpulit, cauſatus in eo q ingreſſum ſe turbatius mare nō eſſet ſecutus, ac ſpe occupandi urbē ſiquid ſibi p tēpeſtatē accideret, remanſiſſet, quū Syllanus impatiētiā nauſeæ uitaſſet, & nauigādi moleſtiam. Autor Tranquillus. Hic generū.) L. Syllanū, de quo an̄ & paulopoſt. Craſſi filium uetuit.) Cn. em̄ Pompeio ſtirpis antiquæ, Magni cognomē Caius ademit, ut meminit etiam Suetonius. Hic nomen.) Fecit em̄ generū ſuū. nā Antoniā filiā maiorem, illi uxorē dedit. Caput tulit) Ambiguum eſt. poteſt em̄ intelligi caput tulit, hoc eſt, exeruit caput, & ad honores eleuauit, & caput tulit, hoc ē amputauit. Tam fatuū ut etiam regnare poſſet) Alludit ad uulgi dicterium, quo regū ſtulticiā paſſim notabāt. In quā & ab Eraſmo declamatū eſt in prouerbio, Aut regem, aut fatuum naſci oportet, quod in huius ludi exordio ſtatim uſurpauit Seneca. Scilicet.) Ironiæ cum inficiatione accōmodata eſt particula. Quemadmodum & illud apud Poetam, ſcilicet, hic ſuperis labor eſt. Dryudarum) Dryudarum religionem (inquit Suetonius) apud Gallos diræ immanitatis, & tantum ciuibus ſub Auguſto interdictam penitus aboleuit. De Dryudibus Gallorum ſacerdotibus, multa meminit Cæſar in ſexto.

Immanem religionem.) Nam pro uictimis homines mactabant, ut refert Cæſar.

Vt Romæ nuptiarum.) Senſus eſt, Claudius hanc ob cauſam Dryudarum religionem deleuit, ut fratris ſui filiam Agrippinā ducere

XXX. Senatoribus, innumeris Eq.
Ro. mactatis, principiũ dedit. Hunc
nunc deum facere uultis? Videte cor
pus eius dijs iratis natum. Ad ſum-
mã tria uerba dicat, & ſeruũ me du-
cat. Hunc deum quis colet? quis cre/
det in eum? deniq; dũ tales deos fa/
citis, nemo uos deos credet. Summã
rei. P. C. ſi honeſte inter uos geſſi, ſi
nulli durius reſpondi, uindicate iniu
rias meas. Ego ꝑ ſententia mea hoc
cenſeo. Atq; ita ex tabella recitauit.
Quandoquidẽ diuus Claudius occi
dit conſocerum ſuũ Appium Sylla-
nũ, generos duos, Pompeium Ma-
gnum Antoniæ ex Petina. L. Sylla-
num Octauiæ ex Meſſalina, Soce/
rum filiæ ſuæ Craſſum Frugi, homi/
nẽ tam ſimilẽ ſibi, q̃ ouo ouũ, Scri-
boniã ſocrum filiæ ſuæ, Meſſalinam
uxorẽ ſuam, & cæteros quorum nu/
merus inueniri nõ potuit, placet mi/
hi in eum ſeuere animaduerti, nec il
li rerũ iudicandarũ uacationẽ dari,
eumq; q̃primũ exportari cœlo, in-
tra dies. xxx. excedere olympo, intra
diem terras. Pedibus in hanc ſentẽ/
tiam itum eſt. Nec mora Cyllenius
illũ collo obtorto trahit ad inferos
a cœlo, unde negant redire quenq̃.
Dum deſcendunt per uiam ſacram,
interrogat Mercurius, quid ſibi ue-
lit ille cõcurſus hoĩm, nũ Claudij fu/
nus eſſet? Et erat oĩm formoſiſſimũ,
& impenſa cura plenũ, ut ſcires deũ
efferri, tibicinum, cornicinũ, omniſq;
generis ſonatorum tanta turba, tan/
tus conuentus

ducere poſſet, quod nõ licebat ante. Nam
Claudius ſenatum ingreſſus decretum po
ſtulauit, quo iuſte inter patruos, fratrumq;
filias, nuptiæ etiam in poſterum ſtatueren
tur. Extat apud Tacitum, in hanc rem Vi/
tellij orõ coram ſena
tu habita. XXX.
ſenatores.) De hoc
ſic Suetoni9, Die ipo
Claudij & Agrippi/
næ nuptiarũ in qnq;
&. xxx. ſenatoreſ, tre
centoſq; amplius eq/
tes Ro. tanta facilita/
te aĩaduerſum, ut de
nece conſularis uiri,
renunciãte centurio
ne factum eſſe, quod
imperaſſet, negaret
Claudius q̃cq; ſe im
peraſſe, nihilominus
rẽ cõprobaret affir-
mantibus liberis offi
cio milites fũctos, ꝙ
ad ultionẽ impatoris
ultro procurriſſent.
Tria uerba.) Qđ
balbus eſſet, & tamẽ
iudicis eſt, tria uerba
dicere, quæ dieb9 ne/
faſtis non licebat. Eſt
aũt iucũda προσονομα
σία in dicat & ducat.
Summã rei) impe
rij. Ex tabella reci-
tauit) Alludit ad cõ-
ſuetudinẽ antiquã, q̃
in ſenatu cenſentes,
de ſcripto ſentẽtiã ꝑ
ferebant, & recitare
uerbũ hoc ſignificat.
Appiũ Syllanum)
Quẽ cum Meſſalina
& Narciſſus, cõſpiraſ
ſent pdere, diuiſis pti
bus, alter ante lucem
ſimilis attonito, pa-
troni cubiculum irru
pit, affirmãs ſomniaſ
ſe ſe uim ei ab Appio
illatam. Altera in ad-
miratiõe firmata, ſibi
quoq; eandem ſpe/
ciem aliquo t iam noctibus obuerſari retu
lit. Nec multo poſt ex compoſito irrumpe
re Appius nunciatus, cui pridie ad id tẽpo
ris, ut adeſſet, præceptum erat, quaſi plane
repreſentaretur ſomni fides, arceſſi ſtatim
ac mori iuſſus ẽ. Hæc
Suetonius. Craſ-
ſum frugi) Huius me
minit quodam loco
Tranquillus. Tam
ſimilem ſibi, q̃ ouo
ouum) Prouerbium
eſt, quo utimur, pro-
pinquam ſimilitudi-
nem indicantes. Vi-
de Chiliades Eraſmi
Roterodami. Nec
illi rerum iudicanda
rũ uacationẽ.) Quẽ
admodũ ipſe uiuẽs
pro conditiõe cuiuſ/
q; ciuis uacationem
legis Papiæ conſtitu
erat, hoc eſt, ut ea le/
ge non tenerentur.
Pedib9 in hanc ſen
tentiam.) Non pau/
ci ſunt qui opinãtur,
pedarios ſenatores
appellatos, qui ſentẽ
tiam non uerbis di-
cerẽt, ſed in alienam
ſententiam pedibus
irent, inquit Gellius
libro tertio Vnde di
ctum eſt, in ſenten-
tiam ire, & pedibus
ire in ſententiam.
Cyllenius.) Mer-
curi9, a Cyllene mõ/
te Arcadiæ ſic dict9.
Vnde negãt) Ver
ſus eſt Catulli, de paſ
ſere mortuo Leſ-
biæ. Illuc unde ne-
gant redire quenq̃.
Viam ſacrã.) Via
eſt Romæ ſic dicta.
In hac apparet illum
fuiſſe ſepultum.
Vt ſcires deum ef
ferri.) locus eſt a ſtul
ticia. Nã hoc ipſum
pugnat

tus conuentus, ut etiã Claudius au/
dire poſſet. Oĩes læti, hilares. P. R.
ambulabat tanq̃ liber. Agatho, &
pauci cauſidici plorabant, ſed plane
ex animo. Iuriſconſulti e tenebris ꝓ/
cedebant, pallidi, graciles, uix haben
tes animam, tanq̃ qui tum maxime
reuiuiſcerẽt. Ex his unus cũ uidiſſet
capita conferentes, & fortunas ſuas
deplorãtes cauſidicos, accedit, & ait,
Dicebam uobis non ſemper Satur/
nalia erũt. Claudius ut uidit funus
ſuum, intellexit ſe mortuũ eſſe, In/
genti enim uoce,
cantabatur anapæſtis.

Fundite fletus, ædite planctus, fingi
te luctus,
Reſonet triſti clamore forum, ceci-
dit pulchre
Cordatus homo, quo non alius fuit
in toto fortior orbe.
Ille citato uincere curſu poterat ce/
leres,
Ille rebelles fundere Parthos, leui/
buſq; ſequi
Perſida telis, certaq; manu tendere
neruum,
Qui præcipites uulnere paruo fige-
ret hoſtes.
Pictaq; Mœdi terga fugacis. ille Bri
tannos
Vltra noti littora ponti, & cæru-
leos
Scuta Brigantes dare Romuleis col
la cathenis
Iuſſit, & ipſum noua Romanæ iura
ſecuris
Tremere oceanum. deflete uirum,
quo non alius
Potuit citius diſcere cauſas, una tan
tum

Parte

pugnat cum ratione
dei, efferri mortuũ.
Vt etiã Claudius.)
Tã ſtupidus & ſom/
nolentus, deniq; mor
tuus. Pauci cauſidici
plo.) Merito luge/
bãt cauſidici ob mor
tuum Claudiũ, quip/
pe qui in ſe nimia fa/
cilitate uſus eẽt. Scri/
bit enim Tranquil-
lus, ſe a natu maiori-
bus audiſſe, cauſidi/
cos adeo patientia
Claudij abuti ſolitoſ,
ut deſcẽdẽtẽ e tribu/
nali non ſolũ uoce re
uocarẽt, ſed & lacinia
togæ retẽta, interdũ
pede apprehenſo re/
tinerẽt. Sed plane
ex animo) Obiter ta
xat publicũ morem,
quo lugebant etiam
conducti. Iuuenalis,
Plorãt lachrymis a-
miſſa pecunia ueris.
Dicebã uobis non
ſemper) hoc eſt præ
dicebam uobis, non
ſemp adeo fauẽtem
Cæſarem habebitis,
cuius abutamini pa-
tientia. Saturnaliorũ
licentia nota eſt. In q/
bus ſerui quoq; liber
tate gaudebãt, & dñi
uiciſſim ſeruis mini/
ſtrabant. Sub Clau/
dio plus poterant ad
uocati q̃ iureconſul/
ti. Sapit prouerbiũ ſi/
mile illi, θύραζε κάρες
οὐκ ἔτ᾽ ἀνθεστήρια. i. Foraſ
Cares non amplius
Anthiſteria. Ingenti
ẽm uoce) πάντας γὰρ
κάχετον ἵκετο πένθος,
id eſt, Nam cunctos
dolor intolerandus
adiuit. Ex Iliados un
decimo repoſuimus,
ꝙ nõ male quadrare
uideatur. Fũdite.)
Anapæſtica ſunt fa-
miliaria Tragœdijs,
licet recipiãt Dacty/
los & Spondæos. pò
ſtremo tamen loco,
nõ admittũt niſi ſpõ/
dæũ aut Anapæſtũ.
Rebelles Parthos)
De Parthis ſub Clau
dio Mithridatem re
gem expetẽtibus ac
de eorũ diſſenſione,
lege Tacitum in. xij.
Qui.) .i. quo. ſ. ner
uo. Vulnere par.)
Sagittæ. Pictaq;
terga) propter ſcutũ
pictũ. Britannos)
Nam ut inquit Sue-
tonius, a Geſſoriaco
(nũc Caleſiũ uocant)
in Britanniam tranſ-
miſit, ac Cn. Sentij &
Auli Plautij ductu,
ſine ullo prælio, aut
ſanguine, intra pau-
ciſſimoſ dies parte in
ſulæ in deditionẽ re/
cepta, ſexto q̃ profe-
ctus erat menſe, Ro/
mam redijt, triũpha/
uitq; maximo appa/
ratu. Brigantes)
Populi ſunt Britan-
niæ, de quorũ diſcor
dijs meminit Corne
lius Tacitus in duo/
decimo. nũc eã regiõ
nẽ Vualli habitant.
Ponit etiam Brigan-
tium oppidum Pto-
lemeus in deſcriptio
ne Rhetiæ. Et ip-
ſum noua.) Hoc di-
xit ꝓpter Orcadas in
ſulas, quas Claudius
ĩperio Romano pri/
mus adiecit, ut teſtatᷣ
Euſebius. Nõ ali9
citius.) locus eſt ex
ambiguo. Nã cito co

gnoſcit

gnoſcit, qui ſtatim intelligit, & abſoluit. Et cito cognoſcit, qui pronunciat nõ auditis partibus, ita ut Claudius ſolebat. Toto anno) Ius ẽm laborioſiſſime dixit, etiã ſuis ſuorumq; diebus ſolennibus nõnunq̃, feſtis quoq; antiquit⁹ & religioſis. Autor Tranquillus. Qui dat) Iudex inferoꝝ Minos, q̃ quondã Cretæ præfuit. Hunc poſt mortem ob iuſticiã ſuam poetæ apud inferos ius dicere finxerunt. At Creteſes, ut quos ciuilitate & moribus erudijt, ad Iouẽ tantq̃ præceptorẽ itaſſe memorãt, in Ida mõte ſpeluncã oſtendẽtes, atq; illi in nonum annũ conſueſſe, necnon didiciſſe, quæ ad Rempublicã inſtituendam utilia forent. Id q̃d Max. Tyrius his uerbis innuit. τί δ' οἱ Κρῆτες; ἢ σοὶ οὐ δοκοῦσιν ὑπὸ βασιλεῖ τῷ Μίνω κομηθέντες καλῶς ἀσκηθέντες περὶ ἀρετήν, διδάσκαλον αὐτῶν ἐπιφημίσαι τὸν Δία. εἶναι μὲν αὐτόθι ἐν τῇ Ἴδῃ ἄντρον Διός. φοιτῶντα δὲ τὸν Μίνω δι' ἐνάτου ἔτους συγγινόμενον τῷ Διὶ μανθάνειν παρ' αὐτοῦ τὰ πολιτικά. οὗτοι Κρητῶν λόγοι. Meminit huius Homer⁹ Odyſſeæ undecimo. O cauſidici uenale ge.) De rhetoribus dictũ ὑποτιθεῖσι τὴν χεῖρα τοῖς λήμμασι καὶ τὴν φωνὴν πιπράσκουσιν. qui muneribꝰ linguam uenditant. Sic Velleius Patercul⁹ uetuſtiſſimus ſcriptor, quẽ noſ nuprime in Murbacenſi bibliotheca reperimus, aliquando

Parte audita, ſæpe & neutra. quis nunc iudex
Toto lites audiet ãno? tibi iã cædet
Sæde relicta qui dat ꝓplo iura ſilẽti
Cretæa tenens oppida centum. cædite mœſtis
Pectora palmis, o cauſidici uenale genus.
Voſq; poetæ lugete noui, uos in primis
Qui concuſſo magna paraſtis lucra fritillo.

Delectabat laudibus ſuis Claudius & cupiebat diuti⁹ ſpectare. Inijcit illi manũ Talthybius deoꝝ nuncius, & trahit capite obuoluto, ne qs eũ poſſit agnoſcere, ꝑ campũ Martiũ. Et inter Tiberim & uiã rectam deſcendit ad inferos. Anteceſſerat iam cõpendiaria uia Narciſſus libertus, dominus domini, ad patronum excipiendum, & uenienti nitidus, ut erat a balineo occurrit & ait. Quid dij ad homines? Celerius præcedito, inq̃t Mercurius, & uenire nos nuncia. Ille autẽ patrono plura blandiri uolebat, quẽ Mercurius iterum feſtinare iuſſit, & uirga morantẽ impulit. Dicto citius Narciſſus euolat. Omnia procliuia ſunt, facile deſcenditur. Itaq; quãuis podagricus eſſet, momento temporis peruenit ad ianuam Ditis, ubi iacebat Cerberus, uelut ait Horatius, bellua centiceps, ſeſe mouens, uilloſq; horrendos excutiẽs. puſillum ſubperturbatur, ut illum uidit canem nigrum. Nam albam canem in delicijs habere

ſtudioſis impertituri, Plancũ proditorem qui ab Antonio ad Cæſarem trãſfugerat, in omnia & in omibus uenalem perq̃ eleganter appellat. Concuſſo fritillo.) Nam (autore Suetonio) Claudius alea ſtudioſiſſime luſit, de cuius arte librũ emiſit. Solitus etiam erat in geſtatorio ludere, ita eſſedo alueoq; adaptatis, ne luſus cõfunderet. Talthybius) Eſt Talthybius, præco apud Homerũ in primo Iliados, quẽ Agamemnõ ad tentoria Achillis miſit. ἀλλ' ὅγε Ταλθύβιόν τε καὶ Εὐρυβάτην προσέειπε. i. Aſt hic Talthybium affatus fuit Eurybatenq; Eſt & nuncij nomen apud Euripidẽ, qui Hecubam iuſſit filiã ſuã Polyxenam ſepelire. Narciſſus) Ab epiſtolis Claudij ante omes dilectus. Dominus domini.) Scribit ẽm Corneli⁹ Tacitus, Claudiũ libertos, quos rei familiari præfecerat, ſibique ac legib⁹ adæquaſſe. De immodicis Narciſſi diuitijs & Claudij in eum indulgentia ſic ſcribit Satyricus, Nec Croeſi fortuna unquã, nec Perſica regna Sufficient anio, nec diuitiæ Narciſſi Indulſit cæſar cui Claudius omia. Virga.) Caduceo. Facile deſcenditur) Alludit ad poetam. Facilis deſcenſus auerni. Velut ait Horatius.) Eſt apud Horatium in Oda, qua arborẽ alloquitur, cuius caſu pene perierat, ubi inquit,

quit, Demittit atras bellua centiceps Aures, & intortis capillis Eumenidum recreãtur angues. Nec quem uelis.) Superſtitioſa ſiquidẽ antiquitas nigri ſeu deformis occurſũ, infelicis ominis loco ponebat. Et tẽpus nocturnũ alio qui per ſe ſubinfauſtum habetur. Hinc illud apud Satyrographum, Et cui per mediam nolis occurrere noctem. Ab hiſtoricis memoriæ ꝓditum eſt, quo pacto quidã imperator, q̃ in uia Maurũ hiſtrionem habuiſſet obuium, mortem ſibi ſit ominatus. Cantãtes.) οἵ οἱ κεδνότατοι καὶ φίλτατοι ἦσαν ἁπάντων. Illi qui fuerant chari magis atq; honorati. Hunc uerſiculum ex nono Iliados hic infulciuimus. Trogus.) Saufelli Trogi meminit Tacitus. Quos Narciſſus duci iuſſerat.) Hi iuſſu Narciſſi fuerant occiſi. Pantomimus.) Mimus imitatorem ſignificat, Pantomimus eum qui omnes perſonas effingit repreſentatq;. Poſides) Libertorũ præcipue ſuſpexit Poſidem ſpadonem, quẽ etiam Britannico triumpho, inter militares uiros haſta pura donauit, Vt refert Suetonius. Felix) Hunc cohortibus & alis, ꝓuinciæq; Iudææ præpoſuit, trium reginarum maritum. Author Tranquilluſ & Tacitus. Apud Felicem Paulus apoſtolus a iudæis accuſatus, ſe excuſauit, ut ſcribit Lucas in actis apoſtolicis, & meminit Euſebius. Cum Pallante fratre) Hic fuit a rationibus Claudij, quem & Narciſſum, de quo pauloante, decreto quoq; ſenatus non modo præmijſ ingentib⁹, ſed & quæſtorijſ prætorijſq; ornamentis ornari libẽter paſſus eſt, Tantũ præterea acquirere & rapere, ut querente eo quondam de fiſci exiguitate, nõ abſurde ſit dictum, abundaturum ſi a duobus libertis in conſortium reciperetur, ut ꝓdit Suetonius. De his & Plinius meminit ſic ſcribens. Multos poſtea cognouimus ſeruitute liberatos, opulentiores, pariterq; tres Claudij principatu, Pallantẽ, Calliſtum, & Narciſſum. Cornelius Tacitus, ubi de Pallãte loquitur, Fixũ eſt, inquit, ære publico ſenatuſconſultum quo libertin⁹ ſeſtertij ter millieſ poſſeſſor, antiquæ parſimoniæ laudibus cumulabatur. Hinc cecinit Iuuenalis, Ego poſſideo pluſ Pallante & Licinis. De monumẽto Pallãtis, ad Montanũ Plinius iunior meminit. Harpocras.) Huic lectica per urbem uehendi, ſpectaculaq; publice ædẽdi ius tribuit. Polybi⁹) Hic a ſtudijs Claudij, ſæpe inter duos conſules ambulabat. Lege Cornelia.) Lege Cornelia de ſicarijs tenetur, inquit Martianus iurecõſultus, libro

habere cõſueuerat, ille autem totus informis eſt, nec quẽ uelis tibi in tenebris occurrere. Et magna, inquit, uoce Claudius Cæſar uenit. Ecce ex templo cum plauſu procedũt cantãtes

Hic erat Coſ. deſig. Iunius Prætorius, Sex. Trallianus, Heluius, Trogus, Coriotect⁹, Valens, Fuſidius, Eq. Ro. quos Narciſſus duci iuſſerat. Medius erat in hac cantãtium turba noſter Pantomimus, quem Claudius decoris cauſa minorẽ fecerat. Nec non Meſſallinam cito rumor ꝑcrebruit, Claudiũ ueniſſe. Cõuolarant primũ omniũ, liberti Myron, Ampyronas, Ampæus, Pheronas, Poſides haſta pura inſignis, Felix cũ Pallante fratre, Harpocras, Polybius, quos omnes Claudius Quæſtorijs, Prætorijſq; muneribus ubi impertitus eſſet, præmiſerat. Deinde præfecti duo iuſtus Catonius, & Ruffus Pompeij. F. Deinde amici Saturnius Luſcus, & Pedo Pompeius, & Lupus, & Celeraſinus, conſulares. Nouiſſime fratris filia, ſororis filia, generi, ſoceri, ſocrus, omes plane cõſanguinei. Et agmine facto Claudio occurrũt. Quos cum uidiſſet Claudius exclamat, quomodo huc ueniſtis? Tum Pedo Pompeius. Quid dicis hõ crudeliſſime? Quæris quõ? Quis enim nos alius huc miſit q̃ tu oium amicoꝝ interfector? In ius eamus, ego tibi hic ſellas oſtendã. Ducit illũ añ tribunal Aeaci, is lege Cornelia, q̃ de ſiccarijs lata

libro Pandectarum quadrageſimo octauo) q hoiem occiderit, cuiuſue dolo malo incendiũ factum erit, quiue hominis occidendi furtiue faciendi cauſa cũ telo ambulauerit. Pœna huiꝰ legis eſt, in inſulã deportatio, & omniũ bonorũ ademptio. ſed ſolent hodie capite puniri, niſi honeſtiore loco poſiti fuerint, quã ut legis pœnam ſuſtineãt, ut habetur eodem titulo. Mire uero hic expreſſit morem priſtinũ iudiciorũ. Claudiana lingua) Siue quod Gallus eſſet, ſiue quod Balbus, ſiue quod ſemper egeret Claudij negocio. Iocus eſt ex amphibologia. Homo iuſtiſſimus.) Iuſtum enim par pari referre. Sic ille tractauerat reos. Alioqui iniuſtiſſimũ eſt, reum non ſine reloq. Nouitate rei.) Quod uidelicet una tantum accuſationis parte audita, ſtatim iudicaſſet. Quã nouum.) Sæpe enim inauditos reos damnauerat. Si minꝰ dij latura) Legimus dilaturam, ut ſit nomen, & pro interuallo pœnarũ interpretamur, quaſi dum Tantalus aut Siſyphus a ſuis tormentis feriarẽtur, Claudiꝰ interim ſuccedere deberet. Tãtalum ſiti.) Tantalus ſtagno apud inferos labrotenꝰ immerſus,

lata eſt, quærebat, poſtulat, nomen eius recipit, ædit ſubſcriptionẽ. Occiſos Senatores. XXX. Equites Ro. CCCXV. atq; plures. Cæteros. CC XXI. Exterritus Claudius oculos undecunq; circũfert, ueſtigat aliquem patronum, qui ſe defenderet. Aduocatum non inuenit. Tandem procedit. P. Petronius, uetus cõuictor eius, homo Claudiana lingua diſertus, & poſtulat aduocationẽ. Non dat͂. Accuſat Pedo Pompeius magnis clamoribus. Incipit P. Petronius uelle reſpondere. AEacus homo iuſtiſſimus, uetat illum loqui. Altera tantum parte audita cõdemnat, & ait.

Ingens ſilentium factum eſt. Stupebant omnes nouitate rei attoniti, negabant hoc unquã factum. Claudio iniquum magis uidebatur q̃ nouũ. De genere pœnæ diu diſputatũ eſt, quid illum pati oporteret. Erant qui dicerent, ſi minus dij latura feciſſent, Tantalum ſiti periturum, niſi illi ſuccurreret. Non unq̃ Siſyphum onere releuari. Aliquando Ixionis miſeri rotam ſufflaminandam. Non placuit ullis ex ueteranis miſſionem dari, ne uel Claudius unq̃ ſimile ſperaret. Placuit nouam pœnam excogitari debere, inſtituendum illi laborẽ irritum, & alicuius cupiditatis, ſpes ſine fine effectus. Tum AEacus iubet illum alea ludere percuſſo fritillo. Et iam cœperat fugientes teſſeras ſemper quærere, & nihil proficere.

Iam quoties miſſurus erat reſonante fritillo,
Vtraq; ſubducto fugiebat teſſera fundo.
Cumq; recollectos auderet mittere talos,
Luſuro ſimilis ſemper, ſemperq; petenti,

Decepere

& pomis circum os ex arbore propendẽtibus, ſiti tamen & fame torquetur. nam ſi bibere uelit, refugit aqua, ſi pomum arripere tentet, arbor ſurſum reſilit. Ouidius, Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus. Siſyphum onere.) Siſyphi ſaxum illud ingens apud inferos ubi in montem protruſum fuerit, ſtatim delabitur, iterum inani conatu ſurſum ferendum. De huiꝰ & Tantali pœnis lege Homerum. xi. Odyſſeæ, circa finem, ubi Vlyxes refert, quæ apud inferos uiderit. Ixionis miſeri rotam ſufflaminandam.) Ixion apud inferos rotæ alligatus, aſſidue circumfertur. Meminit huius, Lucianus in Dialogis Deorum. Ex ueteranis miſſionẽ.) Vtitur metaphora militari. Militibus enim datur miſſio, cum citra ignominiam exauctorãtur. Alea ludere.) Qua uiuens adeo ſtudioſe luſit. C. Cæſar.) Nã Caligula Cæſar, Claudij ex fratre nepos, hũc (ut ſcribit Suetoniꝰ) non niſi ad ludibriũ reſeruauit. quid mirũ igitur ſi a Caio in ſeruitutem poſcatur.

Ab illo

Ab illo flagris) De his, qui iuſſu Caligulæ uapularunt, in hũc modum ſcribit Seneca noſter, libro. iij. de ira. Modo C. Cæſar, Sextum Papiniũ cui pater erat conſularis, Bethenum Baſſum, quæſtorẽ ſuum procuratoris ſui filium, alioſq; & equites Romanos, & ſenatores uno die flagellis cecidit. Cognitionibꝰ) Cognitiões ſunt cau

Decepere fidem. refugit, digitoſq; per ipſos
Fallax aſſiduo dilabitur alea furto.
Sic cum iam ſummi tanguntur culmina montis,
Irrita Siſyphio uoluuntur pondera collo.

Apparuit ſubito. C. Cæſar & petere illũ in ſeruitutem cœpit, producit teſtes, qui illum uiderant ab illo flagris, ferulis, colaphis uapulantẽ. Adiudicatur. C. Cæſari, illũ Aeacus donat. Is Mẽnandro liberto ſuo tradidit, ut a cognitionibus abeſſet.

ſarum, ut cũ dicimuſ, Senatꝰ Romani cognitionẽ certæ legi nõ fuiſſe obnoxiam. Ac proculdubio Caium hic notat, ut qui cognoſcẽdi prouinciam ſæpe libertis ſuis cõmitteret, quo magis a curis liber altiori ocio frueretur.

LVDI L. ANNEI SENECAE DE MORTE CLAVDII CAESARIS, ET SCHOLIORVM BEATI RHENANI FINIS.

LVCII ANNEI SENECAE DE QVATVOR VIRTVTIBVS LIBER VNVS.

QVATVOR uirtutum ſpecies multorum ſapientũ ſentẽtijs diffinitæ ſunt, quibus animus humanus cõponi ad honeſtatẽ uitæ poſſit. Harum prima eſt prudentia. Secunda magnanimitas. Tertia continentia. Quarta iuſticia. Singulæ tibi his officijs quæ ſubſunt annexa ſunt, ac bene moratum uirum efficiunt.

De prudentia.

QVíſquis ergo prudentiam ſequi deſyderat, tunc per rationem recte uiuet, & ſi omnia prius exiſtimet & perpenſet, & dignitatem rebus non ex opinione multorum, ſed ex eorũ natura conſtituat. Nam ſcire debes quia ſunt quæ uideantur eſſe bona, & non ſunt, & ſunt quæ uideantur non bona eſſe, & ſunt. Quæcunq; ex rebus tranſitorijs poſſides non mireris, nec magnum exiſtimes quod caducum eſt, nec apud te quæ habes tanq̃ aliena ſeruabis, ſed pro te tãq̃ tua diſpenſes & utaris. Si prudentiam amplecteris ubiq; idem eris, & prout rerũ ac temporum uarietas exigit, ea accõmodes ipſi, nec te in aliquibus mutes, ſed potius aptes, ſicut manus quæ eadem eſt cum in palmam extenditur, & cum in pugnum aſtringitur. Prudentis proprium eſt examinare cõſilia, & non cito facili credulitate ad falſa prolabi. De dubijs non diffinias, ſed ſuſpenſam tene ſententiam. Nihil inexpertum affirmes, quia non omne uériſimile ſtatim uerum eſt, ſicut & ſæpius quod primum incredibile uidet͂, non continuo falſum eſt. Crebro ſiquidem faciem mendacij ueritas retinet. Crebro mẽdacium ſpecie ueritatis obcluditur. Nam ſicut aliquando triſtem frontem amicus, & blãdam adulator oſtendit, ſic uériſimilitudine coloratur ueritas, & ut fallat uel ſurripiat coloratur. Si prudens eſſe cupis, in futura proſpectum intende, & quæ poſſunt contingere animo tuo propone. Nihil tibi ſubitum ſit, ſed totum ante conſpicies. Nam qui prudens eſt non dicit, non putaui quidem hoc fieri, quia non dubitat, ſed ſpectat, nec ſuſpicatur, ſed cauet. Cuiuſcunq; facti cauſam require, cum initia inueneris, exitus cogitabis. Scito te in quibuſdam debere perſeuerare, quia cœpiſti. quædam uero nec incipere, in quibus perſeuerare ſit noxium. Prudens fallere non uult, falli non poteſt. Boni eſt uiri etiam in morte neminem fallere. Opiniones tuæ iudicia ſint. Cogitatiões uagas & uelut

 ſomno

ſomno ſimiles nõ recipies, quibus ſi animus tuus oblectauerit, cũ omnia diſpoſueris triſtis remanebis, ſed cogitatio tua ſtabilis & certa ſit, ſiue deliberet, ſiue quæret, cõtempletur, non recedat a uero. Sermo quoq; tuus non ſit inanis, ſed aut ſuadeat, aut moneat, aut conſoletur, aut præcipiat. Lauda parce, uitupera parcius. Nam ſimiliter reprehenſibilis eſt nimia laudatio, ut imoderata uituperatio. Illa ſiquidem adulatione, iſta malignitate ſuſpecta eſt. Teſtimoniũ ueritati, nõ amicitiæ reddes. Cum cõſyderatione promittas, plenius ꝙ promiſeris præſta. Si prudens eſt animꝰ tuus, tribus tẽporibus diſpenſetur. Præſentia ordina, futura prouide, præterita recordare. Nam q nil de præterito cogitat, perdet uitam, qui nil de futuro præmeditat̃, in oĩa incautus incidit. Proponas in anio tuo futura mala & bona, ut illa ſuſtinere poſſis, & iſta moderari. Non ſemp in aſtu ſis, ſed interdũ animo tuo requiẽ dato, & requies ipſa plena ſit ſapientiæ ſtudijs & cogitationibꝰ bonis. Nam prudens nunꝙ ocio marcet. Habet autẽ aliquando remiſſum animũ nunꝙ ſolutum, accelerat tarda, ꝑplexa expedit, dura mollit, exæquat ardua. Scit eñ quid qua uia aggredi debeat, & cito ſingula, & diſtincte cuncta uidet. Conſiliũ peritorũ, ex apertis obſcura extimat, ex paruulis magna, ex ꝓximis remota, ex partibus tota. Nõ te moueat dicentis auctoritas, nec quis, ſed quid dicat intendito. Nec ꝙ multis, ſed qbuſlibet placeas cogita. Id quære quod inuenire poſſis. Id diſce quod potes ſcire. Id opta quod optari corã bonis poteſt. Nec altiori te rei imponas, in ꝙ tibi ſtanti tremendũ, aſcendenti cadendũ ſit. Conſilia tibi ſalutifera aduoca. Cum tibi alludit uitæ proſperitas tunc te uelut in lubrico retinebis ac ſiſtes, nec tibi dabis impetus liberos, ſed circũſpicies quo eundũ ſit, uel quouſq;.

De magnanimitate.

MAgnanimitas uero quæ & fortitudo dicit̃, ſi inſit animo tuo cum magna fiducia uiues liber, intrepidus, alacer. Magni animi hominis bonũ eſt nõ uacillare, conſtare ſibi, & finẽ uitæ intrepidus expectare. Nil aliud magnũ in rebus humanis, niſi animus magna deſpiciẽs. Si magnanimꝰ fueris, nunꝙ iudicabis tibi contumeliã fieri. de inimico dices, nõ nocuit mihi, ſed animũ nocendi habuit. & cũ illum in poteſtate tua uideris, uindictã putabis uindicare potuiſſe. Scito eñ honeſtũ & magnũ genus uindictæ eſſe ignoſcere. Neminẽ ſuſurro appetas, neminẽ odias, palã aggredere, non geres conflictũ niſi indixeris, nã fraudes & dolos imbecillũ decet habere. Eris magnanimꝰ, ſi pericula nec appetas ut temerariꝰ, nec formides, ut timidus, nam nil timidũ facit animũ, niſi reprehenſibilis uitæ cõſcientia. Menſura ergo magnanimitatis eſt, nec timidum eſſe hominem, nec audacem.

De continentia.

COntinentiã uero ſi diligis, circũcide ſuperflua, & in animũ deſyderia tua conſtringe. Conſydera tecũ quantũ natura poſcat, & non quantũ cupiditas expetat. Si cõtinens fueris, eo uſq; ꝑueneris, ut teipſo cõtentus ſis. Nam qui ſibiipſi ſatis eſt, cũ diuitijs natus eſt. Impone concupiſcentiæ tuæ frenũ & modũ, quæ occulta uoluptate animũ trahunt reijce. Ede citra cruditatem, bibe citra ebrietatẽ. Obſerua ne in cõuiuio aut in qualibet uitæ cõmunitate, quos nõ imitaberis damnare uidearis, nec præſentibꝰ delitijs inhærebis, nec deſyderabis abſentes. Victus tibi ex re facili ſit nec ad uoluptatẽ, ſed ad cibũ accede. Palatum tuũ fames excitet, nõ ſapores. Deſyderia tua paruo redime, quia hoc tantũ curare debes ut deſinãt, atq; quaſi ad exemplar cõpoſitus diuinũ, a corpore ad ſpiritũ quantũ potes te feſtina reducere. Si cõtinentiæ ſtudes habita nõ amœne, ſed ſalubriter. nec dominũ eſſe uelis notũ a domo, ſed domũ a domino. Non tibi aſcribas quod nõ eris, nec quod es, nec maius ꝙ es uideri uelis. Hoc maius obſerua, ne paupertas tibi imunda ſit, nec parſimonia ſordida, nec ſimplicitas neglecta, nec leuitas languida, & ſi tibi res exiguæ ſunt, non tamen ſint anguſtæ. Nec tua defleas, nec aliena mireris. Si continentiã diligis, turpia fugito anteꝙ accidant, nec queꝙ alium uereberis plus ꝙ te. Omnia tolerabilia præter turpitudinẽ crede. A uerbis quoq; turpibus abſtineto, quia eorũ licentia imprudentiã nutrit. Sermones utiles magis ꝙ facetos & amabiles ama, rectos potius ꝙ obſecundantes. Miſcebis interdũ ſerijs iocos, ſed tẽperatos, & ſine detrimẽto dignitatis ac uerecundiæ. Nam reprehenſibilis riſus eſt ſi imodicus, ſi pueriliter effuſus, ſi muliebriter factus. Odibilem quoq; hominẽ facit riſus, aut

ſupbus, aut clarus, aut malignus & furtiuus, aut alienis malis euocatus. Si ergo ipſos iocos exigis, hoc quoq; cùm dignitate ſapientiæ gere, ut te nec grauent tanꝙ aſperũ, nec cõtemnant tanquã uilem. Non erit tibi ſcurrilitas, ſed grata urbanitas. Sales tui ſint ſine dente, ioci ſine uilitate, riſus ſine cachinno, uox ſine clamore, inceſſus ſine tumultu, qes tibi nõ deſidia erit, & cũ ab alijs ludit̃, tu ſancti aliquid honeſtiq; tractaueris. Si cõtinens es adulationes euita, ſitq; tibi tam triſte laudari a turpibꝰ, ꝙ ſi lauderis ob turpia. Lætior eſto quoties diſplices malis, & maloꝝ de te æſtimationes malas, ueram laudationem tui ſcribe. Difficillimũ continẽtiæ opus eſt, aſſentationes adulatione repellere, quarũ ſermones animũ uoluptate reſoluunt. Nullius ꝑ aſſentationẽ amicitiã merearis, nec ad tuã ꝓmerendã per hanc aditum pandas. Non eris audax nec arrogans, ſubmittes te, nõ proijcies grauitate ſeruata. Admoneberis libenter, & reprehenderis patiẽter. Si merito obiurgabit aliquis, ſcito quia ꝓfuit. Si imerito, ſcito qa prodeſſe uoluit. Non acerba ſed blãda timebis uerba. Eſto uitiorũ fugax ipſe, aliorum neq; curioſus ſcrutator, neq; acerbus reprehenſor, ſed ſine reprobatione correptor, ita ut admonitionẽ hilaritate præuenias, & errori facile ueniã dato, nec extollas queꝙ neq; deijcias. Dicentiũ eſto tacitꝰ auditor promptus receptor. Requirẽti facile reſponde, contẽnenti facile crede, ne iurgia diſſertationis defendas. Si cõtinens es, animi tui motus corporiſq; obſerua, ne indecori ſint. Nec illos ideo contemnas quia latent, nam nil differt, ſi nemo uideat, cũ tuipſe illos uideas. Mobilis eſto, non leuis, conſtans nõ pertinax. alicuiꝰ nec ſcientiã habere te, nec ignotum ſit, nec moleſtũ, Omnes tibi pares facies. Inferiores ſupbiendo nõ contemnas. Superiores recte uiuendo ne teneas. In reddenda officioſitate, neq; negligẽs, neq; exactor appareas. Cunctis eſto benignus, nemini blandus, paucis familiaris, oĩbus æquus. Seuerior eſto in iudicio ꝙ in ſermone, uita ꝙ uultu, cultor clemẽtiæ, deteſtator ſæuitiæ, bonæ famæ neq; tuæ ſeminator, neq; alienæ inuidus, Rumoribus, criminibus, ſuſpitionibꝰ minime credulus uel malignus, ſed potius qui ꝑ ſpeciem ſimplicitatis ad nocendũ aliqbus ſurripuerit optatiſſimꝰ, ad iram tardus, ad miſericordiã pronus in aduerſis firmus, in ꝓſperis cautus & humilis, occultator uirtutũ ſicut alij uitiorũ. Vanæ gloriæ cõtemptor, & bonorũ, quibus præditus es, non acerbus exactor. Nullius imprudentiã deſpicias. Rari ſermonis ipſe, ſed loquentiũ patiens. Seuerus nõ ſæuus, ſed hilarem nõ aſpernas. Sapiẽtiæ cupidus & docilis, homines cũ docent diſcunt, quæ noſti ſine arrogantia poſtulanti imparties, quæ neſcis ſine occultatione ignorantiæ tibi poſtula impartiri. Non cõturbabit ſapiens mores publicos, nec populũ in ſæuitiæ nouitate conuertet. Iuſticiæ poſt hæc uirtus eſt.

De Iuſticia.

QVid eſt iuſticia, niſi naturæ tacita conuentio in adiutorium multorũ inuenta. Et quid eſt iuſticia, niſi noſtri animi conſtitutio. Sed eſt diuina lex, & uinculũ ſocietatis humanæ. In hac non eſt quod æſtimemus quid expediat, expedit tibi quicquid illa dictauerit. Quiſquis ergo hanc ſectari deſyderas. Deum time prius & ama, & amaberis a deo. Amabis enim deum ſi in hoc illũ imitaberis, ut uelis oĩbus prodeſſe & nulli nocere, & tunc te iuſtum uirũ appellabũt oẽs, ſequentur, uenerabunt̃, & diligent. Iuſtus enim ut ſis non ſolum non nocebis, ſed etiam nocentes prohibebis, nam nil nocere non eſt iuſticia, ſed abſtinentia alieni eſt. Ab his ergo incipe ut non auferas, ut ad maiora proueharis, & alijs ablata reſtituas. Raptores quoq; ipſos ne alijs timendi ſint caſtiga & cohibe. Ex nulla uocis ambiguitate cõtrouerſiam nectes, ſed animi qualitatem ſpeculare, nihil tibi interſit an firmes, an uites. De fide & religione ſcias agi ubicunq; de ueritate tractatur, nam ſi iureiurando deus inuocetur, & non inuocanti teſtis eſt, tamen non tranſies ueritatem, ne iuſticiæ tranſeas legem. quod ſi aliquando coerceris uti mendatio, utere non ad falſi, ſed ad ueri cuſtodiam, & ſi cõtigerit fidelitatem mendacio redimi, non mentieris, ſed potius excuſaberis, quia ubi honeſta cauſa eſt, iuſtus ſecreta non prodit, tacenda enim tacet, loquenda loquitur, atq; illi aperta & ſecura tranquillitas, ut dum alij uincantur a malis, uincantur ab illo mala. Hæc ergo ſi ſtudere curaueris, lætus & intrepidus tui finem expectes, proſpiciens hæc triſtia hilaris, & tumultuoſa quietus, ſtrennuus ac ſecurus ꝑmanebis.

De menſura & moderatione prudentiæ.

HIs ergo inſtitutionibus obſeruatis quatuor uirtutum ſpecies perfectum te facient uirum, ſi menſurã rectitudinis earum æquo uiuendi fine ſeruaueris. Nã ſi prudentia terminos ſuos excedat, callida & pauida cõmiſeris, inueſtigator latentiũ & ſcrutator qualiũcunq; noxarum oſtenderis, notaberis timidus, ſpecioſus, attentus. Semper aliquid quærens, ſemp aliquid timens, ſemp aliquid dubitans, & ſubtiliſſimas ſuſpitiones ſuas ad animi tui apprehenſionẽ impinguas, mõſtraberis digito aſtutia plenus, uerſipellis & ſimplicitatis inimicus, cõtemplatorq; culparum, & poſtremo uno nomine uocaberis a cunctis, malus homo. In has ergo maculas prudẽtia immenſurata perducet, quicunq; in illa mediocri lance perſiſtit, nec obtuſum in ſe aliquid habeat, nec uerſutũ.

De moderanda fortitudine.

MAgnanimitas autẽ ſi ſe extra modum ſuum extollat, faciet uirum minacem, inflatũ, turbidũ, inquietũ, & in quaſcũq; excellẽtias dictorũ, actorũ, neglecta honeſtate feſtinum. qui momentis oĩbus ſupercilijs ſurrigens, ut beſtia. nam quieta excitat, alium ferit, alium fugat. Sed ꝗuis audax ſit impugnator tamẽ multa extra ſe ualentia ferre nõ poterit. Sed aut miſerũ appetit finem, aut erumnoſam ſui memoriã derelinquit. Menſura ergo magnanimitatis eſt, nec timidum eſſe hominẽ, nec audacem.

De modo temperantiæ.

COntinentia deinde his terminis te aſtringat, caue ne parcus ſis, ne ſuſpitioſe & timide manũ contrahas. Ne in minimis quoq; ſpeculum ponas. Nam talis & tam circumciſa uilis putabit̃ integritas. Hac ergo mediocritatis linea continẽtiã obſeruabis, ut nec uoluptati deditus, prodigus, & luxurioſus appareas. Nec auara tenacitate ſordidus, aut obſcurus exiſtas.

Qualiter ſit moderanda iuſticia.

IVſticia poſtremo eo mediocritatis tibi itinere regenda eſt, ut nec ductu iugiter leui immotã ſemp animi rationẽ negligentia ſubſequat̃. Corrigendi curã geras, ſed neq; licentiam peccandi, aut alludentibus proterue ꝑmittas, neq; miſſum nimia rigiditate, & aſperitate, nil ueniæ aut benignitati reſeruãs. Humanæ ſocietati durus appareas. Ita ergo iuſticiæ regula tenenda eſt, ut reuerentia diſciplinæ eius, neq; nimia negligentiæ cõmunitate deſpecta uileſcat, neq; ſeueriori atrocitate durata, gratiam humanæ amabilitatis amittat

Concluſio præmiſſorum.

SIquis ergo uitam ſuam ad utilitatem non tantũ pariat, ſed multorum inculpabiliter componere deſyderat, Hanc prædictarum uirtutum formulam pro qualitatibus temporum, locorum, perſonarum atq; cauſarum ſequatur, eo mediocritatis inſiſtens quo per abrupta altrinſecus præcipitia, aut ruentem corporis ſui deuitet inſaniam, aut efficientem puniat ignauiam.

Libri de Quatuor uirtutibus finis.

Eraſm⁹ Rot.

Apparet hunc libellũ non a Seneca fuiſſe cõſcriptũ, ſed cõcinnatum a quopiã illius ſtudioſo, & ſentẽtijs gaudente. Nã deprehẽduntur quædã alibi a Seneca ſcripta.

*

LVCII ANNEI SENECAE CORDVBENSIS

DE MORIBVS LIBER VNVS.

OMNE peccatum actio eſt. Actio autẽ omnis uoluntaria eſt, tam honeſta quã turpis, ergo uolũtarium eſt omne peccatum. Tolle excuſationẽ, nemo peccat inuitus. Educatio & diſciplina mores faciunt, & id unuſquiſq; ſapit, quod didicit. Itaq; bona cõſuetudo excutere debet, quod mala inſtruxit. Nihil intereſt quo aĩo facias, quod feciſſe uitioſum eſt, quia facta cernunt̃, animus uero non uidet̃. Nulla autẽ laus eſt, nõ facere, quod facere nõ poſſis. Quid hoĩ eſt inimiciſſimũ? homo. Libenter feras, qđ neceſſe eſt. Dolor patientia uincitur. Expecta quod nunꝗ pœniteas. Non ꝙ multis placeas, ſed qualibus ſtude.

ſtude. In hoc tantum incumbe, ut libentius audias, quam loquaris. Multos uitam differentes, mors iuncta præuenit. Itaq; omnis dies uelut ultimus iudicetur. Triſticiam ſi potes, ne admiſeris, ſin minus, ne oſtenderis. Amicos ſecreto admone, palam autem lauda. Verba rebus non perſonis æſtimanda ſunt. Oratorẽ te puta, ſi tibi ante omnes, quod oportet perſuaſeris. Vt licentioſa mancipia animi imperio coerce, linguam, uentrem, & libidinem. Quod tacitum eſſe uelis, nemini dixeris. ſi tibi non imperaſti, quomodo ab alio ſilentium ſperas? Ridiculum eſt aliquem odio nocentis, innocentiã perdere. Monſtro ſimilis eſt, auaricia ſenilis. Quid enim ſtultius eſt quod dici ſolet, quam uia deficiente uiaticum augere? Omnes infantes terra nudos excipit. Non pudeat te fortius naſci, quam uiuere. Quid dulcius ꝙ habere amicum, cũ quo audeas ut tecum oĩa loqui? † Magnarum uirium eſt negligere lædentem. Quidſis intereſt, quid nõ habeas? nondũ es felix ſi te turba non deriſerit. Si uis beatus eſſe, cogita hoc primũ contẽnere, & contemni. Priuſquã promittas, deliberes, & cum promiſeris, facias. Id agas, ne quis merito te oderit, & ſi nullos inimicos tibi facies, iniuria multos facit. Solitudinem quærat, qui uult cum innocentibus uiuere. Optimus ergo animus, & pulcherrimus cultor dei eſt. Abſtinebis ab alieno matrimonio. præſtabis parentibus pietatem, cognatis indulgentiam, omnibus æquitatẽ. Deuitabis crudelitatem, & miniſtram crudelitatis iram. Non aliter uiuas in ſolitudine, aliter in foro. Nihil petas, quod negaturus fuiſti, nihil negabis, quod petiturus fuiſti. Pacem cum hominib⁹ habebis, cũ uitijs bellum. Hoc habet oĩs affectus, ut in quod ipſe inſanit, in id putet etiam cæteros furere. Maximum in eo uitiũ eſt, qui non melioribus uult placere, ſed pluribus. Vis omnib⁹ eſſe notus? prius effice, ut neminẽ noueris. Bonum eſt non laudari, & eſſe laudabilem. Stultum eſt timere, quod uitare non potes. Male opinentur de te homines, ſed mali. Malis diſplicere eſt laudari. Male de te loquuntur homines, bene autẽ loqui neſciunt, nõ quod merearis, ſed quod ſolent ipſi. Homines de te mala loquuntur. Si merito, non quod loquũtur moleſtũ eſt, ſed quod non mentiuntur. Si immerito, innocentia mea nunc maxime gaudeo. Apparet enim illos uera obiecturos, ſi poſſent. Non es in patria tua. Patria tua eſt, ubicũq; bene es, illud enim per quod bene eſt, nõ eſt in loco, ſed in homine. Nihil magnũ niſi magno animo deſpicias. Quæ ſunt maximæ diuitiæ? non deſiderare diuitias. Quis plurimũ habet? is qui minimũ cupit. Quid eſt dare beneficium? deum imitari. Honeſtius eſt cum iudicaueris amare, ꝙ cum amaueris, iudicare. Diſſenſio ab alio incipiat, a te autem reconciliatio. Succurre paupertati amicorũ, immo occurre. Amicos ſecundæ res parant aduerſæ certiſſime probant. Peiora ſunt tecta odia ꝙ aperta. Itaq; te minus loquax inimicus offendit ꝙ tacitus. Mira ratio eſt quæ non uult prædicari, quod gaudet intelligi. Ignoſci amat, qui quod odit oſtendit. Elemoſyna nõ tam accipientibus ꝙ dantibus prodeſt. Et ſpes premij ſolatium fit laboris. Quæ eſt maxima egeſtas? auaricia. Pecuniæ imperare oportet nõ ſeruire. Nullum conſcium peccatorũ tuorum magis timueris, quã temetipſum. Alium potes effugere, te autẽ nunꝗ. Quis eſt pauper? qui ſibi uidet̃. Qui a multis timet̃ multos timet. Infelicitatẽ erige, ſubmitte felicitatẽ. uera felicitas, innocẽtia eſt. Nequitia ipſa ſui pœna eſt. Mala cõſcientia ſepe tuta eſt, ſecura nunꝗ. Libidinis initia continebit, qui exitum cogitabit. Beneficij accepti nunꝗ oportet obliuiſci, dati protinus. Inhoneſta uictoria eſt ſuos uincere. Satis eſt pœnarum potuiſſe puniri. Inimicitias tarde ſuſcipe, amicitias exerce moderate. Simultates depone, Imago animi ſermo eſt. Qualis uir talis oratio. Magna res eſt uocis & ſilentij tꝑamentũ. Qui æquo animo malis im̃iſcetur, malus eſt. Neminẽ laudaueris, neminẽ cito accuſaris, ſemp puta te cum dijs teſtimoniũ dicere. Vitiũ eſt oĩa credere, uitiũ nihil credere. Vtendũ eſt diuitijs, nõ abutendũ. Nullũ putaueris locũ ſine teſte. Excuſationẽ quærere uitiũ. Fortior eſt q cupiditatẽ uincit, ꝙ qui hoſtem ſubijcit. Eſt difficillimũ ſeipſum uincere. Iniquæ iraſcit̃ qui ſuis iraſcit̃. Amare ſic incipe tanꝗ nõ liceat deſinere. Magnarũ rerum etiã ſi ſucceſſus nõ fuerit, honeſtus eſt ipſe conat⁹. Nobilitas animi eſt generoſitas ſenſus. Nobilitas corꝑis generoſus animus. Honeſtior eſt quẽ ſenectus ad ocium retulit, ꝙ quẽ in ocio inuenit, & tunc incipiat laborare. Turpe ſpectaculum præbet animus æger. Nunquam ſit triſtis facies tibi incommodo alterius. Homo ſum, quomodo deuitabo ſecundarũ rerũ inuidiã?

Seruãdus eſt ergo oĩ diligẽtia raro inuẽtus amic⁹. Eſt em̃ alter ego. Hæc in quodã exemplari reperi, ſed mihi uidẽtur a quopiã adiecta, e gloſſemate.

Si felicitatem

Si felicitatẽ iactaueris cũ multis diues eris. Quomodo optime potentiã tuebor? impotentia occaſionis. locum tenet inocentiæ proximũ confeſſio. Vbi cõfeſſio, ibi remiſſio. Iræ ſeueritas in uitio eſt. Boni iudicis eſt diſpenſare, nõ tantũ quid dãnandũ ſit, ſed quatenus. Proximus iuſticiæ modus ſeueritas. Quietiſſimã uitam agerent hoĩes in terris, ſi hæc duo uerba a natura omniũ rerum tollerent, meũ & tuum. Qui paupertatẽ timet, timendus eſt. Vires tuas amici magis ſentiant beneficijs ꝙ iniurijs. Pecunia nõ ſatiat auariciã, ſed irritat. Homo ſemꝑ indigens pecunia, ſcit cũ eius moribus cõuenire. Mihi crede, nõ potes diues eſſe, & felix. Auribus frequẽtius ꝙ lingua utere. Quicquid dicturus es antequã alijs dixeris dicito tibi. Nihil intereſt inter iratum & inſanũ, niſi unus dies. alter ſemꝑ iraſcitur, alter ſemꝑ inſanit. Facillime bonis frueris, ſi ea uitaueris quæ uituperaueris. Cum alienos timueris, teipſum uerere, nam ſepe ſine alijs eſſe potes, ſine te nunq;. Si bene te inſtruxeris, pudeat deteriora facere. Quid ꝑſuaſeris erit diuturnũ, quod coegeris, erit in occaſione. Alteri ſemꝑ ignoſcito, tibi ipſi nunq;. Tantum ad uirtutẽ adijcies, quantũ ex uoluptate abſtraxeris. Stultũ eſt ſomno delectari, & quaſi mortẽ moliri. Bonis nocet, qui malis parcit. Multi cum alijs maledicũt, ſibi ipſis conuitiũ faciũt. Nihil turpius, ꝙ qui obijcit alteri ſibi obijciendũ. Vt licentioſa mancipia, animi imperio rege, linguam, libidinẽ, uentrem, cupiditatẽq;, comprime, ſi nõ potes, paululũ remitte. Sepe ea quæ ſanari ratione nõ poterãt, ſanata ſunt tempore. Qui ꝓpter pecuniæ amorẽ & libidinũ moritur, oſtendit ſe nunq; ſui cauſa uixiſſe. Turpia ne dixeris, paulatim em̃ pudor ꝑ uerba diſcutit̃. Sic habita, ut potius laudet̃ domin⁹, ꝙ domus. Cõſuetudinaria res eſt innocentia. nõ damnatio ſed cauſa hominẽ turpem facit. merito dãnari pœna eſt, damnatio imerita, dãnata eſt calamitas. Si aliquid cogitaueris, cito apparebit cõuerſantibus. Videri uis ab oĩbus, nunq; bonæ honeſtatis ſimulatio longa eſt. Quod de alienis tractas, ex tuis iudices. Multi ſunt obligandi, pauci offendendi. nã memoria beneficiorũ facilis eſt, iniuriarũ tenax. Obiurgationi ſemꝑ aliquid blandi admiſce. facilius em̃ penetrãt uerba quæ molli uadunt uia, ꝙ aſpera. Nemo em̃ ſe mutat, qui mutari ſe deſperat. Quoties ſcribens aliquid dicturus es, ſcito morũ tuorũ te hominib⁹ chirographũ dare. Qui in ſeruos iraſcitur & crudelis eſt, ſatis oſtẽdit poteſtatẽ aduerſus alienos ſibi defuiſſe. Qui neſcit tacere, neſcit & loqui. Facilius eſt pauperi contemptũ effugere, ꝙ diuiti inuidiã. Bonus fruitur bona cõſcientia. Malis hoĩbus tutiſſimũ eſt cito fugere. Nulla puſilla domus quæ multos amicos capit. Scire uti paupertate, maxima felicitas. Acuit intentio, frangit animũ remiſſio. Nunq; ſcelus ſcelere uincendũ eſt. Bonus uir eſt, qui eo ꝑduxit affectũ animũ, ut nõ tantũ peccare nõ uelit, ſed etiã non poſſit. Regnantibus peius multo periculũ, ꝙ his qui iudicant̃, hij enim ſingulos timent, illi uniuerſos. Nunquid fortis fortẽ ſe gloriabit̃, quẽ corporis ægritudo efficit infirmũ? Nunquid diues in opibus ſuis gloriabit̃ cui⁹ ſpem fur uel tyrannus abrupit? Nunqd nobilitas gloriabit̃ †effecta, nõnunquã indignis & miſerabilibus ſeruiens? Diabolus aliquãdo ſe gloriabat̃ interfectorẽ tuæ miſericordiæ, nũc intergemiſcit ſocios tuæ beatitudinis. Fugienda ſunt oĩbus modis, & abſcindenda igni ac ferro, totoq; artificio ſeparanda, languor a corꝑe, imperitia ab anio, luxuria a mente, a ciuitate ſeditio, a domo diſcordia, a cunctis rebus intẽperantia. Dixit quidã amicorũ omnia eſſe cõmunia, & amicũ ſeipſum eſſe alterũ. Duorum temporũ maxime hadendã curam, & eorũ quæ acturi ſumus, & eorũ quæ geſſimus. Poſt deum ueritatem colendã, quæ ſola homines dijs proximos facit.

Alr. † affecta.

Libri de moribus finis.

DIVI HIERONYMI DE SENECA TESTIMONIVM.

LVCIVS Anneus Seneca Cordubenſis, Fotini ſtoici diſcipulus, Patruus Lucani Poetæ, continentiſſimæ uitæ fuit. Quem nõ ponerem in catalogo ſanctorũ, niſi me illæ epiſtolæ prouocarent, quæ leguntur a plurimis, Pauli ad Senecam, & Senecæ ad Paulum. In quibus cum eſſet Neronis magiſter & illius temporis potentiſſimus, optare ſe dicit eius eſſe loci apud ſuos, cuius ſit Paulus apud Chriſtianos. Hic ante biennium quam Petrus & Paulus martyrio coronarentur, a Nerone interfectus eſt,

SENECA PAVLO SALVTEM.

CREDO tibi Paule nunciatũ eſſe, quod heri cũ Lucilio noſtro de †apocriſi & alijs rebus ſermonẽ habuimus. Erant em̃ quidã diſciplinarũ tuarum comites mecũ. Nã in hortos Saluſtianos ſeceſſeram⁹, quo in loco occaſione noſtra alio tendentes, his de quib⁹ dixi, uiſis nobis adiuncti ſunt. Certe quod tui præſentiã optamus. Et hoc ſcias uolo, libello tuo lecto, id eſt cũ legiſſemus de plurimis aliquas epiſtolas, quas ad aliquã ciuitatẽ, ſeu caput ꝓuinciæ direxiſti, mira exhortatione uitam moralẽ continentes, uſq; refecti ſumus. Quos ſenſus nõ puto ex te dictos, ſed ꝑ te, certe aliquãdo ex te & ꝑ te. Tanta em̃ maieſtas earũ eſt rerum, tantaq; generoſitate clarent, ut uix ſuffecturas putem ætates hominũ, quibus inſtitui perficiq; poſſint. Bene te ualere frater cupio.

Alr. † apocryphis.

SENECAE PAVLVS SALVTEM.

LIteras tuas hilaris heri accepi, ad quas reſcribere ſtatim potui, ſi præſentiã iuuenis, quẽ ad te miſſurus erã, habuiſſem. Scis em̃ quãdo, & per quẽ, & quo tp̃e, & cui qd dari cõmittiq; debeat. Rogo ergo ne putes neglectũ, dum ꝑſonæ qualitatẽ reſpicio. † ſed quod literis meis nos bene acceptos aliubi ſcribis, felicẽ me arbitror tanti uiri iudicio. Neq; enim hoc diceres cenſor ſophiſta, magiſter tanti principis, etiam omniũ, niſi quia uere dicis. Opto te diu bene ualere.

alr † ſed quod literas meas bene a uobis acceptas alibi ſcribis.

SENECA PAVLO SALVTEM.

QVædã uolumina ordinaui, & diuiſionib⁹ ſuis † ſtatum eis dedi. Ea quoq; legere Cæſari ſum deſtinat⁹, & ſi modo ſors ꝓſpere annuerit, ut nouas aures afferat, eris forſitan & tu præſens. Sin alias, reddã tibi diem, ut inuicẽ hoc opus inſpiciamus, & poſſimus nõ ei prius edere hanc ſcripturã, niſi prius tecũ confeſeram, ſi mõ impune hoc fieri potuiſſet, ut ſcires & te non præteriri. Vale Paule chariſſime.

alr † ſtatim ea

SENECAE PAVLVS SALVTEM.

QVotieſcunq; literas tuas audio, præſentiã tuam cogito, nec aliud exiſtimo, ꝙ oĩ tempore te nobiſcũ eſſe. Cum primũ itaq; uenire cœperis, inuicem nos & de proximo uidebimus. Bene te ualere opto.

SENECA PAVLO SALVTEM.

NImio tuo angimur ſeceſſu, quid eſt uel quæ res te remoratum faciunt? Si indignatio domini, quod a ritu & ſecta ueteri receſſeris, & alios rurſus cõuerteris, erit poſtulandi locus, ut ratione factum, non leuitate hoc exiſtimetur.

SENECAE ET LVCILIO PAVLVS SALVTEM.

DE his quæ mihi ſcripſiſtis, nõ licet harundine & atramẽto eloqui, quaꝶ altera res notat & deſignat aliqd, altera euidẽter oñdit, præcipue cũ ſciã int̃ uos eſſe id eſt apud nos, & in uobis ꝗ me intelligũt. honor habendus eſt oĩbus. Tanto magis quãto indignati occaſionẽ captant, ꝗbus ſi patientiã demus, oĩmodo eos ex quacũq; parte uincemus, ſi modo hij ſunt, ꝗ pœnitentiã ſui gerant. Bene ualete.

ANNEVS SENECA PAVLO ET THEOPHILO SALVTEM.

PRofiteor bene me acceptũ in lectione literaꝶ tuaꝶ, quas Galatis, Corinthijs & Achæis miſiſti. Et ita iuicẽ uiuam⁹, ut etiã cũ honore diuĩo eas exhibeam⁹. Spirit⁹ ei ſctũs in te & ſuꝑ te excelſos ſublimiores ſatis uenerabiles ſẽſus exprimit. Vellẽ itaq; cũ res eximias ꝓferas, ut maieſtati eaꝶ cult⁹ ſermõis nõ deſit. Et ne qd tibi frater ſurripiã, aut cõſcientiæ meæ debeã, cõfiteor Auguſtũ ſenſib⁹ tuis ꝑmotũ, cui lecto uirtutis in te exordio iſta uox fuit. Mirari eũ ſic poſſe loqui, ut ꝗ nõ legitime imbut⁹ ſit, talit̃ ſentiat. Cui ergo reſpõdi, ſolere deos ore ĩocentiũ effari, aut eoꝶ ꝗ præuaricari doctrina quidẽ ſua poſſunt, & dato ei exẽplo Vaticani hoĩs ruſticuli, cui cũ duo uiri apparuiſſent in agro reatino, ꝗ poſtea Caſtor & Pollux ſunt noĩati, ſatis inſtructus uidet̃. Vale.

PAVLVS SENECAE SALVTEM.

LIcet non ignorẽ Cæſarẽ noſtrarũ rerũ admiratorẽ, ſi quãdo deficiet admiratorẽ eẽ. Permittes tñ te nõ lædi, ſed admoneri. Puto em̃ te grauit̃ feciſſe, qđ ei in noticiã ꝑferre uoluiſti, qđ ritui & diſciplinæ ei⁹ ſit contrariũ, cũ & ille em̃ gentiũ deos colat. Quid tibi uiſũ ſit, ut hoc eũ ſcire uelles nõ uideo, niſi nimio amore meo facere te hoc exiſtio. Rogo te de futuro, ne id agas. Cauendũ eſt em̃ ne dũ me diligis, offenſã dñi

facias. Cuius quidē offenſa, nec oberit ſi ꝑſeuerauerit, neqꝫ ſi nō ſit, ꝓderit. Si eſt Regina, nō indignabit̃, ſi mulier eſt offendetur. Bene Vale.

SENECA PAVLO SALVTEM.

SCio te nō tam mei cauſa cōmotum literis, quas ad te de editione epiſtolaꝝ tuarū Cæſari feci, ꝙ natura rerū, quæ ita mētes hoīm ab oīibus artibus & moribꝰ reuocat, ut nō hodie admirer. Quippe ut is q multis documētis hoc iam notiſſimū habeam. Igitur noue agamus, ut ſi quid facile in præteritū iam factum eſt, ueniā irrogabis. Miſi tibi librum de uerborum copia. Vale Paule chariſſime.

PAVLVS SENECAE SALVTEM.

QVoties tibi ſcribo, & nomē meum tibi ſubſcribo, grauē & ſectæ meæ incongruā rem facio. Debeo ē̄m, ut ſepe ꝓfeſſus ſum, cū oīibus oīa eſſe, & idem obſeruare in tuā perſonā, quod lex romana honori ſenatꝰ conceſſit, ꝑlecta epiſtola, ultimū locū eligere, ne cū aporia & dedecore cupiā efficere, quod mei arbitrij fuerit. Vale deuotiſſime magiſter.

SENECA PAVLO SALVTEM.

AVe mi Paule chariſſime. Putas ne me haud cōtriſtari, & nō luctuoſum eſſe, q̄d de innocentia ueſtra ſubinde ſumat̃ ſuppliciū. Dehinc quod tam durus, tamqꝫ obnoxios uos reatui oīis populus iudicet. Putās a nobis effici, quod in urbe contrariū fit. Sed feramꝰ æquo aīo, & utamur foro, q̄d ſors conceſſit, donec inuicta felicitas finē malis imponat. Tulit & priſcoꝝ ætas Macedonē Philippi filiū, & poſt Dariū, Dionyſiū, noſtra quoqꝫ Caium Cæſarē. Quibus quicq̄d libuit, licuit. Incendium urbs Romana manifeſte ſepe unde patiat̃, conſtat. Sed ſi effari humilitas hūana potuiſſet, q̄d cauſæ eſt, & impune his tenebris loqui liceret, iam oēs oīa uiderent. Chriſtiani & iudei quaſi machinatores incendij, ſupplicio affici ſolent. Graſſator iſte quiſqs eſt, cui uoluptas carnificina eſt, & mendaciū uelamentū, tꝑi ſuo deſtinatus eſt. & optimus quiſqꝫ unū pro multis donatū eſt caput. Ita & hic deuotus ꝓ oīibus igni cremabit̃, centum triginta duæ domus, Inſulæ quatuor, ſex diebus arſere, ſeptimus pauſam dedit. Bene te ualere opto.

SENECA PAVLO SALVTEM.

AVe mi Paule chariſſime. Si mihi nominiqꝫ meo uir tantus & dilectus oīibus modis, nō dico fueris iūctus, ſed neceſſario mixtus, actum erit de Seneca tuo. Cum ſis igit̃ uertex, & altiſſimorū oīm montiū cacumen noli latere, ita ſim tibi ꝓximus, ut alter ſimilis tui deputer. haud itaqꝫ te indignū prima facie epiſtolarū nominandū cenſeas, ne tam tentare me, ꝙ ludere uidearis. Quippe cū ſcias ciuē eſſe te Romanū. Nam q tuus eſt apud tuos locus, uelim, ut apud meos ſit meus. Vale Paule chariſſime.

SENECA PAVLO SALVTEM.

AVe mi Paule chariſſime. Allegorice & enigmatice multa a te uſqꝫ quaqꝫ opera condunt̃. & ideo rerū tanta uis & muneris tibi tributa nō ornamēto uerborū, ſed cultu quodā decorāda eſt. nec uereare ꝙ ſepius te dixiſſe retineo, mltos, q talia affectent ſenſus corrūpere, rerū uirtutes euitare. Cæterū mihi cōcedas uelim, latinitati morē gerere, honeſtis uocibꝰ ſpeciē adhibere, ut geneoſi muneris conceſſio, digne a te poſſit expediri. Bene Vale.

PAVLVS SENECAE SALVTEM.

PErpendenti tibi ea ſunt reuelata, quæ paucis diuinitas conceſſit. Certus igitur ego in agro iam fertili ſemen fortiſſimū ſero, non quidē materiā quæ corrumpi uidetur, ſed uerbū ſtabile dei deriuamentū creſcentis, & manentis in æternum quod prudentia tua aſſecuta eſt, indeficiens fore debebit. & Ethnicorū Iſrahelitarūqꝫ obſeruationes cenſere uitandas. Nouū te auctorem feceris, Chriſti Ieſu præconijs oſtendendo rhetoricis irreprehenſibilē ſophiſtam, quā propemodū adeptus regi temporali, eiuſqꝫ domeſticis atqꝫ fidis amicis inſinuabis, quibꝰ aſpera & incaptabilis erit perſuaſio, cū plæriqꝫ eorū minime flectantur inſinuationibus tuis, quibus uitale cōmodum ſermo dei inſtillatus, nouum hominē ſine corruptela perpetuam animam parit ad deum iſtinc properantē. Vale Seneca chariſſime nobis.

EPISTOLARVM SENECAE ET DIVI PAVLI FINIS.

Hoc opꝰ nō eſt Senecæ, ſed collectū ex Mimis. Nā q̄dam deprehenduntur citati apud A. Gellium. Adiectæ ſūt paucæ ſentētiæ ex orationibus ſolutis

LVCII ANNEI SENECAE CORDVBENSIS PROVERBIA.

ALIENVM eſt omne q̄cq̄d optādo euenit.
Ab alio expectes, alteri quod feceris.
Animus uereri q ſcit, ſcitťuto ingredi.
Auxilia humilia, firma cōſenſus facit.
Amor animi arbitrio ſumitur, nō ponitur.
Aut amat, aut odit mulier, nihil eſt tertiū.
Ad triſtem partem ſtrenua eſt ſuſpitio
Ames parentē, ſi æquus es, ſi aliter, feras.
Aſpicere oportet quod poſſis deperdere.
Amici uitia ſi feras, facis tua.
Aliena homini ingenuo, acerba eſt ſeruitꝰ.
Abſentem ledit, qui cum ebrio litigat.
Amans iratus multa mentitur ſibi.
Auarus ipſæ miſeriæ cauſa eſt ſuæ.
Amans quid cupiat ſcit, q̄d ſapiat nō uidet.
Amans quod ſuſpicatur uigilans, ſomniat.
Ad calamitatem quilibet rumor ualet.
Amor extorqueri nō poteſt, elabi poteſt.
Ab amante lachrymis redimas iracūdiam.
Apte cū eſt mala mulier, tū demū eſt bona.
Auarum facile capias, ubi non ſis idem.
Amare & ſapere uix deo conceditur.
Auarus niſi cum moritur, nil recte facit.
† Aſtute crines dum cælantur, ætas indicat̃.

† Forte ſic. Aſtute dū cælatur, ſe ætas idicat

Auarus damno potius ꝙ ſapiens dolet.
Auaro quid mali optes, n ut uiuat diu.
Animo dolenti nihil oportet credere.
Alienum nobis, noſtrum plus alijs placet.
Amare iuueni fructus eſt, crimen ſeni.
Anus cum ludit, morti delitias facit.
Amoris uulnus idem qui ſanat, facit.
Ad pœnitendum properat, cito q iudicat.
Amicos res opimæ parant, aduerſæ ꝓbant.
Aleator quanto in arte eſt melior, tāto eſt nequior.
Amor ocioſæ cauſa eſt ſollicitudinis.
Arcum intenſio frangit, animum remiſſio.
Aberrare a fortuna tua nō poteſ, obſidet te
A quocunqꝫ deſcenderis, magno apparatu ſequitur.
Acerrima uirtus eſt, quam ultima neceſſitas excutit.
Agat princeps curam, non tantum ſalutis, ſed honeſtæ cicatricis.
A duabus cauſis præſtare princeps ſolet, ſi aut ſe uindicat, aut alium.

BIs eſt gratum quod opus eſt, ultro ſi offeras.
Bonarum rerum cōſuetudo peſſima eſt.
Beneficium qui dare neſcit, iniuſte petit.
Bonū eſt fugienda aſpicere in alieno malo.
Beneficiū accipere, libertatē uendere eſt.
Bona nemini hora ē, ut nō alicui ſit mala.
Bis enim mori eſt, alterius arbitrio mori.
Beneficia plura recipit, qui ſcit reddere.
Bis peccas, cum peccanti obſequium accōmodas.
Bonus animus læſus, grauius multo iraſcit̃.
Bona mors eſt homni, uitæ quæ extinguit mala.
Beneficiū dando accepit, qui digno dedit.
Blanditia, non imperio, fit dulcis uenus
Bonus animus nunqꝫ errāti obſequium accommodat.
Beneficium ſe dediſſe qui dicit, petit.
Beneficiū ſepe dare, docere eſt reddere.
Bonitatis uerba imitari maior malitia eſt.
Bona opinio homini tutior pecunia eſt.
Bonū ſi ſupprimit̃, nequaqꝫ extinguitur.
Bis uincit, qui ſe uincit in uictoria.
Benignus etiam dandi cauſam cogitat.
Bis interimitur, qui ſuis armis perit.
Bene dormit, q nō ſentit ꝙ male dormiat.
Bonorum crimen eſt officioſus miſer.
Bona fama in tenebris, proprium ſplendorem obtinet.
Bene cogitata ſi excidunt, non occidunt.
Bene perdit nūmos, iudici cū dat nocens.
Bonis nocet, quiſquis pepercerit malis.
Bonus iudex eſt, qui nouit diſpēſare quod dandum eſt, & quatenus.
Bonæ iuſticiæ, proxima eſt ſeueritas.
Beneficiū eſt eo carere, q̄d inuitꝰ poſſideas.
Beneficiū ē ſemꝑ reddere bonitatis uerba.
Bonū ē reddere bona uerba, etiā inimicis.
Bona quæ ueniunt, niſi ſuſtineantur, cadūt ut opprimant.
Bona, imperante anima, eſt pecunia.
Bonū apud uirum, cito moritur iracundia.
Breuis mens ipſa eſt memoria iracundiæ.
Bona turpitudo eſt, quæ periculū uindicat.
Bona comparat præſidia miſericordia.
Beneficium dignis ubi des, oīes obligas.

COnſueta uitia ſerimus, niſi reprehendimus.
Crudelis in re aduerſa eſt obiurgatio.

Cauendi nulla eſt dimittenda occaſio.
Cui ſemper dederis, ubi neges, rapere imperas.
Crudelem medicũ intemperãs facit æger.
Cuius mortẽ amici expectãt, uitã oderunt.
Cum inimico nemo in gratiam cito redit.
Citius uenit periculũ cũ contemnitur.
Caſta ad uirum matrona parẽdo imperat.
Cito ignominia fit ſuperbi gloria.
Conſilio melius uincas, ꝙ iracundia.
Cuiuis dolori remedium eſt patientia.
Cum uitia proſunt, peccat qui recte facit.
Contumeliam, nec fortis poteſt, nec ingenuus pati.
Conſcientiam amici, nullius inuenit lingua præceps.
Contemni eſt leuius ꝙ ſtulticia percuti.
Comes facundus in uia pro uehiculo eſt.
Cito improborũ læta, ad perniciem cadũt.
Crimen relinquit uitæ, qui mortẽ appetit.
Clementia in quamcũqȝ domũ uenerit, felicem eam tranquillamqȝ præſtabit.
Clementia eſt temperantia animi in poteſtate ulciſcendi.
Clementia eſt leuitas ſuperioris aduerſus inferiorem.
Conſuetudo peccãdi, multitudinem facit peccantium.
Coniunctio animi maxima eſt cognatio.

DIſcipulꝰ ẽ prioris, poſterior dies.
Damnare eſt obiurgare, cum auxilio eſt opus.
Diu apparandum eſt bellum, ut uincas celerius.
Dixeris maledicta, cum ingratum hominẽ dixeris.
De inimico nõ loquaris malum, ſi cogites.
Deliberare utilia, mora eſt tutiſſima.
Dolor decreſcit, ubi quo creſcat nõ habet.
Dediſcere flere fœminã eſt mendacium.
Diſcordia fit charior concordia.
Deliberandum eſt diu, quod ſtatuendum eſt ſemel.
Difficilẽ habere oportet aurẽ ad crimina.
Dum eſt uita grata, mortis conditio optima eſt.
Damnũ appellãdũ eſt, cũ mala fama lucrũ.
Ducis in conſilio poſita eſt uirtus militum.
Dies quod donat timeas, cito raptũ uenit.
Dimiſſum quod neſcitur, non admittitur.
Difficilius eſt moderari, ubi dolori debet̃ ultio, ꝙ ubi exemplo.

ETiam inocẽtes cogit mẽtiri dolor.
Etiã peccato recte præſtatur fides.
Etiã celeritas in deſyderio mora ẽ.
Ex uitio alteriꝰ, ſapiẽs emẽdat ſuũ.
Et deeſt & ſuperat miſeris cogitatio.
Etiam obliuiſci quod ſis, interdũ expedit.
Ex hominũ quæſtu, facta fortuna eſt dea.
Effugere cupiditatem regnum eſt uincere.
Exuli ubi nuſꝙ domus eſt, ſine ſepulchro eſt tanꝙ mortuus.
Etiam qui faciunt, odiunt iniuriam.
Eripere telum & nõ dare, irato decet.
Exilium pati eſt, patriæ ſe degenerare.
Etiam capillus unus habet umbram ſuam.
Eheu ꝙ miſerum eſt fieri metuẽdo ſenem.
Etiã hoſti eſt æquus, q habet in cõſilio fidẽ.
Excelſis multo facilius caſus nocet.
Errat ſi quis exiſtimat tutũ diu eſſe regem.
Ex ſæua animaduerſiõe nulla regi gloria ẽ.
Euadere poſſunt puſilla mala, & uerba dare ingentibus obuiam itur.
Excuſationem quærere uitium eſt, om̃ia ad deum relinque.
Elemoſyna non tam accipientibus, ꝙ dantibus prodeſt.
Ex ſpe premij, ſolatium fit laboris.

FIdẽ qui ꝑdit, ſe ſeruat in reliquum.
Fortuna cũ blandit̃, captatũ uenit.
Fortunã citius repies ꝙ retineas.
Formoſa facies, muta cõmẽdatio ẽ.
Fruſtra rogatur, qui miſereri non poteſt.
Fortuna unde aliquid fregit, caſus eſt.
Fraus eſt accipe, quod non poſſis reddere.
Fortuna nimiũ quem fouet, ſtultum facit.
Fatetur facinus is, qui iudicium fugit.
Felix improbitas, optimorũ eſt calamitas.
Feras, nõ culpes, quod immutari non põt.
Futura pugnant, ut ſe ſuperari ſinant.
Furor fit, læſa ſepius patientia.
Ficta cito ad naturam recidunt ſuam.
Fidem qui perdit, nihil poteſt ultra ꝑdere.
Facilitas animi ad partem ſtulticiæ rapit.
Fides ut anima unde abijt, nunꝙ redit.
Fidem nemo unꝙ perdit, niſi q non habet.
Fortuna obeſſe nulli contenta eſt ſemel.
Fulmẽ ẽ, ubi cũ poteſtate habitat iracũdia.
Fruſtra cum ad ſenectutem uentum eſt, repetes adoleſcentiam.
Falſum, maledictũ, maliuolũ mẽdaciũ eſt.
Fœminæ naturã regere, deſperare oĩm eſt.
Fer difficilia, ut facilia leuius feras.
Fortuna nulli plus, ꝙ conſilium ualet.

Fortuna uitrea eſt, quæ cũ ſplẽdet, frangit̃.
Feras quod lædit, ut quod prodeſt, ꝑferas.
Facit gratum fortuna, quem nemo uidet.
Facilius priuatis ignoſcitur, pertinaciter ſe iudicantibus.
Frequens uindicta, paucorum odiũ reprimit, omnium irritat.

GRaue præiudicium eſt, quod iudicium non habet.
Grauiſſima eſt ꝓbi hominis iracundia.
Grauis animi pœna eſt, quem poſt factum pœnitet.
Grauis animus dubiã non habet ſententiã.
Graue eſt malũ omne, qđ ſub aſpectu latet.
Grauius nocet, quodcũqȝ inexꝑtũ accidit.
Grauior inimicus, qui latet ſub pectore.
Grauiſſimũ eſt imperium conſuetudinis.
Graue crimẽ etiã cũ dictũ ẽ leuiter nocet.
Gradus a magnis ad maiora fit.

HEu ꝙ difficile eſt gloriæ cuſtodia.
Homo extra corpus ſuum eſt, cũ iraſcitur.
Heu ꝙ eſt timẽdus, qui mori tutum putat.
Homo qui in homine calamitoſo eſt miſericors, meminit ſui.
Honeſta turpirudo eſt ꝓ bona cauſa mori.
Habet in aduerſis auxilia, qui commodat in ſecundis.
Heu ꝙ miſerum eſt diſcere ſeruire, ubi ſis doctus dominari.
Heu ꝙ miſerum eſt ab illo lædi, de quo nõ poſſis queri.
Hominem experiri multa pauꝑtas iubet.
Heu dolor ꝙ miſer eſt, qui in tormento uocem non habet.
Heu ꝙ pœnitenda incurrunt, uiuẽdo diu.
Habet ſuum uenenum, blanda oratio.
Homo toties morit̃, quoties amittit ſuos.
Homo ſemper in ſe aliud fert, in alterũ aliud cogitat.
Honeſtus timor alterum patrimoniũ eſt.
Homo neſcit, ſi dolore fortunam inuenit.
Honeſte ſeruit, qui ſuccumbit tempori.
Homo uitæ cõmodatus, nõ donatus eſt.
Hæredis fletus, ſub perſona riſus eſt.
Hæredem ſcire utilius eſt, ꝙ quærere.
Habent locum maledicti crebræ nuptiæ.
Hæc clementia principem decet, ut quocũqȝ uenerit, manſuetiora omnia faciat.
Haud minus turpia ſũt principi multa ſupplicia, ꝙ medico multa funera.
Honeſtius eſt, cum iudicaueris amare, ꝙ cum amaueris iudicare.

INferior horret, qcqd peccat ſupior.
Inimicũ ulciſci, uitã accipe eſt alterã.
Id agas, ne quis merito tuo te oderit.
Inuitũ cum retineas, exire incitas.
Ingenuitatem lædis, cum indignũ rogas.
In nullum auarus bonus eſt, in ſe peſſimus.
Inopi beneficiũ bis dat, qui dat celeriter.
Inopiæ parua deſunt, auaritiæ omnia.
Inſtructa inopia, in diuitijs cupiditas.
Inuitat culpam, qui peccatum præterit.
Iucundum nihil eſt, niſi qđ reficit uarietas.
Ingenuitas non recipit contumeliam.
Impune peccat in eum, qui peccat rarior.
Ingratus unus miſeris omnibus nocet.
In miſeri uitia nulla contumelia eſt.
Ita amicũ habeas, poſſe ut facile fieri hunc inimicum putes.
Inuidiam ferre, aut fortis, aut felix poteſt.
In timore ſemper mendax iracundia eſt.
Inuidia tacite, ſed minute iraſcitur.
Iratum breuiter uites, inimicum diu.
Iniuriarum remedium eſt, obliuio.
Iracundiam qui uincit, hoſtem ſuperat maximum.
Iocum tacentem crimen faciat acrius.
In malis ſperare bonum, niſi innocens, nemo ſolet.
In uindicando crimino ſa eſt celeritas.
Inhoneſta res eſt ſuos uincere, ſatis eſt potuiſſe punire.
Imago animi ſermo eſt, qualis eſt uir, talis oratio.
In felicitate ſe erigere, eſt felicitatem ſubmittere.
In felice felicitas eſt innocentia, nequitia ipſa pœna ſui eſt.
Inimicum ꝙuis humilẽ, docti eſt metuere.
In calamitoſo, riſus etiam iniuria eſt.
Iudex damnatur, cum nocens abſoluitur.
Ignoſcere hũanũ, ubi pudet cui ignoſcit̃.
In rebus dubijs, plurima eſt audacia.
Illo nocens ſe damnat, quo peccat, die.
Ita crede amico, ne ſit inimico locus.
Iratus etiam facinus conſilium putat.
Inuidia id loquitur, non qui ſubeſt.
Irritare eſt calamitatem, cum te felicem uocaueris.
Ius ſupra omnem iniuriam poſitum ſcias.

Imbecillos oculos eſſe, qui ad alienam lippitudinem ſuffunduntur.

LOco ignominiæ eſt, apud indignũ dignitas.
Laus ubi noua oritur, etiam uetus admittitur.
Læſo doloris remedium, inimici dolor.
Leuis eſt fortuna, cito repoſcit qđ dedit.
Lex uniuerſi eſt, quæ iubet naſci & mori.
Lucrum ſine dãno alterius, fieri nõ poteſt.
Laſciuia & laus, nunꝗ habent concordiã.
Legem nocens ueretur, fortunã innocẽs.
Libido indicium eſt, quo leuitas ſapit.
Libido etiam cunctos ſub uultu domat.
Laxa crudelitas, non eſt uocãda clemẽtia.

MAlignum fieri, maxime ingrati docent.
Multis minatur, qui uni facit iniuriam.
Mora omnit odio eſt, ſed facit ſapientiam.
Mala cauſa eſt, quæ requirit miſericordiã.
Mori eſt felicis, anteꝗ mortem inuocet.
Miſerum eſt tacere cogi, quod cupias loq.
Miſerrima eſt fortuna, quæ inimico caret.
Malus eſt uocãdus, qui ſua eſt cauſa bonꝰ.
Monſtro ſimilis eſt, auaricia unica.
Malis diſplicere, laudari eſt.
Malus ubi bonũ ſe ſimulat, tũc eſt peſſimꝰ.
Metus dũ uenit, rarum habet ſonus locũ.
Mori neceſſe eſt, ſed nõ quoties uolueris.
Male geritur, quicqd geritur fortunæ fide.
Mortuo qui mittit munus, nihil dat illi, ſibi adimit.
Minus eſt ꝗ ſeruꝰ dominꝰ, q ſeruos timet.
Magis hæres fidus naſcitur, ꝗ ſcribitur.
Malo in conſilio fœminæ uincunt uiros.
Mala eſt uoluptas, alienis aſſueſcere.
Magno cũ periculo cuſtoditur, quod multis placet.
Mala eſt medicina, ubi aliqd naturæ perit.
Malæ naturæ, nunꝗ doctrina indigent.
Miſeriam neſcire, ſine periculo eſt uiuere.
Male uiuunt, qui ſe ſemp uicturos putant.
Maledictum interpretando facies acrius.
Male ſecum agit æger, medicum qui hæredem facit.
Minus decipitur, cui negatur celeriter.
Mutat ſe bonitas, cum irritatur iniuria.
Mulier cum ſola cogitat, male cogitat.
Male facere q uult, nuſꝗ nõ cauſã inuenit.
Maliuolus ſemper ſua natura ueſcitur.
Multos timere debet, quem multi timent.
Male impãdo, ſummũ imperiũ amittiť.
Mulier quæ nubit multis, multis nõ placet.
Miſera eſt ægritudo animi, ob alienarũ ſpeciem miſeriarum.
Miſericordia nõ cauſã, ſed fortunã ſpectat.
Magnam fortunã, magnus animus decet.
Magni animi eſt propriũ eſſe & tranquillũ & iniurias atq; offenſiones ſp deſpicere.
Muliebre eſt, furere in ira.
Miſericordia eſt uicina miſeriæ, habet eñ aliquid, trahitq; ex ea.
Malo ueris offendere, ꝗ placere adulãdo.
Morbum eſſe ſcias, non hilaritatem, ſemp arridere ridentibus, & ad omniũ æſtimationem ipſum quoq; os deducere.

NIhil agere, ſemp ĩfelici ẽ optimũ.
Nil peccent oculi, ſi oculis animus imperet.
Nihil ꝓprium ducas, quod mutari poſſit.
Nõ cito ruina perit uir, qui ruinam timet.
Nullus eſt tantus quæſtus, ꝗ eo quod habes carere.
Neſcis quid optes, aut quid fugias, ita ludit dies.
Nunꝗ periculum ſine periculo uincitur.
Nulla eſt tam bona fortuna, de qua nihil queri poſſis.
Nuſꝗ melius morimur homines, ꝗ ubi libenter uiximus.
Negandi cauſa auaro nunꝗ deficit.
Nondũ felix es, ſi nondũ te turba deridet.
Nam ſi nullos inimicos tibi iniuria, multos tamen inuidia.
Non aſpicias ꝗ plenas quiſꝗ manus deo, ſed ꝗ puras admoueat.
Non enim aliter niſi optimus animus, pulcherrimus dei cultus eſt.
Non aliter uiuas in ſolitudine, aliter ĩ foro.
Nihil petas, quod negaturus es.
Nihil negabis, quod petiturus es.
Nihil magnũ eſt in rebus humanis, niſi animus magna deſpiciens.
Nihil intereſt quo animo facias, quod feciſſe uitioſum eſt.
Nam facta cernuntur, animus non uideť.
Non ꝗ multis placeas, ſed quibus, ſtude.
Nequitia ipſa pœna ſui eſt.
Nã mala cõſciẽtia ſepe tuta ẽ, ſecura nũꝗ.
Neminem cito accuſaueris.
Neminem cito laudaueris.

Nullum putaueris eſſe locum ſine teſte.
Nulla puſilla domus quæ multos recipit amicos.
Nunꝗ ſcelus ſcelere uindicandum eſt.
Nimium altercando ueritas amittitur.
Non multum ſupra eũ eminet quis, cui ſe iraſcendo exæquat
Nobilis profeſſio ſapientia eſt, quæ diſtributa ſuſcipit incremẽtũ, auarũ dedignata poſſeſſorẽ, cito niſi publicetur, elabiť.
Non alia facies eſt quieti moratiq; imperij ꝗ ſereni cœli & nitentis.
Nullum ex omnibus clemẽtia magis, ꝗ regem aut prælatum decet.
Nemo poteſt perſonã diu ferre fictam, ficta cito in naturam ſuam recidunt.
Nunꝗ liquidũ ſynceruꝗ; ex turbido uenit.
Nullum moroſius eſt animal maioriq; arte tractandum, ꝗ homo, & nulli magis parcendum ꝗ homini.

OMne peccatum eſt actio.
Omnis actio eſt uoluntaria, tam honeſta ꝗ turpis.
Omne ergo peccatum uoluntarium eſt.
Omitte excuſationẽ, nemo peccat inuitꝰ.
Omne uitium habet patrociniũ ſuum.
Odia multorum ſub oculo latent.
Omnia tum panduntur, cum non dico ſi ceciderís, ſed ſi turbaueris.
Omnis affectus habet, ut in eo, in quo ipſe inſanit, in idem putet cæteros furere.
Omnes enim uitam differentes, mors incerta præuenit.
Oĩs itaq; dies uelut ultimus ordinãdus eſt.
Opinantur de te homines male, ſed mali, diſplicere enim malis laudabile eſt.
Oratorem te puta, ſi tibi ipſi, quod oportet, perſuaſeris.
Odiũ oportet peccandi non metũ facias.
Obiurgationi ſemp aliqd blande admiſce.
Optimũ eſt ſemper ignoſcere, tanꝗ ſi ipe pecces quotidie.
Optimum eſt maiorum ueſtigia ſequi, ſi recte præceſſerunt.
Omnis doctor inuitæ orationis peccãs, turpior eſt.
Ob hoc quod in officio, cuius magiſter eſſe uult, labitur.
Omni re moderatio eſt adhibenda, quæ ſanabilia ingenia deſtinguere a deploratis ſciat.

PEccãdi duo ſunt genera, aliud ex propoſito, aliud ex negligentia.
Plæriq; metu ceſſant peccare, nõ innocentia, profecto tales timidi, non innocentes ſundicendi
Prius ꝗ promittas, deliberes, & cum ꝓmiſeris, facias.
Prius ſi negaueris feciſſe, poſtea fallere ẽ.
Propter cauſam multa amico dabis, multæ etiam cauſæ contra amicum.
Pro eo religioſior eris, quo melior.
Præſtabis parentibus pietatẽ, cognatis dilectionem.
Præſtabis amicis fidem, omnibus æqtatẽ.
Pacẽ cũ omnibus habebis, bellũ cũ uitijs.
Pecuniæ imperare oportet, non ſeruire.
Pecunia ſi uti ſcias ancilla ẽ, ſi neſcias dña ẽ
Putandus eſt recte fortior, qui cupiditates tanꝗ hoſtes ſubijcit.
Patria eſt ubicunq; bene uixeris.
Peiora ſunt tecta odia ꝗ aperta.
Propterea te loquax inimicus tutiorem ꝗ taciturnus oſtendit.
Proximum ad innocentiam tenet locũ uerecundia, & peccati confeſſio
Plæriq; cum ſtultis male dicunt, ipſi ſibi cõuitium faciunt.
Perturpe eſt enim, quod obijcitur, in obijciente cognoſci.
Pulcherrimũ ẽ oĩa præſtare, nihil exigerẽ.
Principium diſcordiæ eſt, aliquid ex communi proprium facere.
Plæriq; famã conſcientiam pauci uerenť.
Parcendum eſt improbandis ciuibus, nõ aliter ꝗ membris languentibus.
Principium ſæuitiæ bellum eſt.
Peſtifera uis ualere ad nocendum.
Prope eſt ut libenter damnet qui cito.
Prope ut non quæ damnet qui nimis.
Peccandi uerecundiã facit ipſa clemẽtia regentis.

QVidã quoſdã occidũt inimicos, nõ qa habeãt, ſed qa metuerãt.
Quam inimicũ eſt nocuiſſe, uel quia oderis lædere.
Quanto iniquius eſt odiſſe quia læſeris.
Quã magnarũ uiriũ eſt negligere lædentẽ.
Qui enim uendicat, ſentit.
Quis ſis intereſt, non quis habearis.
Quamuis agas id, ut ne quis merito tuo te oderit, erunt tamen qui ſemper oderint.

Quã magnũ ẽ nõ laudari,et eſſe laudabilẽ
Qui ſuccurrere perituro poteſt,cum non
ſuccurrit,occidit
Quid eſt homini inimiciſſimũ? alter homo
Qui propter pecuniæ uel libidinis amorẽ
morit̃,oſtendit ſe nunꝙ ſui cauſa uixiſſe
Quæ ſunt maximæ diuitiæ? nõ deſiderare
diuitias.
Quis plurimũ habet? is qui minimũ cupit.
Quid eſt dare beneficium? imitari deum
Quid eſt pauper? qui ſibi uidetur diues
Quidã inimici graues ſunt,amici leues.
Quietiſſime uiuerent homines in terris,ſi
duo uerba tollerentur.ſ.meum et tuum.
Qui paupertatem timet,timidus eſt.
Quod tacitum eſſe uis,nemini dixeris
Quia non poteris ab alio ſilentiũ exigere,
ſi tibi ipſe non præſtas
Qui æquo animo malis miſcet̃,malus eſt
Qui ſeruus crudelis eſt,oſtẽdit in alijs uo-
luntatem non deeſſe,ſed poteſtatem.
Qui ob hoc iniuriam facit,quia poteſt,cito
deſinit,quia fecit
Quid dulcius ꝙ habere amicum,cum quo
omnia audeas.
Quẽ ſic credis ut te,cui ſic loquaris quaſi
tecum.
Quanti tales amicos habere uoluerunt,&
ipſi tales eſſe non poſſunt
Quõ ſe fortuna et fauor inducit hominem
Quicquid æquo plus futurũ eſt,in partem
humaniorẽ inclina uel præpondera.
Quid eo infœlicius,cui iam malũ eſſe ne-
ceſſe eſt?
Quid poteſt ab eo quiſq; ſperare,quẽ ma-
lum eſſe docuit
Quotidie damnatur qui ſemper timet
Quotidie eſt deterior poſterior dies
Quã miſerũ ẽ ab illo lædi,de quo nõ poſſis
queri.

REpelli ſe homines facilius,ꝙ de
cipi pati poſſunt
Reſpue crudelitatẽ,et matrem
crudelitatis iram
Reuera memoria beneficiorũ fragilis eſt,
iniuriarum tenax
Ridiculum eſt odio nocentis,perdere in-
nocentiam.
Res uera eſt,qui a multis timetur,multos
timet.
Regibus eſt peius multo ꝙ ſeruientibus.
Reuera quia illi ſinglo̓s,iſti uniuerſos timẽt
Res ipſa ut ipſa re poſſumus efficiet,ſi pol-
liceri properamus honeſta.
Rem maximam ſibi promittit ſapientia,ut
te reducat tibi
Recta ingenia debilitat uerecundia,praua
confirmat audacia.
Res optima eſt nõ ſceleratos extirpare,ſed
ſcelera.
Recte parentem et inferiorẽ laudas,quia
pertinet ad gloriam tuam.
Res magnæ clementiæ eſt,indulgẽdo cor-
rigere peccata,ꝙ uindicando
Rege incolumi mens omnibꝰ una eſt amiſ
ſo rumpere fidem
Regibꝰ certior eſt,ex mãſuetudiẽ ſecuritas

SVnt quorũ corpus innoxiũ eſt,et in
mille facinorũ furias mens ocioſa
diſcurrit.
Si in clientelam fœlicis hominis po
tentiſq; perueneris,aut ueritas,aut amici-
tia perdenda eſt.
Si uis beatus eſſe,cogita hoc primũ cõtẽni
Si multis placuerit uita tua,tibi placere nõ
poterit.
Solitudinẽ quærit,qui uult cum innocenti-
bus uiuere
Stultũ eſt timere,quod uitari non poteſt.
Semper diſſenſio ab alio incipiat, a te recõ
ciliatio.
Succurrere paupertati amicorũ,immo po-
tius occurrere
Secrete admone amicos,palam lauda
Si bñ te iſtitueris,pudeat te fieri deteriorẽ
Si quis iraſcitur pœnas ab alio expetit,a ſe
exigit.
Seueriſſime enim nos aduerſum peccãtes
gerimus,et ipſi eadem committimus.
Seueritas aſſidua,amittit auctoritatem.
Sicut formoſa pictura eſt cuius nulla pars
errat, ſic formoſus homo in quo nulla ps
peccatis fœda ẽ.proinde hoc domi,hoc
foris,hoc omĩ genere uitæ teneamus,ut
nobis inexorabiles ſimus,exorabiles illis
qui non niſi ſibi dare ueniam neſciunt
Si inuitus pares ſeruus es,ſi uolẽs miniſter
Scias cum multis uirtutibus abundare,qui
alienas amat.
Si inuideris maior eris.nam qui inuidet mi
nor eſt.
Scito quid eſt inuidia,dolor animi eſt ex
alienis commodis
Scito etenim illud,quia nulli inuidet boni
tate præditus.

Sunt

Sunt multi qui plurimum uerbis, non re-
contemnunt,ſed ipſa quæ ſpernũt clam
furantur.
Seueritatẽ abditam,clementiã in procin-
ctu habet.
Sapiens nihil facit quod nõ debet,et nihil
prætermittit quod debet.
Seruis imperare moderate,laus eſt.

TImidus cautũ ſe uocat,ſordidus
parcum.
Tutiſſima res eſt nihil timere,
præter deum.
Tene ſemp uocis et ſilẽtij temperamentũ.
Tamen et in hoc incumbe,ut libentius au
dias ꝙ loquaris.
Tacere qui neſcit,neſcit loqui.
Triſticiam ſi potes,ne admiſeris.
Turpe præbet ſpectaculũ,animus æger.
Turpia ne dixeris,paulatim emĩ pudor re-
rum per uerba diſcutitur.
Tranſibit ſermo in effectum,ſi honeſta lo-
quamur.
Tolerabilior eſt qui mori iubet,ꝙ qui ma-
le uiuere.
Tolerabilior pœna nõ poſſe uiuere ꝙ ne-
ſcire.
Talẽ diligentiã exhibe in amicitijs compa
rãdis,ut incipias amare quem deinceps
poſſis odiſſe.
Tu primum exhibe te bonum,et ſic quæ-
ras alterum tui ſimilem.
Turpius nihil eſt ꝙ cum eo bellũ gerere,
cum quo familiariter uixeris.
Tam omibꝰ ignoſcere,ꝙ nulli crudelitas ẽ.
Tamdiu a periculo aberit populus,ꝙ diu
ſciet ferre frænos.
Tyrannus a rege diſtat factis,nõ nomine.

VIx quiſq; in bonum,niſi ex malo
tranſit.
Vis omnibus eſſe notus , prius
effice ut neminem noueris.
Vis habere honorem,dabo tibi magnum
imperium,impera tibi.
Vide ſi adhuc malus es,ſimilibus parce.
Verus eſſe deſtitiſti,quare alijs locũ emen
dationis abſcidas.
Vitiũ prius fuit obſeruatio,nunc mos eſt.
Verum non dicimus,non audimus.
Vtilis educatio et diſciplina,mores facit.
Vnde bona conſuetudo excutere debet,
quæ mala inſtruxit.
Viriliter feras quæ neceſſe eſt,dolor pati-
entia uincitur.
Verba rebus nõ perſonis accipienda ſunt.
Vires tuas amici beneficijs,inimici iniurijs
ſentiant.
Vita omnis breuis eſt, ideo immortalitas
eſt mors honeſta.
Vir eſt bonus qui intantũ perduxit animũ
ſuum,ut nõ modo nolit peccare,ſed etiã
non poſſit.
Vt aliquid auri extrahamus,terram per-
uertimus.
Vt ſummum bonum occupemus,ſcrutari
pectus piget.
Virtutem cuius progreſſum uideris, non
exitum finemq; deſperes.
Volũt homines ita præceptũ eſſe ut uiuũt,
non ita uiuere ut præceptum eſt.
Vtendum eſt diuitijs et non abutendum,
ut nec inde a ſuperioribus contemnaris,
nec ab inferioribus timearis.
Vbi uſitata remedia non procedunt,tenta
contraria.
Vbi diſcrimen inter bonos maloſq; ſubla-
tum eſt,cõfuſio ſequit̃ et uitiorũ eruptio.
Venia eſt pœnæ debitæ remiſſio.
Vt fulmina paucorum periculo cadũt oĩm
metu , ſic animaduerſiones magnarum
poteſtatum terrent latius ꝙ nocent.
Vtinam ea lex homini eſſet,ut cũ telo ſuo
frangeretur,nec ſæpius liceret nocere ꝙ
ſemel.

ZElum de deo tãtum habeas,nõ
contra homines.
Zelari autem hominibus uitio-
ſum eſt.

Prouerbiorum Senecæ finis,

INDEX LOCORVM APVD SENEcā perq̄utilis,ſecundū ordinē alphabeticū, ſūma cura digeſtus, opa Ioannis Frobenij typographi omniū exactiſſimi.

ACCIPIENDVM nō ab oib⁹,ſed ab his demū, qbus antea dediſſe uidemur.pa.18
Accipiens beneficia, tria reddat.pagi.22.
Actionem habeat ſapiens.pagina.133.
Actionibus ſe ciuilibus adiūgat ſapiēs.137.
Actiōi honeſtæ ſemp locus eſt in repu.138.
Admonendi ſegnes & tardi ſine cōuitio et occulte ut reddant beneficium.53.
Adulator diuites blādiſſime fallēs,in ſūmā pniciē ducit, exēplo Xerxis & Auguſti pbat̃.62.ubi cōſydera,regijs aurib⁹ infamē adulatorū turbā acceptam eſſe.
Adulatio,etiā amicorum ,uitanda.223
Adulatio nos infatuat oēs, ut credam⁹ nos optimos,queādmodū ſe Alexāder imortalē,uſq̄dū ſenſerit uulneris dolorē.246
Adulatoribus ne latus præbeas,plurima uide,& ſatis Chriſtiana.418.
Aduerſis animus frangitur,& circa memoriam iacturæ languet.pagi.505
Aduerſitatis impetū ſuſtineamus.374.
Aduerſi cui nihil euenit,hoc nihil infelicius.pagina.375.&.376
Aduerſa proſunt.375
Aduerſi nihil ferēs,ad uirtutē haud temere perueniet.pagina.376
Adulterio carcer præferendus.487
Adulteriū q̄diu rarū,timebatur.27
De adulterio quidā uxorē appellauit,quæ ſe pegre pfecto hæreditatem teſtamēto adijt,& ſuſpitōeſ adulterij exaggerat.552
Aegrotans cogita uirtuti eſſe etiam in lectulo locum.pagina.381
Aer pars uniuerſi.395
Aeris intēſio & uehemētia quæ opet̃.396
Aeris regio deſcribitur,& ꝙ media ſit frigida.pagina.397
Aethna mons cur quotidie ardens nō minuatur.pagina.277
Afflictis rebus hylaritas de induſtria ſimuletur.pagina.165
Affectus animi,diſputat corpales eſſe.341.
Affectus a ratione præcludi poſſunt ſecurius q̄ regi.pagi.78
Affectibus a principio reſiſtendum,prohibeantur,non temperentur.289
Affectus & motus animi differunt.83.
Affectus tegendi.pagina.164
Affectus quō incipiāt creſcāt et efferāt̃.84
Affectus cito rebellat.pagi.258
Affectus et animi morb⁹ diſtinguunt̃.269.
Affectus nullos q̄ modicos habere potius eſt.pagi.357.
Albinus in miſerijs ſuis iocatur.490
Albina mat̃, præſidio Senecæ nō uſa ē. 190
Albinæ laus et hōeſtæ mlieris cōditōes.191
Albinæ ſoror cōmendatur.192
Albutius cupiebat dicere, non quicqd debuit,ſed quicquid potuit.478.et.554
Albutius ingenio ſuo nō confidebat.478.
Albutius in foro dicere ceſſauit, contumelia quadam affectus.pagi.478.
Alexander ne exuperatis terris Oceanum ingrediatur,ſuaſoriæ multæ.498.
Alexandrū Diogenes uicit beneficijs. 46.
Alexander degenerauit.pa.102
Alexander Clytum chariſſimū ſibi parum adulantem inter epulas tranſfodit.100.
Amicorū oia eſſe cōmunia declarat̃.70
Amicorū ſolatia ad ualitudinē pſunt.274
Amicitia fidelis animū oblectat.pagi.139.
Amicitiæ comoda.pagina.139
Amici triſtes et oia deplorātes euitent̃.139
Amici plures q̄ inimici,Iuliū cōfecer̃t.104
Amicū eligamus uacuū cupiditate,ſerpūt enim uitia.pagina.139
Amicū anteq̄ elegeris iudicato,admiſſum ames.pagina.144
Amicū facere q̄ feciſſe iucundius.199
Amicitia et amor differunt.225
Amoris inſani et odij eſt idē fere exitus.61
Amicitia temporaria,quæ eſt aſſumpta utilitatis contemplatione.199.
Amicus iratos nos reprehendat.98
Amicis cū abſentibus licet conuerſari.239
Amandus equæ uir paup ac diues,languidus ac robuſtus & lacertoſus.253
Amicos ſimiles ſui niſi ſapiēs admiſerit nō poteſt in habitu mentis ſuæ ſtare.347
Amœnæ regiones fugiendæ.pa.237.et.238
Anthigoni euaſio cauilloſa,ne beneficium præſtaret.pagina.17.
Anthigonus benigniter hoſtiū et ciuium maledicta tulit.101
Animum rege alioquin ſemper irritamenta indignationis inuenies.103
Animus rex eſt quo ualente omnia noſtra manent in officio.354
Animus conatur ad honeſta ſemper.227
Animo grati ſimus.pagina.20
Animi ingentis nō eſt dona pferre,cū iſta interdū magna fortuna faciat.66.
Animus nō eſt languidus ſine ira.88.
Aialia nō ſūt generoſiſſima qb⁹ ineſt ira.87
Animus emendandus & componēdus ad contemptum.pagina.138
Anim⁹ ſe paret ad difficilia ī ſecuritate.209
Animus rectus & bonus,deus eſt in corpore humano.pagi.223
Animū boni uiri ſumme admiratur.355.
Animi intranquilli tempeſtatē & mobilitatem uotorum deſcribit.pagi.134.
Animus terrena nō amat.189
Animus ignotus nobis.451
Anim⁹ uīculis liberat⁹ ad originē redit.384
Animus inuulnerabilis & extra patiētiam ſecernuntur.pagi.199
Animi excellentis notæ,ex comparatione pulli generoſi.pagina.326
Anima obruto etiā montibus homine liberum habet exitum.242
Animā q contēpſerit,ſecure uidebit maria turbari & terræ uoragines,pagina.442.
Annos ita ad computationem euoca,ut cognoſcas q̄diu uixeris pagina.154.
Apium rex ſine aculeo,pagina.115.
Apius popinæ ſcientiā profeſſus eſt,pa.188
Aperta monſtrare pdeſt in moralibus.316
Aqua uidentibus uero maiora facit.390.
Aquæ quædam in æſtate creſcunt.414.
Aquarum uaria natura,& quæſtiones multæ proponuntur.pagina.408
Aquæ fluuiales non ex imbre,pagina.409
Aquas non ſiccant arbuſta contra Theophraſtum,pagina.410.
Aq̄ elemētū ē,ideo flumia nō deficiēt. 410
Aquarum uarius ſapor.pagina.412.
Aqua ſulphurea maxime nocet.pagi.413.
Aquæ lœtales,ex locis infectæ.pagina.413.
Aquæ quædā ppetuæ cum mūdo.pag.413.
Aquæ quædam calidæ & feruentes, cauſæ quæruntur.pagina.413.
Aquæ operationes quædā mirabiles.413
Aquæ inficientes oues ut lanam nigram ferant,& rurſus ut nigræ oues albam.413.
Aq̄ ſyriæ lateref portat 413.& cauſā aſſignat
Arbitriū uoluntatis fato nō repugnat.402
Archæſilaus amico pauperi ſacculum ſubiecit,ne palam accipiens erubeſceret.15
Arguere reges de erratis non eſt ſecurum ex Cambyſe,& alijs colligitur.98.&.99.
Ariſtoteles capram & hedos impreſſiōes citra rationem appellauit.pagina.385.
Ariſtoteles noīatim irridet̃.94.288.&.495
Artes ſeptem enumerantur,quæ non perducunt ad uirtutem,præparant tamē.pagina.297.& conſequenter.
Artes quatuor ponunt̃ a Poſſidonio.298.
Artes adiuuant philoſophiam, non autem partes ſunt eius.pagina.299.
Artes mechanicas philoſophia non excogitauit.pagina..303
Artifices nō deſyderat, naturā ſequēs.304
Ars reddit facilem.pagina.366
Aſinij Pollionis eloquentia.pagina.465
Aſinius Pollio aduerſarius Ciceronis,eum laudat copioſiſſime.pagina.510
Aſſentamur nobis,ideo non poſſumus ad philoſophiam peruenire.pagina.134.
Aſtrologi cur errent ſepius.pagina..401.
Attali ſcitum de diuitijs & pompa cōtemnenda.pagina..349
Atheniēſes ob minas Xerxis trophæa ne tollant ſuaſoria.pagina.505
Athenæ eloquētia inclytæ ſunt, Thebæ ſacris,Sparta armis.pagina.500
Auaritia impedit gratitudinem, exemplo Lentuli auguris demonſtratur.20.
Auaritia pauperem & inquietum faciēs reprehenditur.pagina.69
Auaritia temporis ſola honeſta.154.
Auaritiam & luxuriam exclamatione inceſſit.pagina.302.
Auari etiam fuerunt antiqui.429.
Auditores etiam negligētes,a philoſophis trahunt aliquid.pagina.343.
Auditorum diuerſitas.pagi.343.&.344.
Auditores ſi mouent̃, acri⁹ inſiſtēdū.344.
Auguſtus adulatione ſeductus.63.
Auguſti incōmoda.155.
Auguſti clementia,qui iuuenis caluit, magna fuit ī Cinnæ inſidiatoris cōſulatu.111
Auguſti clemētia minor eſt q̄ Neronis.112
Aurū abſconditū ab hoib⁹ informe eſt. 318
Aureum ſæculum deſcribitur.303
Aurei ſæculi trāquillitas & innocētia.307.
Auſpicia de omnibus auibus ſi noſcerentur,ſumi poſſunt.pagina.301
BAlneorum luxuriam tumultuoſam notat.pagina.240.
Beata uita quæ ſit.141.
Btā uita.i.ſūmū bonū ī animi cōcordia.123.
Beneficium quid ſit.pagina.10.
Beneficium non ſit coactum,neq̄ tardum, neq̄ expectans uices.pagi.8.
Beneficia demus,non fœneremus.8.

Beneficiũ non cadit in formã crediti.9.
Beneficij aſſiduitas euincit ingratum.9.
Beneficium eſt ipſa tribuendi uoluntas, nec quicꝙ eorum quæ proximis accipiũtur,pagina.10
Beneficium quod quibuſlibet datur, nulli gratum eſt,pagi.13.
Beneficium ita largiaris,ut unuſquiſꝙ etiã ſi cũ multis accepit,in populo ſe eſſe nõ putet,pagi.13
Beneficium nullius expetendum,cuius uile iudicium eſt,pagi.13
Beneficium ſic demus,quomodo accipere ſperamus,ante omnia libenter,cito,ſine ulla dubitatione,pagi.15
Beneficium hylari uultu dandum,et faciliter citra interceſſorem,pagi.14
Beneficium non eſt,cuius ſine rubore meminiſſe non poſſum, ideoꝙ quædã palam danda,quædam ſecreto.15
Beneficium neſcienti etiam dandũ, ſi ei ita profuturum uideris,pagi.15
Beneficium qui dedit,taceat, narret qui accepit,pagi.16
Beneficium ſi plus nocet danti, non accipiam,pagina.19.
Beneficium non erubeſcas accipere, neꝙ male loquaris de demerentibus, pagina.19.
Beneficium accipiens tria reddat,pagi.22.
Beneficij uſus,ut artis,triplex,pagi.22
Benigne accipiens retulit gratiam,non tamen ut ſe ſoluiſſe putet, ſed ut reddat ſecurius,pagina.23.
Beneficia minora, licet numero ſint plurima,facile dantur obliuioni.pagina.24.
Beneficia intercernere difficillimũ &c̃.24.
Beneficium per ſe præſtandum,pagina.33. et nihilominus eligendum, ut ſit beneficium,cui,quid,quando,dederis.pa.35.
Beneficium non eſt quod in quæſtum mittitur.pagina.36.
Beneficium indignis confertur.pagi.41.
Beneficium ei conferendum, quem credis ueriſimiliter gratum.pagina.42.
Beneficia noua prioribus nondum redditis accipienda ſunt.pagina.44
Beneficium non nimis cito reddendũ. pagina.44.
Beneficijs uinci,non eſt turpe,ſeruato animo reddendi.pagina.46.
Beneficio propter ingratitudinem non ab abſtineas te.pagina.279.
Beneficium non'eſt,ſed conſilium, ubi aliquis ex eo quid ſperat et impetrat,pagina.487.
Beneficium ſibi nullus præſtat. late tractatur.pagina.47.et infra.
Beneficia mali non accipiunt, ſimilia tamẽ beneficijs qui et ingrati ſunt, etiam ſi nõ acceperint.pagina.49.
Beneficium non facit patri, filium a morte recipiens.pagina.52.
Beneficium facit,ab irato fratrem uiſum liberans.pagina.52.
Beneficium eſt aliquando filio, ſi patrem eius in æremo ſepeliui,pagina.52
Beneficium ſi neceſſe fuerit, repetendum, uel potius admonendum,pagina.53.
Beneficium reddere,qui ſunt monẽdi,pagina.53
Beneficium dantem,ſi pœnitẽtia ſequitur nihil debeo,pagina.55
Beneficium ſubſecuta iniuria ſoluitur, pagina.55
Beneficium et iniuriæ compenſantur,pagina.55.et.56,
Beneficium coacte uel neſciẽter collatum aut ex non deſtinato nihil meretur. 56. et infra.
Beneficium an det ſua cauſa, an noſtra, an ſua et noſtra multum intereſt,pagina.57
Beneficio poteſt aliquis mihi et ſibi utilis eſſe,pagina.57.ſed ſi ſolũ dederit reſpectu ſui beneficium eſt.
Beneficium poteſt præſtare,etiam qui negare non poteſt.60
Benefacere nolentibus poſſumus,ut parẽtes pueris.61
Benefico diuiti non imprecandum,ut egeat opera tua,potes enim multa utrumꝙ felici reddere,pagina.62
Beneficia diſcamus ſecure debere, et occaſiones reddendorum obſeruare non manu facere,pagina.65.
Beneficij pulchra atteſtatio,pagina.65.
Beneficijs laborãti reddere placide reſpõdeamus,pagina.70
Beneficium ſapientis & plebeium,quomodo ſecernantur,pagina.71.
Beneficium reddere, etiam peruerſo teneor,pagina.72
Beneficijs inimici ſuperandi,pagina.93.
Beneficia modica ſtolidi uocant iniuriam. pagina.104.
Blanditiæ etiam cum reijciunt̃ placẽt.418.

Blanditijs,oſtium non claudendũ, eadem.
Blanditiæ Athenienſium ab Antonio mille talentis caſtigatæ ſunt.498
Blanda mulier ꝗ ſit, audiat, qui dubitat an ſit meretrix,pagina.519.
Bonum perfectum,ſi nec æſtus animo eſt, nec dolor corporis,pagi.255.
Bonum eſt quod bonum facit,pagina.294
Bona nõ ſunt quæ uulgus amat,prolixe ꝓbat,pagi.266.&.267
Bona nõ ſunt neꝙ mala,quæ uulgus expetit & timet,pagi.377.
Bonũ in nullo niſi in quo ratio,pagina.372
Bonum nõ eſt in infantia & animalibꝰ brutis,pagina.372.
Boni definitionem inquirit,pagi.361.
Bonis adhæreas,qui te meliorẽ facturi ſũt, pagina.197.&.339.
Bonum fieri uelle magna pars profectus, pagina.225
Bonus uir fortaſſis tanꝗ Phœnix ſemel anno quingenteſimo naſcitur.229
Bonum ſummũ non a philoſophis petẽdũ qui rem ſcrupuloſius ad ſyllabas uocant. pagina.261
CAdit nemo,ita ut non alium in ſe attrahat,pagina.101
Cambyſes ĩ aſpectu patris,ſe monentis,adoleſcentis cor tranſfixit,pagina.99
Cambyſes decimũ queꝙ militem in cibũ occidit,pagina.101.
Calorem in duro corpore ꝗ molli citius fieri æſtimat Diogenes,pagi.424
Canius Iulius ĩ morte philoſophatꝰ eſt.143.
Cantores habent iners negocium,pagi.158
Captiuus creditum,non beneficium ab impuro ſumere poteſt,pagina.19.
Captiuus redemptori ſpe lucri quid debeat,pagina.58
Carnibus abſtinuerunt Pythagoras & Sextius,pagina.344
Caſtigatio cum ſyncera ratione fiat.76.
Cn.Piſo damnauit tres innocentes ob unius innocentiam,pagina.80.
Cato filiam coloni ſui duxit uxorem. 570.
Cato lõge præfertur Vlixi & Herculi.146.
Cato eodem modo habuit prætura & uita excedere,pagina.261
Cato erat contentus uno caballo.294
Catoni non iniuria facta a populo,qui præturam ei detraxerunt &c̃.pagi.146
Cato mori maluit ꝗ rogare,pagi.506
Cato dixit fatenti iniuriatori,ſe percuſſum non meminiſſe,pagi.92.
Cautiſſimus eſto beneficia conferens.26.
Cauillatio uerborum impedit neceſſaria, & multum temporis eripit,pa.231.
Cauſæ quinꝙ ſecundum Platonem.250.
Cæſar dedit pedem ſuperbe oſculandum Pompeio Pæno.16.
Cæſarem miles beneficij pulchre admonuit,pagina.53
Cæſar præſumpſit neꝙ Iouem ſibi nocere poſſe,pagina.81
Cæſaris coniuratores, non parũ inſtigauit cõtemptus eius in deos atꝙ homines.81
Cæſar qui apud te audet dicere magnitudinem tuam ignorat,qui non audet,humanitatem,pagi.477
C.Cæſaris ſæuitia,pagi.92.&.100
C.Cæſar contumelioſiſſimus, ipſe impatiens contumeliæ,pagi.152.
Cœna ſumptuoſa nimis, et exquiſitior notatur,pagi.188
Cæcã ſe fatua Senecæ negauit, ita nos errores noſtros diffitemur.236.
Cæſtius nullius ingenij audebat doctiſſimum Ciceronem reprehendere, pagina.461.&.513
Cæſtius Albutium contumelia affecit.479
Cæſtius a Ciceronis filio flagris cæſus eſt, pagina.413
Chaſmata quales ignes ſint,pagina.392
Charites tres ſorores exponuntur eleganter,pagina.9
Chelæ quomodo generantur,pagina. 392.
Chryſippus mittentis ſtudio & accipiẽtis pilam,dixit apte uerſari,ita perſona accipientis & dantis beneficium cõſonet,pagina.17
Cicero moritur,pagi.508.509.&.510
Ciceronis mors clariſſima,ꝙ Antonium rogare non uoluit,pagi.506.
Cicero potuis debet mori, ꝗ, Antonio iubente,comburere ſcripta ſua.pagina.511.
Ciceronis interfector Popilꝰ.480.&.509.
Cicero ſemiliber fuit,pagina.155
Ciceronem potuit Seneca uidere, ſi non bellum ciuile obſtitiſſet.453.
Ciceronem feſtiuiſſimo ſcõmate taxat Laberius,pagi.481
Ciceronis memoria durabit ꝗdiu ſteterit rerum natura, ſemel proſcriptus,omnibus ſæculis proſcripſit Antonium,pagina.512.

Ciuilibus ſi animus immergitur,ſecreta ſtudia non patitur,pa.136.
Ciuilibus actionibus homo ſe applicet,aut proſit priuatim.137.
Claritas quid ſit, & quid ſapienti cōtingat, pagina.335.
Claritas a gloria & fama differt,pagi.eadē.
Clementia ſit moderata,pa.109.
Clementiæ finitio,pa.118.&.119.
Clementia in regia quo rarior,eo mirabilior,pagina.100.
Clementia nanciſcuntur reges populi fauorē,pagina.109.& infra ſub litera R in dictiōe Reges,multa inuenies de clemētia
Cogitandū ſepe quid cui debeamus.23.
Comparatio rem auget & deprimit.230
Cōmune maledictum probri loco eſſe definit,pa.27.
Cōmodum & bonum differunt.396
Conari alta & generoſa res.127.
Cometes quidā ignis intextus mūdo. 451.
Cometes ꝓpter raritatem neq; ab Aegyptijs ſatis exploratus eſt.443.
Cometes & trabes diſtant.444
Cometarum genera duo,pagi.eadem.
Cometes uento non producitur.eadē.
Cometes ſuperiores immixti ſtellis.445. & conſequenter.
Cometes turbine concipi non poteſt.445
Cometarum diſcrimina.446
Cometes non fit coitu ſtellarum, pa.eadē.
Cometes apparuit maximus poſt mortem Demetrij,& deinde regnante Archelao pagina.447
Cometes multos Apollonius dixit erraticos eſſe.447
Cometes non ſydus eſt, quia nō mouet̃ in zodiaco.447
Cemetæ denſo aere creantur.448
Cometes ſex menſibus ſtetit tempore Neronis,ratione̅ aſſignare molit̃.448.
Corium forma publica ꝑcuſſum,uſum numeratæ pecuniæ præſtabat.50
Corpus non domus eſt,ſed breue hoſpitiū pagina.365.
Corpus animi uinculum.182
Corpori curam agas diligentiſſime,cū exigit ratio,at ei nunq̃ ſeruias.204.
Corpus non impinguandum,exerceat̃ ad uirtutem,pagi.206
Correctionis labor magnus, gloriæ minus affert autori,pagi.4.
Corrigamus non quia peccatum eſt,ſed ne peccetur.92.
Conſuetudo grauis intendit iracundiā. 88.
Conſuetudinem inuenit natura ad mollimentum calamitatū longe optimum. 141
Conſuetudine & iudicio Gallus Vibius ad inſaniam peruenit.537
Conſolatio ampliſſima de amico defuncto pagina.248.& uide infra Vbi mors &c̄.
Conſilium cum re mutādum.43
Conſilia bona amicis regum,magno conſtant,pagina.99.
Conſilium ſub die naſci debet,tardū eſt,niſi ſub manu naſcatur.261.
Conſiliū omne reſpiciat ſummū bonū. 261.
Conſilio ſuo aliquos uel proficientes ſapiēs aduocabit.347
Contendere cum pare anceps eſt,cum ſuperiore furioſum,cū inferiore ſordidū.92
Cōtempletur ſapiens.133.ad actionē enim & contemplationem homo natus eſt.
Continuatio eſt partium nō intermiſſa coniunctio,pagina.395
Cōſtitutiones uniuſcuiuſq; ætatis propriæ ſunt,pagina.366
Contemnit nemo meliorem ſe.150.
Contentus eſto tuis rebus, & age dijs gratias,pagina.261.
Contumeliam ſibi quidam etiam a muliere fieri arbitrantur,pagina.150
Contumelia læſus a uili plebe,taliter reſpōdeat,pagina.153
Contumeliam ita uincant imperfecti.153.
Contemne contemptum.340
Contemni non minus q̃ ſuſpici nocet. 205.
Contemnenda ut pueri miramur.356
Contumelias omniū ingenijs inurit Oſcus pagina.492
Cauſidicos notat.620.
Cauſidici uenale genus.626.
Creditor & beneficus differūt,pagina.70.
Credere omni & nulli,æque uitioſum.194.
Credas tibi non cito.207.neq; alijs.629.
Credendum non eſt iraſcentium uerbis. 81
Cryſtallum unde gignatur.414
Curis intermiſſis mens eſt aliquando ad iocos reuocanda,pa.145.et.630
Curioſæ quæſtiones obmittendæ,pa.159.et alias ſepius.
Curationi te fortem præbeas,pagina. 184.
Cupiditatis uitioſæ nullus finis,pagina. 189
Cupiditate uicti ſunt, qui ante ſe egerunt agmina,pagina.319
Culcitram laudauit Attalus quæ corpori reſiſtit

Cupiditates in longinquum non mittēdæ pagina.141.
Darij feritas occidentis filios in conſpectu patris,pagina.100
Debere uerbum,non habet niſi inter duos locum.pagina.47.
Decreta,græce dogmata dicuntur, ſūt em̄ ſcita & placita.pagina.321
Decreta,quæ præceptis ferenda ſint.325
Declamatores aridi colores,quos ꝓpoſuerunt,tuentur.pagina.457
Declamās Seuerus Caſſius clariſſim⁹ orator infra multos fuit.pagina.461
Declamatorem Cæſtium pueri Ciceroni præferunt.pagina.461.
Declamator aliqua defendit, quæ non excuſare poteſt.pagina.88
Declamatoribus quibuſdū quo minus ad famā ꝑuenerunt,non ingenium defuit, ſed locus.pagi.493.
Declamator ad aliquam uocem tanq̃ ſententiam non confugiat.735.
Declamationibus aſſueti nimium delicatis ſunt inutiles foro.pagina.576
Declamare quid ſit.454
Deſperatio,concitatiſſima rabies.491.
Deo grati ſimus de muneri⁹ acceptis, nō ut quidam remurmurantes.21
Deus in nos per ſe beneficium confert,cui ex nobis nulla utilitas ſperatur.34.
Deus eſt nihil aliud q̃ natura toti mundo inſerta.pagina.34.
Dei uaria nomina eſſe poſſunt.35
Deus ita rogandus,tanq̃ hoīes audiāt.201.
Deos beneficos imitemur.75.
Deo parere libertas eſt.126
Deus quid ſit.384.&.611
Deus in bonis inhabitat.229
Deus nos ut pater fortiter amat, & in pugna uiri cum aduerſitate oblectat̃.374.
Deus generoſos ſpiritus duriter tentat, ut Lacedæmonij puerorum indolem uerberibus experiuntur.377
Dei diſputationē uerecunde agamus. 451.
Deū aduerſus nō defēdit philoſophia.207
Deo bonitas cauſa fuit creandi mūdū. 250.
Deo nō indigneris ob aduerſitatem tibi illatam.pagina.326.
Dij melius,ſine querela dicito inter ſingula damna.pagina.328
Deum ut imperatorem miles,uolentes ſequamur.pagina.343
Deo uincinum eſt non concuti.135
Delator deſinit dicere,ſi probare deberet. pagina.91.
Dialectica perſpicienda tm̄,in hoc unū,nē nobis uerba dentur.pagi.238.
Dies una par omni.pagina.202.
Dilatio uitæ iactura.pagina.157
Diluuio mūdū perituru̅ ponit.415.&.416.
Demetrij laus coætanei Senecæ.69.
Donare non eſt res facilis.pagi.129.& uidē ſupra in litera B,ubi beneficium.
Diodorus Epicurus egeſtatis,non uirtutis profeſſus.pagina.127.
Diogenes patienter tulit diſcipulū inſpuētem ſibi in faciem.106.
Diogenis felicitas inuiolabilis.139.
Diogenes puerum caua manu bibere conſpiciens calicem ſuum fregit.304.
Diſputatio debet ſe ad humiliora demittere,ut ad illa altiora exurgere poſſit.83
Diuiſio in cognitionem totius nos ducit,nimia ne ſit, curandum eſt.301
Diſcipuli profectus delectat magiſtrū.225.
Diuitias arguit illiberales & auariciam taxat.pagina.55.
Diuitibus multa deſunt,egentq; opera fidi amici,ne corrumpantur aſſidua adulatione.pagina.20
Diuitias multas paraſſe non miſeriarum finis,ſed mutatio eſt.380
Diuitiæ bello cōmittunt homines,etiā fratres.pagina.535.
Diuitias non in animū,ſed in domū admittendas.pagina.128
Diuitiæ non habent eundem locū in plæbe,quem in philoſopho.pagi.128
Diuitiæ non ſunt utiles,ſed magna cōmoda conferentes.129
Diuitijs præſentibus paupertas cogitanda pagina.130
Diuitijs terminū prærogamus.141.
Diuitiæ magnæ ſunt paupertas compoſita ſecundum naturam.195.
Diuitijs qui minime indiget,maxime fruitur.pagina.206
Diuitias reprehendit copioſe.356
Diuitiarum qui multum habet,nunq̃ ſatis habet.pagina.362
Diuitiarum modus quis ſit.379.
Docuerunt olim magni uiri.456.
Dociles ſumus imitandis uitijs.327.
Doctrina breuis familiaris ſit & efficax. pagina.227.
Doctrinā antiquorum uelut paternam hæ

reditatem augeamus.249.
Dolor auctus conſuetudine difficulter reſtinguitur.pagina.171
Dolor nõ optabilis, ſed ſi inciderit ut nihil effœminate,nihil intemperanter faciam optabo.pagina.256
Doloris impedimenta,occupationes & luſus. Remedia uero,ſtudia liberalia.191
Dolore tantũ des quantum poſcit.144
Dolori ſubito non occurrendum.183.
Dolore affectus cogitet ſe oneri ferẽdo natum.pagina.263.
Dolorem ſolatur fuſius,quia ſi acerrime ſæuit,ſenſus cito obſtupeſcit.275.&.276
Dolendum moderate.pagina.170.
Dolor, ſi ferre poſſum,leuis, ſi nõ poſſum, breuis eſt.pagina.216.
Dolore uictus Seneca.pagina.248.
Dolemus ad opinionem.pagina.275.

EBbrius & ebrioſus.pagina.285
Ebrij quidam ſecretum continuerunt.pa.285
Ebrietatis multa incõmoda ponũtur.pa.286
Ebrio ac uomitãte populo, ſiccum & ſobrium eſſe, temperantiæ certiſſimum argumentum.pagina.209.
Excuſatio in peccatis falſa ẽ, quia intra nos eſt malum noſtrum,non extrinſecus.236
Educatio diligentiam deſyderat.88
Eloquentia Allij Flauij etiam pueris celebris fuit.pagina.516
Eloquentia Fabij expedita magis ꝙ concitata.pa.225
Eloquentia in uiro ſapiente recipitur, non exigitur.eadem.
Eloquentiæ ſtudeas, facilis ab hac in omẽs artes decurſus.pagina.456
Eloquentia ſi poteſt contingere, non ſollicito,in rebus diſſerendis adſit.269
Eloquentiam nemo totam habet,adeo magna & uaria res eſt.pagina.461
In eloquentia,cuius incerta regula eſt,errores facile admittuntur.591
Elementa Aegyptij deſcribunt.pa.410.
Eligendus is eſt, cui conferas beneficiũ.35.
Expetendũ per ſe eſt,eti ã cui aliquid emolumenti extra adh æreat, hoc de corporibus ſuperioribus probat.pagina.39
Emimus aliqua pecunia, ſed noſipſos pro multis impendimus.pagina.230.
Entia in ſex diuiduntur ſecundum Platonem.pagina.243
Epicurei,apud quos uirtus uoluptatũ miſera eſt,arguuntur.pagina.33
Epicureorm ſecta,aſſerentiũ uirtuti ob uoluptatem ſtudendum,& quod ſine uirtute non ſit uoluptas ,reprehendiť.123
Errores noſtri quotidie obiurgandi.126.
Exilium ſuſtinentẽ ampliſſime ſolatur. pagina.185.
Exulibus nunc maius uiaticum eſt,ꝙ olim diuitũ opes fuerunt.pagina.189.
Externa bona non complent felicitatẽ.pagina.310.&.311.
Extrahendæ non ſunt ex Stoicis ſententiæ, æqualium enim rerum copia eſt,tota eorum ſylua in eandem altitudinem ſurrexit.pagina.224.
Extemporalis orator fuit Seuerus Caſſius, tamẽ diligentiam non relinquebat. 460
Extemporalis Acherius & copiæ maximæ pagina.466.

FAbius cunctator prius iram ꝙ Hanibalem uicit.pagina.76
Fabiani oratio dulcis & ſplendida parum uehemens.456.
Facultates tuæ & accipientis perſona notẽtur.pagina.17.
Faces interdiu uiſæ ſunt.pagina.386
Fame & ſiti rabidi erimus.pagina.188.
Fames non eſt ambitioſa.pagina.363
Fatum deus non mutat.pagina.378
Fatorum ſeries uolenter ferenda. pagina 326.&.378.
Fata an aliquo modo mutentur. 402
Fatum quid ſit.pagina.35.
Febrem mutatio loci curat.337
Feræ affectibus humanis ſimiles impulſus habent.pagina.76
Ferenda ſunt,quæ non ſunt noſtræ poteſtatis.pagina.126
Felicitas ſuperba,ſolida nunꝙ ſtetit.500.
Felicitate nimiũ torpeſcẽtes miſeri ſũt. 376
Felicitas lenta ſola exit ad ultimũ.176
Felicitas eſt inquieta & horrida.pagi.225.
Felicitas mundanorum pſonata eſt.279
Felicitas bracteata eſt omnibus,qui alte incedunt.pagina.356
Felicitas ſua nemini ſatis eſt.pagina.357.
Felicitatis humanæ falſa æſtimatio impedit philoſophiam.212
Felicitatem deponere molliter licuit.267.
Ficta in naturam ſuam cito recidunt.108

Filius parentes alat, multis coloribus exornatur.pagina.516
Filius auum & patrem diſſidẽtes conatur reconciliare.pagina.515.
Filij dant parentibus aliquando maius beneficiũ,exemplis deducitur,hiſtorijs pulchris & rationibus.pagina.30.31.&.32.
Filiorum turba ſuccinctus,non eſt eo beatior.pagina.268.
Filium ſeruans patri non cõfert beneficiũ, pater autem ſi reddiderit,iuſtus,nõ gratus eſt.pagina.52.
Filio benefacit patrem mortuũ inuentum ſepeliens.pagina.52.
Flere plæbeium eſt,non ſapientis.164
Flendi finem fortuna nõ faciet.164.&.174
Flebat immoderate ſororem C.Cæſar,qui & Caligula.pagina.169
Flere mortuos & folia arboris pulchræ decidua,æque ineptum eſt.pagi.338
Fluuij non gignuntur ex fluuijs.409
Fluuij unde gignantur.pagina.409
Fluuij quidam ſenis horis fluũt,ſeniſꝙ ſicci ſunt,ex natura ita ordinantur.pagi.411.
Fons fœda & ſtercora eijciens ſtatis tẽporibus.pagina.415.
Fontes hyeme calent.pagina.436.
Fratrem inuiſum cuipiam ſeruans, quãdo dat beneficium.pagina.52
Fortitudo non eſt amor terribilium.790.
Fortuna magna & ultima nihil diſtant. 69.
Fortunæ indulgentia aliqua opus eſt ad uirtutem procedenti,non autem conſũmato ſapientia.pagina.126
Fortuna interuenit raro ſapienti. pagi. 152. ait Epicurus.
Fortuna quacunꝙ fueris,poteris prodeſſe pagina.128
Fortunæ gratias agamus repoſcenti ſua. pagina.141.
Fortunæ omnes adcopulati ſumus.141
Fortuna grauati, ſibi negocijs abducũtur. pagina.156.
Fortunæ magnitudine oblectatos.finis ex terret.pagina.161.
Fortunæ magnæ incõmoda.pagina.166.
Fortunæ imperium non ſit inopinatũ nobis.pagina.172
Fortuna corporibus noſtris crudeliter abutitur.pagina.175
Fortunam ,ut athleta ſuũ aduerſarium, cõtumaciter oppugnemus.pagina.203
Fortuita quæ uidentur,reguntur prudentia.pagina.373
Fortuna ſemp cõtra fortiſſimos, ignauiſſimum queꝙ refugiens. 375.
Fortuna ultro ſequenda, ex ſententia Demetrij memoranda.pa.378.
Fortunam aduerſus,& uarias ærumnas remedium.pagina.379
Fortuitorum præſentiſſima remedia p dialogum ſenſus & rationis ponuntur. pagina.381.
Fratrem occidere quidam coactus imperio patris,exarmato nauigio impoſuit,liberatur fortuitu ,controuerſia pulchra. pagina.556
Fugiendum non eſſe,ſuaſoriæ pulchræ.502
Fulgurationes & fulgura quomodo generentur.pagina.385.&.399
Fulgurationes,fulmina, & tonitrua differunt.pagina.397
Fulminis generationem multifariam fieri diſputat.pagina.397
Fulgorem ante ſonum uidemus.398.
Fulguratio & fulmen quid ſint.398.
Fulminis mira opera ponuntur. pagi.401. &.405.
Fulminũ ars trifariã diuiditur.401
Fulminũ genera,quod terebrat, quod diſcutit,quod adurit.pagina.403
Fulmine gelatum uinum,et deinde potum dementes facit.pagina.405
Fulminum materia. 405
Fulgetra.pagina.405
Fulgere,tertiæ coniugationis dixerunt antiqui.pagina.405
Fulmen oblique fertur.pagina. 406.
Fulmen non eſt timendum,quia certã mortem expectamus omnes.pa.406.

GAudia occupatorũ trepida ,quæ oriunť uanitate turbantur.161
Gaudium inane in hilari uultu, gaudium uero ſolidum ſeuerares eſt.pa.214.215.&.245
Gaudium ex epiſtola nõ capit Seneca, ſed uoluptatem & animi hilarem affectionem.pagina.245
Genus et ſpecies declarantur pa.242
Germanus quidam cũ pararetur ad matutina ſpectacula,ſe fortiter interfecit.260.
Germani animoſi,et ira præcipites.pagina 79.et.86.

Gloria umbra uirtutis eſt, etiã inuitos comitabitur.pagina.277.maiorq; quo ſerior.
Gloria uana remouenda.pagina.140
Grandio dictus Senetio,qui nihil niſi grãdia cupiebat.pagina.502
Grammaticus Porcellus in ſententia optima accuſabat,quod erat optimum.502
Grammatici ſunt cuſtodes,latini ſermonis. pagina.325.
Grammaticus, philoſophus,et philologus ex eadem materia ſuis ſtudijs apta colligunt.pagina.346
Gratiarum trium ad uiciſſitudinem beneficij,declaratio.pagina.9.
Gratitudo concordiam ſeruat humani generis.pagina.38.
Grati quidã nimis ſunt,q aliquid incõmodi imprecantur,ut amator amicæ.61
Gratiam referre et reddere quomodo differunt.pagina.280
Gratiæ quomodo referendæ copioſe et eleganter.pagina.280.et.281
Gratitudinem uerbis atteſtemur exemplo Furnij.pagina.20
Gratiam referamus,quia honeſtum eſt. pagina.37.
Grati hominis duo genera.pagina.38.
Gratus eſſe ſolus ſapiens poteſt.pa.280.
Gratitudo alios amicos conciliat,38
Grandinis generatio.pa.421
Grando rotunda eſt ex natura aquæ. 422.
Grando eſt ſuſpenſa glacies.422
Grandinat in uere,non in hyeme.422
Grandinis quidam obſeruatores fuerunt. pagina.422.
Grandini litabant ſanguine.423
Gula reprehenditur.pa.324.et circũquaq;.

HAbites tecum.pagina.121.
Halo uel corona impreſſio metheorologica unde generet͂, q̃d prænunciet.pagina.386. et quod interdiu raro uideatur.pa.387.
Hanibal gauiſus eſt,cũ foſſam uideret humano ſanguine plenam.84
Heraclytus ſemper fleuit,egreſſus in publicum.pagina.85
Hiatus terræ et chaſmata unde.435
Honeſtum ſolum bonum eſt, exemplo cõſtat fortis politici.pa.271.et.272
Honeſtum ante oculos poſitum,iudicium firmat.pagina.36
Homo peior feris,incõmoda ibi humanæ uitæ enumerantur.pa.85
Homo uas fragile ex infirmis fluidiſq; contextum.pagina.175
Homo et mundus ſemper mutantur. pagina.244.
Homo nõ tumultuarium uel incogitatum opus dei.pa.60
Homo ſit gratus ſoli,lunæ et ſtellis,conferẽtibus beneficium ſcienter homini.pagina.60.
Hominem æſtimaturus mundum inſpice. pagina.272
Homo ſit optimus ad rationem, cui natus eſt.pagina.270
Homini præcipuum eſt,animus contra calamitates,et in primis labris animam habere.pagina.408
Homo ampliſſimæ etiã fortunæ,cogit͂ aliquando indigere infimis.pa.28
Homini ab homine quotidianum periculum.pagina.337.
Hoſpitalis menſa non uioletur.pa.44.
Hypocriſis uitanda,frons populo conueniat,et intus omnia ſint diſſimillima.pagina.196.
Hypocriſis nihil proficit, paucis imponit leuiter.pagina.278.
Hyperbole nunq; tantum ſperat,quantum audet.pagina.73

IDea et idos apud Platonem differũt pagina.243
Ignoſcendum non eſt, ſed clementer agendum.pa.120
Ignes cœleſtes et motus eorum unde ueniant,et quid præſagiant. pagina.385.
Ignis accenditur in media regione aeris. pagina.396
Ignis ex humore etiam elicitur.399
Igneæ cõſtitutionis,qui et rubei coloris,iracundi ſunt.pa.88
Ignobiles quidam nati poſteris fecerũt memoriam.pa.526
Ignotis benefacimus.pa.36
Ignauia uitanda,que cum philoſophia nihil cõmune habet.pa.239
Imitandus non eſt unus in eloquẽtia comparanda.pa.453
Immortalem Seneca animam tenuit elegãter.pagina.336
Ingratus uel ſtultus eſt,uel defraudator inuidus.pa.40
Inconſtantia et fluctuatio maximum indicium malæ mentis eſt.pa.365.
Incõmodum precari amico,ut ei benefacias.pa.73
Indulgendum non eſt pertinaciter, deſtinatis rebus.pa.145
Indolentia non eſt ſummũ bonum.296.
Indignis res paruas damus,et aliquãdo beneficium propter maiores eorum.41
Indignatio in tormentum proficit.99
Ingrati erunt eo pauciores, quod actio ingrati non datur.pa.27.
Ingratos quæ faciant potiſſimũ.pa.20.
Ingratus deo,cui gratus erit.pa.21
Ingrati non ſunt legibus puniendi, pluribus colligitur.pa.24
Ingrato non eſt beneficium conferẽdum. pagin.40.
Ingratum ſi poſt promiſſum beneficium agnoueris,an dandum nec ne.pa.42
Ingrati omnes ſunt,et enumerãtur plures. pa.50.et.51.
Ingratitudo urbis Romanæ contra bonos ciues.pa.51
Ingrati publice ſumus,nemo non aliquem queritur ingratum.pa.51
Ingrati qui uitam gementes exeunt.51.
Ingratos placido animo,magno, et mãſueto feras.pa.73
Ingrati omnes ſumus.pa.73
Ingrati cauſam apud nos agamus.74
Ingenium habemus curioſum.pa.132
Ingenij uis quo te refert,illuc inclines. pagina.137.
Ingenij fama æuum extendit.pa.163.
Ingenijs magnis chara in corpe mora non eſt.pa.182.
Ingenium clarum donat immortalitatem. pagina.212.
Ingenium pauci,corpora multi exercẽt, & ꝙ facillimum ſit ingeniũ exornare.278.
Ingeniorum uarietas.pa.557
Ingenio quis ſuo interim confidat.pa.554
Ingenio bono quidam ſunt ad uirtutes. 323
Ingenia luxu torpent.pa.453
Ingenium in numerato habuit Vincius.pagina.459.
Ingenij magna pars,dolor.pa.466
Ingenia fauor hominũ oſtendit.pa.491
Inuitantia nemo cupiat,neq; fugãtia timeat.pagina.371
Iniquitas iræ nos facit aliquando pertinaciores.pa.104
Iniuriam non patitur,qui mali id eſt turpitudinis patiens non eſt.pa. 147
Iniuria mihi fit,ubi nullam accipio.148.
Iniuria quos afficiat,colligitur.pa.150
Iniuriæ ſunt extenuandæ et excuſandæ tecum,quibus es affectus.pa.279
Inimicos nõ dubios,ex dubijs amicis ne feceris.pa.75
Innocentia anguſta eſt, bonum eſſe ad legem officiorum,regula latius exigit.89.
Inimici beneficijs uincendi.93
Innocentia gaudet clementia.pa.108
Iniurias alienas ita iudicemus.pagina.116.
Inuentores ſapientiæ mihi laborauerũt,eã hæreditatem augebo.pa.249
Inuidiam effugies, ſi te non ingeſſeris aliorum oculis.pa.340.
Inſaniam iudicio nõ caſu incidit Gallus Vibius.pa.457.
Inſulæ mobiles uel natantes.pagina.414
Iphigeniã ne immolet Agamemnon, ſuaſoriæ.pa.503.
Ira nocet,& omnes affectus uincit.pa.93.
In iram quemadmodum non incidamus. pagina.95.
Iram irritantes qui ſint,& ut caueantur.96.
Ira leniatur mora, & alijs ĩpedimẽtis. 106.
Iratum ſe habere maxima imprecatio.pagina.348
Ira in uarijs uarie mitiganda.94.
Ira obruit omnem ætatem & ſtatum hominum,& concipitur publice. pagina. 94.
Iræ cauſas leuiſſimas, ut impulſum ianuæ, habemus.pagina.105.
Iracundia cæca colligi poteſt.pa.104.
Iracundus non uis eſſe,ne ſis curioſus. pagina.97.
Iracundus primum medeatur ſibi, & uerbis ſuis minimum libertatis det, inhibeatq; impetum.97.
Iracundus eligat conuictores humanos, & dulces & blandientes prope.pa.97
Iracundi animus inter plura non uerſetur, neq; grauiora,& citra fatigationem.97.
Iraſcens furentium ſigna omnia habet. pagina.75
Iræ deformitas ſe profert,& in faciem exit. pagina.76.
Iræ maxima ſæuitia ſubeſt.pagina.76
Iraſci ſine cauſa.pagina.76

Ira eſt pœnæ cupiditas,pagina.76
Ira cum ſit inimica rationi,nuſq; naſcitur,niſi ubi rationi locus eſt,pagina.76
Ira nocet,& omnes affectus uincit.pag.93.
Ira diſtat ab iracundia,quo ebrius ab ebrioſo,& timens a timido,pagina.77.
Ira non eſt ſecundum hominem,uel naturalis,pagina.77
Iram excludere ꝙ regere facilius,quemadmodum omnes affectus alij,felicius ſpernuntur ab initio,pagina.78
Ira non eſt calcar uirtutum,contra Ariſtotelem,pagina.78
Ira non eſt miles uirtutis,pa.78
Ira neq; in bello utilis,pa.79
Iraſci etiam pro parentibus occiſis,infirmi animi eſt,pagina.79
Ira uicem uirtutis habet,pagi.80
Ira & ratio comparantur,pagi.80
Iracundia non uult regi,pagi.80
Iraſci non confert ad magnitudinē animi,ſed muliebre uitium eſt,pagi.81
Ira animo approbante excurrit, & eſt uoluntarium uitium,pagi.83
Ira & animi motus diſtant,pagi.84
Iraſcendum nō eſt,ut timearis,quia deſpici ꝙ timeri melius eſt,pagi.86
Ira poteſt ex animo tolli,pagi.86
Iraſci non eſt inuitabile,quando uia uirtutum facilior,pagi.87
Ira ſimulanda aliquando,pagi.87
Iracundi non ſimplices,ſunt incauti,pa.87.
Ira cauetur his præceptis,opinioni,iniuriæ non facile credatur,neſciendum ꝙ quiſq; peccauit,pagi.89. Quod minimis ſordidiſq; rebus exacerbari ſit inſania.infra. Quod intemperanti ſit iracundia peculiaris,pagi.89.Inanimis rebus, aut ratione carētibus,ut pueris,aut dijs,& magiſtratibus dementiſſime naſcimur,pagina.90 Quod ſuſpicio fallax & mora diluit irā, & natura & uoluntas facientium excutietur,pagi.91.Etiam ſi contra expectationem noſtram offendimur,pagi.91.Cogitemus quod nobis aliquando profuerit, cui iraſcimur,pag.92. Deformitatem iræ animaduertamus,pagi.93
Iudicem & punientem nihil minus ꝙ iraſci decet,pagi.80.&.81
Iudicemus non ex infirmitate noſtra uirtutem,pagina.262
Iuliæ uxoris conſilio Auguſtus clemens fuit in Cinnam,pagi.111
Iuris ſolennitatem irridet,pagi.26.

LAbor noſter omnis aliquo reſpiciat,non ſit incerta concurſatio,alienis ſe negocijs offerens.142.
Laborem uir non timeat,pagi.339.
Labor optimos citat,pagi.377
Labor nobis ut Hanibali etiam uictori cuſtodiendus eſt,pagi.237
Laboris cupiditas eſt occupato diutius ꝙ facultas,pagi.162
Labore alieno condoluit Mirides.90.
Laboremus nunq; in ſuperuacuis,pa.142.
Lachrymæ pignora ſunt nolentium.486
Lachrymas naturales,aliquādo neceſſitas exprimit,pagi.331
Laus & laudatio diſcriminantur.335
Laudes teipſum taliter,pagi.419
Lædit ſe iracundus,etiam ſi patientem uictum acceperit,pagi.103
Ledi niſi infirmior nemo poteſt,& ſemper ualidius eſt,quod lædit,eo quod læditᷓ. Hinc colligit ſapientem nec lædi poſſe, nec affici iniuria,pagi.148
Lectio om̄is ad beatam uitam applicetur. pagina.346
Lectioni certæ non uariæ inſiſtendum.pagina.231
Lectioni interuallum detur,pagi.206.
Legere & ſcribere uiciſſim debemus.231
Legendi modus utiliſſimus,pagi.287
Lentulus in mediam frontem inſpuenti reſpondit,affirmabo omnibus Lentule falli eos,qui te negāt os habere.106.
Leuitas infeſta ſemper præſentibus, fugit ſe,ſed non effugit,ſequitur ſeipſā ſui impatiens,pagina.136
Leuitas & pertinacia utrinq; tranquillitati aduerſantur,pagina.146
Leues ſunt quidam,non incōſtantiæ uitio, ſed inertia,pagina.136
Libertas eſt philoſophiæ ſeruire,pagi.198.
Libri innumerabiles onerant diſcentē, nō inſtruunt,pagina.140
Libri Labieni eo uiuēte cōbuſti ſunt.S.C. quia paſſim ordines homīeſq; laniabat. pagina.491
Liberis inimicorum non iraſcendum.93
Librum laudat,quē dulcedine illectus totum ſine dilatione perlegit,pagi.232
Librorum multiplicium lectio uitāda.194
Literarum inutilium ſtudijs qui detinentᷓ, operoſe agunt nihil.pagina.159
Liuio Druſo uni,neq; puero unq; feriæ obtigerunt.pagina.155
Loci mutatio,uide ubi mutatio ſub lr̄a M.
Locorum mutatio ſtudioſis uitanda.194
Loquendi arbitrium ſeruitus eſt.116.
Luctu nulla domus caruit.pagi.168
Luctu frangi non eſt naturale.pagina.173.
Lugendum non immoderate, ſed aliqs dolendi decor.pagina.331
Lugentem pueri mortem,conuitio quodā ſolatur.pagina.330
Lugdunum igne exuritur, ſolatur Lucillium.pagina.307.
Luxuriam taxat.pagi.355.&.451
Lycus fluuius,cuius ſit naturæ.pagi.414.

MAlus non poteſt accipere beneficium,licet ſimilia beneficio, & eſt ſemper ingratus. pagina.49
Malo animo qui profuit, beneficium non dedit.pagina.18
Male iſti accipiunt beneficium.pa.20
Mali om̄es inter malos uiuimus, eo quod mutuiter ignoſcamus iniurias. pagi.103. & pagina.419
Maledicta patienter tulerunt Antigonus, Philippus Macedo,& Auguſtus. pagina.101.&.102
Male uicit,dixit ſatis urbane Caſſius Seuerus in Clodium,parum feliciter declamātem.pagina.489
Malorum ſermo multum nocet.pa.370
Mali pœna admonendi ſunt.pagi.150
Mala ſpeciem honeſti interdum obtulerunt.pagina.364.
Magiſtrum unum ſequi factionis eſt, non iniuriæ.pagina.419
Manifeſta erunt multa,quæ nunc latēt.pagina.449
Mane ſurgendum,ante lucem.pagi.368
Marcellus in exilio fuit beatiſſimæ uitæ.pagina.187
Mare littus occultum habet.pagi.34.
Mare ſe purgat,& omnis aqua ſtans.415
Mare curuatum eſt in unius pilæ æqualitatem.pagina.416
Materia & elementum,pars mundi.396
Mecœnatem ubiq; mollem accuſat maxime.pagi.353,ubi orationis mollicië & uariam compoſitionem eius perpendit.
Medicina multum creuit hominibus intēperanter uiuentibus.pa.321.&.322.
Medicus curans patrem, nouercam curare rogatus noluit,nolentem pater abdicat.pagina.468
Medico & magiſtro quid debeamus.58
Meditatio aſſidua affirmat pectus, ſi non uerba exercueris,ſed animū.282
Memoria delicata & fragilis.452
Memoriæ uiuaciſſimæ fuit Seneca.452
Memoria Portij Latronis admirabilis.pagina.454
Memoria multorum egregia.452.
Memoriæ minimū tribuit quiſqs ſpei plurimum.pagina.24
Memoriam tenent ſuam maligni.157
Memoriæ nullius Caluiſius Sabinus ,q tamen cupiebat uideri eruditus.259.
Metus deorum & hominū relinquendus. pagina.66
Metus inanis fugiendus, & unde oriatur. pagina.266.
Metrodorus ſolatur Sororem de morte filij.pagina.329
Militia uacare nolentem pater abdicat, ibi ponuntur militiæ labores & pericula. 531
Minatur nullus,intendens nocere,ſed improuidis ſuperuenit.pagina.505
Miſericordia uitium eſt indignum ſapienti.pagina.119.
Miramur noua magis ꝙ magna.pa.443
Morbi ſolatium & remedium.pagina.274. &.275.
Morbi ex incontinentia uarij ſunt.pa.322.
Monere non debet uir ſapiens omnes paſſim,ne autoritas eius tota expiret,& negligatur.pagina.221.
Moneas aliquos,etiam ſi tibi in faciem ingerant circulatores quoſpiam,multi em̄ philoſophiam honeſtius neglexiſſent, quam uendunt.pagina.221
Monitio,uide ubi præcepta,ſub litera P.
Morientes ſi gemunt,ingrati ſunt. pagi.51.
Moribus quoq; compoſitis periculum eſt ab ira.pagina.95
Moritur homo totus.179.quem locum pietate duce prætergrediatur prudens lector,& diuerſum ſentientem plæriſq; aliis locis animaduertat.
Moritur nemo nimis cito.pagi.180
Moriuntur priores homines ꝙ nati ſūt.213